

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Lucie BOUCHALOVÁ

**Analýza volebního chování obyvatel
Olomouckého kraje po roce 2016**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš FŇUKAL, Ph.D.

Olomouc 2023

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Bc. Lucie Bouchalová (R200061)

Studijní program: Geografie a regionální rozvoj

Název práce: Analýza volebního chování obyvatel Olomouckého kraje po roce 2016

Title of thesis: Analysis of electoral behaviour in the Olomouc Region after 2016

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Rozsah práce: 102 stran, 59 stran příloh

Abstrakt: Diplomová práce se zabývá analýzou výsledků voleb v Olomouckém kraji v období let 2016–2021. Zaměřuje se na prostorové rozložení volební podpory a vymezuje území volební podpory politických stran a prezidentských kandidátů. Objektem zájmu jsou sněmovní, krajské, evropské a prezidentské volby. Pomocí korelační analýzy zkoumá, zda se na formování volebního chování obyvatel kraje mohly podílet vybrané socioekonomické ukazatele.

Klíčová slova: volby, území volební podpory, prostorová analýza, Olomoucký kraj

Abstract: This master's thesis analyses election results in the Olomouc Region in the years 2016–2021. It focuses on spatial differentiation of electoral support and defines the cores of electoral support for political parties and candidates for Czech president. The objects of interest are parliamentary elections, regional elections, European elections, and presidential elections. Using correlation analysis, it examines whether selected socio-economic indicators could contribute to the shaping of electoral behaviour.

Keywords: elections, core of electoral support, spatial analysis, Olomouc Region

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další zdroje.

V Olomouci dne 20. dubna 2023

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky při zpracovávání této diplomové práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Lucie BOUCHALOVÁ
Osobní číslo: R200061
Studijní program: N0532A330021 Geografie a regionální rozvoj
Studijní obor: Geografie a regionální rozvoj
Téma práce: Analýza volebního chování obyvatel Olomouckého kraje po roce 2016
Zadávající katedra: Katedra geografie

Zásady pro vypracování

Cílem diplomové práce je prostorová analýza volebního chování obyvatel Olomouckého kraje v různých typech voleb prvního i druhého řádu v letech 2016-2021. Autorka se zaměří na diferenciaci daného jevu do úrovně obcí a na jeho souvislost se základními demografickými znaky obyvatelstva (věková struktura, náboženská struktura, ekonomické postavení). Zdrojem prostorových dat bude digitální prostorová databáze ArcČR 500, zdrojem statistických dat databáze ČSÚ, případně archivní výzkum.

Rozsah pracovní zprávy: 20 000 – 24 000 slov
Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

1. práce o volbách a analýze volebních výsledků, především: Blažek, J. – Kostecký, T (1991): Geografická analýza výsledků parlamentních voleb v roce 1990. Sborník ČGS, 96, str. 1-14, Praha, Academia; Volby v demokracii (1995). Brno, Mezinárodní politologický ústav Právnické fakulty Masarykovy univerzity; Klíma, M. (1998): Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha, Radix; Klokočka, V. (1991): Politická reprezentace a volby v demokratických systémech. Praha, Aleko; Krejčí, O. (1994): Kniha o volbách. Praha, Victoria Publishing.
2. učebnice politické geografie, například: Short, J. (1993): An Introduction to Political Geography. London, Routledge; Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie (2000). Praha, Univerzita Karlova; Baar, V. (1996): Politická geografie. Ostrava, Ostravská univerzita.
3. přehledy výsledků jednotlivých voleb s komentáři o volebních systémech.

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 16. ledna 2021
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2022

L.S.

---

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

---

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 16. ledna 2021

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK POUŽITÝCH V TEXTU	9
1. ÚVOD	10
2. CÍLE PRÁCE	11
3. METODY ZPRACOVÁNÍ	12
4. VOLEBNÍ GEOGRAFIE	16
5. TEORIE VOLEB DRUHÉHO ŘÁDU	18
5.1 Hlavní dimenze druhořadých voleb	18
5.2 Volební cyklus	20
6. VOLEBNÍ SYSTÉM V JEDNOTLIVÝCH TYPECH VOLEB	21
6.1 Volební systém do zastupitelstev krajů	21
6.2 Volební systém do Poslanecké sněmovny PČR	22
6.3 Volební systém do Evropského parlamentu	24
6.4 Volební systém při volbě prezidenta ČR	25
7. ANALÝZA VOLEBNÍ ÚČASTI VE ZKOUMANÉM ÚZEMÍ	27
8. VOLBY V OLOMOUCKÉM KRAJI PO ROCE 2016	31
8.1 Volby do zastupitelstev krajů 2016.....	31
8.2 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2017	33
8.3 Volba prezidenta ČR 2018.....	36
8.4 Volby do Evropského parlamentu 2019.....	38
8.5 Volby do zastupitelstev krajů 2020.....	40
8.6 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2021	42
9. VÝVOJ V ČASE A ROZDÍLY MEZI VOLBAMI 1. A 2. ŘÁDU	44
9.1 Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2016	44
9.2 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2017	47
9.3 Volba prezidenta ČR 2018.....	51
9.4 Volby do Evropského parlamentu 2019.....	54
9.5 Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2020	57
9.6 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2021	60
9.7 Srovnání území volební podpory hlavních politických subjektů.....	64
9.8 Dílčí závěry 1: vývoj územní volební podpory od roku 2016	70
9.9 Dílčí závěry 2: rozdíly mezi volbami 1. a 2. řádu	73
10. MULTIFAKTOROVÁ ANALÝZA PODMÍNĚNOSTI HLASOVÁNÍ	75
10.1 Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2016	75
10.2 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2017	77

10.3 Volba prezidenta ČR 2018.....	79
10.4 Volby do Evropského parlamentu 2019.....	82
10.5 Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2020	84
10.6 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2021	86
11. ZÁVĚR.....	88
12. SUMMARY	91
13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	94

SEZNAM ZKRATEK POUŽITÝCH V TEXTU

ANO	ANO 2011
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
EP	Evropský parlament
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (název do 25. 6. 2019); KDU-ČSL (název od 25. 6. 2019)
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
NK	Nezávislý kandidát
ODS	Občanská demokratická strana
ORP	Obec s rozšířenou působností
Piráti	Česká pirátská strana
ProOl	ProOlomouc
PS PČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SNK ED	SNK Evropští demokraté
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SPD	Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD) (název do 21. 8. 2019); Svoboda a přímá demokracie (SPD) (název od 21. 8. 2019)
SPO	Strana Práv Občanů (název do 23. 4. 2018)
STAN	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ
SZ	Strana zelených (název do 4. 4. 2017)
VV	Věci veřejné

1. ÚVOD

Volební mapy se dnes již staly běžným doplňkem všech prezentací výsledků voleb, zejména v médiích. Většinou se však setkáváme s mapami zobrazující vítěze voleb v jednotlivých územních jednotkách, např. krajích či okresech, které však značně zkreslují realitu. Takové vyobrazení volebních výsledků nám nepředává přesný obraz toho, jak jsou politické preference voličů rozloženy v prostoru. Místo zobrazování vítězných stran je proto vhodnější vynést do mapy pouze voliče jedné strany pro zobrazení podílu hlasů získaného pro danou stranu.

Tato diplomová práce se zabývá prostorovým rozložením volební podpory politických stran, které v letech 2016–2021 uspěly ve volbách do Zastupitelstva Olomouckého kraje, do Poslanecké sněmovny PČR a do Evropského parlamentu. Vedle toho jsou analyzovány také výsledky prezidentských kandidátů v druhé přímé volbě prezidenta. Volební výsledky jsou zkoumány především na úrovni obcí. Konečnou podobu volebních výsledků ovlivňují i socioekonomické faktory, které budou taktéž předmětem zkoumání.

2. CÍLE PRÁCE

Cílem práce je analyzovat výsledky voleb různých typů v Olomouckém kraji v letech 2016–2021. Pozornost bude zaměřena na představení prostorového rozložení volební podpory politických stran, které získaly ve stanoveném období zastoupení v Zastupitelstvu Olomouckého kraje, Evropském parlamentu či Poslanecké sněmovně PČR. Zkoumána bude také volba prezidenta se zřetelem na kandidáty, kteří postoupili do druhého kola. Vedle základních prostorových charakteristik se práce zaměří na srovnání odlišností voličské podpory u různých typů voleb, tak aby mohly být identifikovány odlišnosti volebního chování zejména s ohledem na rozdíly mezi volbami 1. a 2. řádu. Prostorová diferenciací volebních výsledků bude provedena na úrovni obcí či SO ORP, kde jsou lépe patrné vnitroregionální rozdíly.

Pro politické subjekty a prezidentské kandidáty bude kromě zobrazení volební podpory napříč krajem, vymezena také území volební a supervolební podpory. V závěru práce bude pomocí korelační analýzy zjištěno, zda mohou mít vybrané socioekonomické ukazatele vliv na volební chování voličů.

Zároveň bylo stanoveno několik výzkumných otázek, na které by měla práce najít odpověď. První otázka se zabývá vývojem prostorových vzorců volebního chování. Otázkou je, zda lze ve zkoumaném období sledovat nějakou míru stability prostorových vzorců volebního chování nebo se volební podpora stran v jednotlivých částech kraje mění v každých volbách.

Na základě teorie voleb druhého řádu, která je blíže představena v kapitole č. 5, byla stanovena druhá otázka, která cílí na proměnu volební podpory na základě účasti ve vládní koalici. Otázkou je, zda strany vládní koalice dosahují ve volbách 2. řádu nižší volební podpory oproti předchozím volbám do Poslanecké sněmovny PČR.

Třetí otázka se týká politických stran a jejich voličské základny, na níž by měla odpovědět multifaktorová analýza podmíněnosti hlasování. Otázkou je, zda lze na příkladu Olomouckého kraje najít politický subjekt, u kterého se ukázala silná korelace s některým ze socioekonomických ukazatelů.

3. METODY ZPRACOVÁNÍ

Pro představení specifických rysů druhořadých voleb posloužil článek od Reifa a Schmitta *“Nine Second-Order National Elections. A Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results”* (1980). S konceptem voleb druhého řádu pracuje také například Šaradín v publikaci *“Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice”* (2008), Charvát a Maškarinec v práci *“Volby do Evropského parlamentu v Česku v roce 2019: stále ještě druhořadé volby?”* (2020) či Cabada v publikaci *“Volby do Evropského parlamentu jako volby druhého řádu: reflexe voleb v nových členských zemích EU ze středovýchodní Evropy”* (2010).

Jednotlivými typy voleb se zabývá celá řada autorů, namátkou například publikace *“Krajské volby 2016”* (Eibl, Pink a kol., 2018), *“Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017”* (Eibl, Gregor, a kol., 2019) či *“České prezidentské volby v roce 2018: jiný souboj, stejný vítěz”* (Šedo a kol., 2019).

Na téma prostorové analýzy výsledků voleb bylo zpracováno velké množství prací. Většina autorů zabývajících se tímto tématem však nesestupuje na úroveň nižší, než jsou okresní jednotky. Výjimkou je v českém prostředí například již zmíněná publikace *“Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice”* od Šaradína (2008) pracující s úrovní správních obvodů s rozšířenou působností. Stejnou úroveň používá i Pink a kol. (2012) v publikaci *“Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy, proměny”*, která zároveň zkoumá i prostorové rozložení volební podpory na Slovensku, kde byl za základní jednotku výzkumu zvolen okres. Kostecký, Mikešová, Poláková a kol. (2014) v publikaci *“Koho volí Vaši sousedé?: Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny”* používají pro srovnání prostorových vzorců volebního chování upravené soudní okresy. S úrovní obcí pracují výše zmínění autoři (Kostecký, Mikešová, Poláková a kol.) i v publikaci *“Geografie výsledků parlamentních voleb: prostorové vzorce volebního chování v Česku 1992–2013”* (2015). Na území Olomouckého kraje na stejné úrovni zkoumali volební výsledky například Voženílek a kol. (2009) v publikaci *“Atlas voleb do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2000, 2004 a 2008”*.

Legislativními zdroji byl zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky.

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, v práci bude analyzována volební podpora politických subjektů, které získaly zastoupení v Poslanecké sněmovně ČR, Zastupitelstvu Olomouckého kraje či v Evropském parlamentu ve zvoleném časovém období. Do analýzy byly zahrnuty také prezidentské volby. Do srovnání nebyly zařazeny komunální volby, jelikož v nich kandiduje velké množství různorodých stran. Senátní volby pak byly pominuty kvůli tomu, že neprobíhají na území celého kraje. Zkoumané volby jsou tučně zvýrazněny v tab. 1.

Tab. 1: Přehled voleb v letech 2016–2021

Datum voleb	Typ voleb	Vítěz voleb v Olomouckém kraji
7. a 8. 10. 2016	Krajská zastupitelstva	ANO
7. a 8. 10. 2016 (1. kolo) 14. a 15. 10. 2016 (2. kolo)	Senát PČR	KDU-ČSL (Obvod 61 Olomouc)
20. a 21. 10. 2017	Poslanecká sněmovna PČR	ANO
12. a 13. 1. 2018	Prezident	Miloš Zeman (SPO)
5. a 6. 10. 2018	Obecní a městská zastupitelstva	-
5. a 6. 10. 2018 (1. kolo) 12. a 13. 10. 2018 (2. kolo)	Senát PČR	NK (Obvod 62 Prostějov), ANO (Obvod 65 Šumperk)
24. a 25. 5. 2019	Evropský parlament	ANO
2. a 3. 10. 2020	Krajská zastupitelstva	ANO
2. a 3. 10. 2020 (1. kolo) 9. a 10. 10. 2020 (2. kolo)	Senát PČR	KDU-ČSL (Obvod 63 Přerov), STAN (Obvod 66 Olomouc)
8. a 9. 10. 2021	Poslanecká sněmovna PČR	ANO

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Hlavním zdrojem dat pro tuto práci byl Český statistický úřad, který data o volbách zpřístupňuje prostřednictvím webové stránky www.volby.cz. Z těchto stránek pochází data o výsledcích voleb a volební účasti. Pro korelační analýzy byla použita socioekonomická data taktéž od Českého statistického úřadu, konkrétně ze Sčítání lidu, domů a bytů 2021. Potřebné výpočty byly provedeny v Microsoft Excel, k vytvoření mapových výstupů byl využit program ArcMap 10.5 od společnosti ESRI a jako mapové podklady posloužily ArcČR 500 od ArcData Praha.

Za jednotku analýzy byla zvolena úroveň obcí, která umožňuje lepší zachycení odlišností ve volební podpoře jednotlivých stran či kandidátů než úroveň mnohem větších okresů. Analýza volebních dat na úroveň okresů by vedla do určité míry ke zkreslenému pohledu na realitu, jelikož okresy, jakožto politické a správní jednotky, neodpovídají přirozené spádovosti území. Můžeme zde identifikovat nejen oblasti s výrazně odlišnou územní podporou politických stran, ale zároveň jsou okresní jednotky silně ovlivněny svým jádrem, zejména pokud je jím velkoměsto (Maškarinec, 2014).

Pro politické strany, které postoupily do procesu rozdělování mandátů a prezidentské kandidáty byla vymezena území volební podpory. Jehlička a Sýkora (1991) tak označují oblast, kde měl daný politický subjekt nejvyšší podporu a zároveň z ní získal 50 % z celkového počtu hlasů, které v daných volbách obdržel. Obce se nejprve seřadí dle nejvyšších relativních zisků pro daný subjekt a poté jsou sčítány absolutní zisky v obcích, dokud není dosaženo počtu, který představuje 50 % z celkového počtu hlasů pro tento subjekt. Započítává se i obec po jejímž započítání je tato hranice překročena.

Území supervolební podpory je definováno ještě úžeji. Zatímco území volební podpory představuje oblast, kde politický subjekt získal 50 % celkové podpory daného subjektu, v případě území supervolební podpory jde o 25 % z celkového počtu hlasů pro daný subjekt. Tento způsob nám tak umožní získat skutečná ohniska podpory zkoumaných subjektů (Šaradín, 2006).

Území volební podpory jednotlivých politických subjektů byla poté porovnána mezi sebou, aby bylo možné určit, jak moc jsou si podobná či odlišná. Míra překrytí území volební podpory vyjadřuje, z kolika procent se shodují obce v jádru volební podpory jedné strany s obcemi v jádru druhé strany.

V závěru práce byly provedeny korelační analýzy výsledků politických subjektů se socioekonomickými charakteristikami obyvatel v obcích. Je třeba poznamenat, že výsledky voleb zrcadlí volební preference pouze těch obyvatel, kteří se jich aktivně účastní, kdežto korelační analýzy vychází z dat o všech obyvatelích obce. Navíc nebere v úvahu volby, kde mohou obyvatelé volit i mimo své trvalé bydliště s vystaveným voličským průkazem. Jedná se tedy o další faktor, který může vést ke zkreslení výsledků.

Síla korelace je vyjádřena pomocí korelačních koeficientů, které nabývají hodnot od -1 až do $+1$. Čím blíže jsou k jedné z těchto hodnot, tím silnější korelace je. Hodnota blíží se 0 ukazuje, že mezi proměnnými není lineární vztah. Kladná korelace značí, že s růstem první proměnné má tendenci růst i druhá proměnná. U záporné korelace má s růstem první proměnné sklon klesat druhá proměnná.

Korelační koeficienty byly vypočítány v programu Microsoft Excel pomocí funkce Correl. Pro interpretaci hodnot korelačních koeficientů bude použito následující rozdělení na základě de Vause (2002):

- 0,01 – 0,09 triviální závislost
- 0,10 – 0,29 slabá závislost
- 0,30 – 0,49 středně silná závislost
- 0,50 – 0,69 silná závislost
- 0,70 – 0,89 velmi silná závislost
- 0,90 – 0,99 téměř perfektní závislost

I když je mezi proměnnými silná korelace, nemusí to nutně znamenat, že jedna proměnná je příčinou a druhá jejím následkem (Hendl a kol., 2022).

Také byly provedeny analýzy volební podpory politických subjektů v závislosti na velikostní kategorii obce. Obce do nich byly rozděleny podle počtu obyvatel. Pro každou politickou stranu pak byly sečteny hlasy získané v dané velikostní kategorii, vyděleny celkovým počtem odevzdaných hlasů v této kategorii a převedeny na procenta. Ve výsledné tabulce byly podprůměrné hodnoty vyznačeny v odstínech modré barvy a nadprůměrné hodnoty v odstínech oranžové oproti celkovému relativnímu zisku dané politické strany dosaženého v kraji.

4. VOLEBNÍ GEOGRAFIE

Volební geografie je disciplína spadající do politické geografie, která se zabývá studiem geografických aspektů organizace, průběhu a výsledků voleb (Gregory et al., 2009). První studie vznikaly už na začátku 20. století, většina literatury zabývající se touto problematikou však pochází z 60. let 20. století. Jelikož je hlasování ve volbách téměř vždy vázáno na konkrétní místo (voliči musí odevzdat svůj hlas v určitém místě, většinou jde o jejich bydliště), vzniká tak množství dat, které umožňují prostorovou analýzu.

Volební geografie zkoumá tři základní okruhy otázek (Fňukal, 2013, str. 74):

- „*podmíněnost hlasování,*
- *geografické vlivy na hlasování,*
- *vlivy vymezení volebních obvodů a způsobu přepočtu hlasů.*”

Rozhodnutí, koho volit je ovlivněno řadou faktorů. Kostelecký, Mikešová, Poláková a kol. (2014) poukazují na to, že lidé jsou spíše ochotni změnit politickou stranu než své hodnoty, včetně politických. Proces volby lze rozdělit na dvě fáze – rozhodnutí, zda se voleb zúčastnit, a následně výběr politického subjektu. Socioekonomické charakteristiky voličů a lokální kontext mohou ovlivnit obě fáze procesu volby. V případě lokálního kontextu může jít například o specifický ekonomický vývoj regionu, historické události, které měly vliv na daný region, lokální média či významné politické nebo kulturní osobnosti (Mikešová, 2019).

Kompozitní přístup

Při hledání důvodů rozdílného volebního chování v regionech jsou v geografii využívány především kvantitativní metody. Kompozitní přístup (*compositional approach*) se v současné době zaměřuje na analýzu statistických dat, což znamená, že jsou výsledky voleb porovnány s jinými druhy dat jako jsou například demografická či ekonomická data (Maškarinec, 2014). Rozdílná struktura obyvatel žijících v různých regionech pak dle tohoto přístupu vede k prostorovým odlišnostem ve volebním chování. Na českou politiku měla dlouhou dobu významný vliv socioekonomická konfliktní linie, nástup nových stran po roce 2010 však ukázal, že jejich volební podpora se zdá být téměř nezávislá na socioekonomických charakteristikách regionu (Havlík a Voda, 2016).

Kontextuální přístup

Kontextuální přístup (*contextual approach*) naopak přiznává významný vliv odlišné struktury obyvatelstva na rozdílech ve volebním chování v různých regionech, avšak vysvětlení hledá ve zvláštnostech prostředí, ve kterém volič žije (Maškarinec, 2014). Regionální rozdíly tedy mají i další původ jako jsou například ekonomické, sociální či historické příčiny.

Taylor a Johnston (1979) ve své práci "*Geography of Elections*" definovali 4 typy kontextových vlivů na volební chování obyvatel:

- Sousedský efekt (*neighbourhood effect*) – volební chování je ovlivněno interakcemi mezi lidmi. Voliči jsou tedy při své volbě ovlivňováni názory svého okolí a v případě, že se jejich postoj neshoduje s názorem okolí, musí si svou volbu nějak zdůvodnit (Fňukal, 2013)
- Efekt nákazy (*friends and neighbours effect*) – kandidát získává více hlasů ve svém okolí, což může mít v konečném důsledku vliv na celkový výsledek strany za kterou kandiduje
- Efekt kampaně (*campaign effect*) – voliči určitého regionu tíhnou k preferenci politických subjektů, jejichž volební kampaň byla výrazně koncentrována do dané lokality
- Hlasování o sporném bodě (*issue voting*) – politické subjekty mohou získávat podporu na základě jejich postoje k určitému specifickému problému

Práce Bernarda, Kosteleckého a Šimona (2014) ukazuje na možný vliv kontextových jevů na volební chování českých voličů. Jejich analýza prokázala, že chování voliče závisí na sociální skladbě obce, ve které žije. Zároveň ale upozorňují na to, že ne všechny prostorové odlišnosti lze vysvětlit tímto způsobem. Obecně platí, že podpora levicových stran je nižší, než jaká by byla, pokud bychom ji modelovali podle sociální struktury v oblastech, kde se více koncentrují lidé z nižších sociálních tříd. Vysoký podíl věřících v určitém regionu zvyšuje pravděpodobnost volby KDU-ČSL i u nevěřících, zatímco ODS získává větší podporu v obcích s větším podílem sociálně výše postavených skupin. Práce naznačuje, že dominantní sociální skupina v obci může přesvědčit část ostatních ke změně volebního chování a příslušníci méně početné sociální skupiny tak mohou mít tendence přebírat politické postoje převažující sociální skupiny.

5. TEORIE VOLEB DRUHÉHO ŘÁDU

Již v minulosti pozorovali politologové rozdíly mezi jednotlivými volbami, přelom v nové typologizaci voleb však přišel až s prvními volbami do Evropského parlamentu. Označení “druhořadé volby” poprvé použili němečtí politologové Reif a Schmitt v souvislosti s prvními volbami do Evropského parlamentu v roce 1979 (Charvát a Maškarinec, 2020).

Za volby 1. řádu označovali ty, kde voliči rozhodují o tom, kdo bude v dané zemi u moci. V zemích s parlamentním systémem vlády spadají do této kategorie parlamentní volby, případně i volby do první komory parlamentu, pokud je v dané zemi dvoukomorový parlament s asymetrickými pravomocemi. V zemích s prezidentským systémem sem pak spadají prezidentské volby.

Mezi volby 2. řádu se řadí všechny ostatní typy voleb. Jde například o regionální volby (v ČR krajské volby), komunální volby a také volby do Evropského parlamentu. V případě zemí s prezidentským režimem vlády spadají do této kategorie i parlamentní volby (Charvát, 2012). Sporné je zařazení voleb prezidenta v parlamentních republikách, pokud jsou přímé. Z hlediska pravomocí a postavení prezidenta v politickém systému by mělo jít o volby druhého řádu. Toto zařazení je ovšem jen s obtížemi možné aplikovat i na Českou republiku, jak z hlediska subjektivního vnímání významu prezidentských voleb ze strany veřejnosti, tak symbolickému významu funkce i ve vztahu k volební účasti.

K této kategorizaci voleb se autoři teorie uchýlili zejména kvůli tomu, aby zdůraznili odlišné chování aktérů během těchto voleb. Zároveň také identifikovali určité rysy, které mají druhořadé volby společné.

5.1 Hlavní dimenze druhořadých voleb

Ve své práci “Nine second-order national elections – A conceptual framework for the analysis of European election results” z roku 1980 vymezili Reif a Schmitt 6 dimenzí druhořadých voleb a položili tím základy pro jejich výzkum.

Dimenze významu (*the less-at-stake dimension*)

Jedním z nejvýznamnějších aspektů druhořadých voleb je dimenze významu, tedy že “méně je v sázce” (“less at stake”) a nerozhoduje se o zásadních tématech. Na rozdíl

od prvořadých voleb nemají tyto volby přímý vliv na podobu exekutivní moci, rozhoduje se v nich tedy o funkcích s nižšími pravomocemi. To se odráží v některých ukazatelích jako je například volební účast, která je nižší než v prvořadých volbách. Někteří voliči se totiž rozhodnou voleb neúčastnit, kvůli tomu že jsou přesvědčeni o jejich nedůležitosti. Nízká volební účast je tak nejvýraznějším důsledkem tohoto chování.

Dimenze specifického prostoru (*the specific-arena dimension*)

Podstatným faktorem druhořadých voleb je samotné prostředí, kde se odehrávají, proto musíme brát v úvahu otázky, do jaké míry je akceptována role politických stran či jak se chovají strany a kandidáti ve vztahu k případným volbám.

Dimenze institucionální a procedurální (*the institutional-procedural dimension*)

Nastavené parametry druhořadých voleb se mohou lišit od národních voleb. Rozdíly mezi výsledky voleb 1. a 2. řádu vyplývají z institucionálního nastavení, především v oblasti volebního zákona, kdy může docházet k jinému způsobu přepočtu hlasů nebo je například jinak stanoven počet volebních obvodů. Čím více je volební procedura odlišná od prvořadých voleb, tím spíše to negativně ovlivní volební účast.

Dimenze volební kampaně (*the campaigning dimension*)

Odlišnost lze spatřit i v propracovanosti volebních kampaní. Jelikož volbám 2. řádu věnují voliči i média méně pozornosti, poukazují Reif a Schmitt na důležitost volební kampaně, kterou mohou politické strany mobilizovat voliče. Jelikož však strany nepovažují tyto volby za "prioritní" a nevěnují kampani tolik péče, témata druhořadých voleb se místo lokálních problémů stávají většinou ty celostátní. Tento přístup tak může v konečném důsledku napomoci menším a novým politickým subjektům či stranám s disciplinovanými voliči.

Opoziční strany pak mnohdy využívají těchto voleb k mobilizaci voličů nespokojených s dosavadním konáním vládních stran, kdy se snaží upozornit na sporná opatření vlády. Naopak vládní strany využívají své pozice v prvořadé volební aréně.

Dimenze politické proměny hlavní arény (*the main-arena-political-change dimension*)

Události odehrávající se v "hlavní aréně" mají vliv na výsledky druhořadých voleb. Při analýze druhořadých voleb, tak musíme brát v úvahu i prvořadé volby. Proměny ve volební podpoře stran mohou být také ovlivněny politickým či ekonomickým vývojem ve společnosti.

Dimenze sociální a kulturní proměny (*the social-and-cultural-change-dimension*)

Výsledky voleb ovlivňují také změny mající celospolečenský dopad. Bez sledování změn v sociální a kulturní dimenzi nelze výsledky správně interpretovat. Politické strany by měly být schopné reagovat na změny potřeb společnosti k udržení své voličské podpory.

Později došlo ke zpřesnění těchto hypotéz. Například Reif (1997) ve své pozdější práci uvádí, že všechny volby, vyjma těch, kde se rozhoduje o nejdůležitější politické funkci, jsou druhořadé. Cabada (2010) pak poukazuje na skutečnost, že některé závěry vycházející z výzkumu voleb do Evropského parlamentu lze jen částečně či naopak vůbec aplikovat na postkomunistické země středovýchodní Evropy.

5.2 Volební cyklus

Do jaké míry se tento faktor promítne do výsledků voleb záleží také na tom, v jaké fázi volebního cyklu se nachází druhořadé volby od termínu prvořadých voleb. Freire (2003) tuto problematiku rozpracoval do následující periodizace:

- Období líbánek (*honeymoon*) – druhořadé volby jsou organizovány v období do 12 měsíců po prvořadých volbách
- Střední období (*mid-term*) – volby v období mezi 13. a 36. měsícem po prvořadých volbách
- Pozdní období (*later term*) – volby v období od 37. měsíce do 48. měsíce po prvořadých volbách

V případě voleb zkoumaných v této práci, se druhořadé volby konaly vždy ve středním období (*mid-term*), tedy uprostřed volebního období, kdy by měla být obliba vládních stran nejnižší (Šaradín, 2008).

6. VOLEBNÍ SYSTÉM V JEDNOTLIVÝCH TYPECH VOLEB

V České republice probíhá několik typů voleb, jež jsou upraveny volebními zákony, případně též vyhláškami a směrnicemi. Volby do orgánů podle Ústavy České republiky konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.

6.1 Volební systém do zastupitelstev krajů

Volby do zastupitelstev krajů probíhají ve všech vyšších územních samosprávných celcích, vyjma hlavního města Prahy. Zastupitelstvo hlavního města Prahy má podobné pravomoci jako krajské zastupitelstvo, není však voleno v krajských volbách ale v rámci komunálních voleb (Bureš a kol., 2012). Krajské volby se konají jednou za 4 roky a počet členů zastupitelstva se pohybuje mezi 45 až 65 členy v závislosti na počtu obyvatel kraje.

Volby do zastupitelstev krajů se konají na základě zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, ve znění pozdějších předpisů. Aktivní a pasivní volební právo náleží osobám starší 18 let, které mají trvalý pobyt na území kraje. Není tak, stejně jako ve volbách do Evropského parlamentu, vázané na české občanství.

Pro volby do krajských zastupitelstev se používá listinný poměrný volební systém s vázanou kandidátní listinou. Uzavírací klauzule pro postup do skrutinia je 5 % z celkového počtu odevzdaných hlasů v konkrétním kraji. Ta platí nejen pro samostatně kandidující subjekty ale i koalice, pro které se tak nezvyšuje hranice pro vstup do skrutinia (Bureš a kol., 2012). Pro přidělování mandátů se používá d'Hondtova metoda s modifikovaným dělitelem (tzv. Koudelkovým dělitelem) (Charvát, 2013).

Voliči mohou udělit až 4 preferenční hlasy. Mandát je přednostně přidělován kandidátům, kteří získali alespoň 5 % z celkového počtu preferenčních hlasů odevzdaných pro všechny kandidáty v rámci dané kandidátní listiny.

6.2 Volební systém do Poslanecké sněmovny PČR

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a Senátu upravuje zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Pro tyto volby se používá poměrný volební systém. Volí se ve 14 volebních obvodech, které kopírují hranice krajů. Do Poslanecké sněmovny PČR je voleno 200 poslanců. Počet přidělovaných mandátů v jednotlivých krajích není předem daný, ale určuje se až po volbách, kdy se odvíjí od republikového mandátového čísla (ČSÚ, 2021b).

Strana nebo hnutí musí získat alespoň 5 % z celkového počtu odevzdaných platných hlasů pro vstup do skrutinia. Do roku 2021 byla používána aditivní klauzule, která navyšovala procento hlasů nutné pro vstup do skrutinia v případě koalic dvou a více stran (Švec a Ligas, 2021). Tu svým nálesem Pl. ÚS 44/17 Ústavní soud zrušil. S novým volebním zákonem tak od roku 2021 zůstává uzavírací klauzule stanovena na 5 % hlasů pro strany kandidující samostatně, ale nově je pro dvou- a vícečlenné koalice tato hranice vstřícnější, jak je zobrazeno v tab. 2.

Tab. 2: Uzavírací klauzule pro vstup stran a koalic do PS PČR v roce 2017 a 2021

Typ volební strany	2017	2021
	Podíl hlasů (v %), které musí volební strana získat pro postup do skrutinia (pro získání mandátů)	
Strana nebo hnutí	5	5
Dvoučlenné koalice	10	8
Tříčlenné koalice	15	11
Vícečlenné koalice	20	11

Zdroj: Zákon č. 189/2021 Sb.; vlastní zpracování

Ústavní soud dále vyjádřil názor, že ideálním řešením by bylo zrušení celého zákona o volbách do Parlamentu PČR, jelikož však již byly rozhodnutím prezidenta vyhlášeny následující volby do PS PČR, omezil se jen na zrušení vybraných částí zákona.

Jako problematickou označil nejen výši uzavírací klauzule, ale zejména způsob konání voleb, kdy volby probíhají ve 14 separovaných volebních krajích bez vzájemného propojení výsledku voleb, což vede k disproporcím při rozdělování mandátů. Současně však uvedl,

že skutečnost, kdy jsou volební obvody totožné s vyššími samosprávnými celky, zaručuje stabilitu a chrání před manipulací s volebními obvody. K disproporcí přispívala také d'Hondtova metoda přepočtu hlasů na mandáty, které byly přednostně přidělovány stranám, které získaly největší počet hlasů (Švec a Ligas, 2021).

Na jaře 2021 byla schválena novela volebního zákona, která zpřesnila způsob přepočtu hlasů na mandáty v jednotlivých krajích a nahradila tak systém, který byl přijat v době opoziční smlouvy, který podle odborníků zvýhodňoval velké strany (Klézl, 2021). Kromě úpravy uzavírací klauzule, byla zavedena dvě skrutinia, rozdělování mandátů tedy probíhá dvoukolově. V prvním skrutiniu se rozdělují hlasy na mandáty na úrovni krajů pomocí Imperialiho kvóty. Zbývající hlasy, které v krajích nestačí na mandát, pak přechází na celostátní úroveň, kde jsou přerozděleny podle Hagenbach-Bischoffovy kvóty. Ve druhém skrutiniu jsou mandáty přiděleny do těch krajů, kde byl po prvním skrutiniu zbývající počet hlasů nejvyšší (ČSÚ, 2021a).

6.3 Volební systém do Evropského parlamentu

Po vstupu České republiky do Evropské unie, přibyla další volená instituce, a to Evropský parlament. Už od vzniku ESUO je diskutována možnost zavedení jednotného volebního systému, avšak i po dlouholetém úsilí se podařilo dospět jen ke kompromisnímu řešení, kdy hlavním společným prvkem je princip poměrného zastoupení a o většině zbývajících pravidel si rozhodují členské státy samy. Evropští poslanci tak byli v posledních volbách do EP voleni 28 různými volebními systémy (Fiala, Krutílek a Pitrová, 2018).

Mezi společné zásady pro volby do EP patří právo každého občana EU volit a být volen v členské zemi, jehož není státním příslušníkem, ale má v ní bydliště. Podstatným společným prvkem je již zmíněný princip poměrného zastoupení a používání kandidátních listin nebo jednotlivých přenosných hlasů. Dále je stanoveno, že funkce poslance EP je neslučitelná s několika dalšími funkcemi, především s funkcí poslance vnitrostátního parlamentu (Sokolska, 2022).

V České republice upravuje volební systém pro obsazování mandátů do Evropského parlamentu zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů. Je podobný systému, který se používá pro volby do PS PČR, ale v některých parametrech se liší.

Volby do Evropského parlamentu se konají každých 5 let. Počet volených europoslanců se v zásadě určuje podle počtu obyvatel členského státu. V ČR se volí 21 europoslanců. V těchto volbách mají právo volit a být voleni i občané jiných států Evropské unie, kteří nemají české občanství, ale mají na území ČR trvalé bydliště.

Pro tento druh voleb se používá poměrný volební systém s vázanou kandidátní listinou. Voliči mohou udělit 2 preferenční hlasy. Pro přepočítání voličských hlasů na mandáty se používá d'Hondtova metoda. Pro postup do skrutinia je stanovena uzavírací klauzule ve výši 5 % z celkového počtu odevzdaných platných hlasů. Oproti volbám do Poslanecké sněmovny PČR je v tomto případě 5% hranice stejná i pro společnou kandidaturu více politických subjektů.

6.4 Volební systém při volbě prezidenta ČR

Prezidentské volby představují nejmladší volební arénu ČR. Volbu prezidenta České republiky upravuje zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky, ve znění pozdějších předpisů. Volba probíhá podle zásad většinového systému. Volební období prezidenta trvá 5 let a nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou.

Kandidovat může občan ČR, který dosáhl věku 40 let. Kandidátní listinu může podat nejméně 20 poslanců či 10 senátorů. Navrhnout kandidáta může také každý občan ČR nad 18 let, jehož návrh podpoří petice nejméně 50 000 občanů ČR oprávněných k volbě prezidenta republiky. Prezidentem je zvolen kandidát, který obdrží nadpoloviční většinu platných hlasů.

Až do roku 2013 probíhala volba nepřímo. Prezident byl volen Parlamentem ČR na společné schůzi obou komor. Diskuze o zavedení instituce přímé volby prezidenta se vedla už od závěru roku 1989, tedy od okamžiku vzniku polistopadové demokracie. Jako první tento návrh přinesla komunistická strana, která tento krok považovala za způsob, jakým přiblížit politiku lidem (Cmíral a Schrötter, 2023). Zároveň také počítala s tím, že jejich kandidát Ladislav Adamec by měl v přímé volbě šanci uspět lépe než tehdejší lídr Občanského fóra Václav Havel. Občanskému fóru se však nakonec povedlo uhájít volbu prezidenta parlamentem (Kopeček, 2018).

Přesto však v roce 1992 vrátil Havel přímou volbu prezidenta zpět do veřejné debaty. Důvodem bylo to, že ji vnímal jako způsob, kterým si prezident může zajistit vlastní legitimitu, která nebude závislá na parlamentu. S tímto návrhem však ostře nesouhlasil tehdejší premiér Václav Klaus, který ji viděl jako způsob, kterým by na Pražském hradě mohlo vzniknout konkurenční mocenské centrum (Kopeček, 2018). S blížícím se koncem funkčního období prezidenta Havla však nastal u ODS v roce 2002 názorový obrat ve vnímání přímé volby prezidenta. Občanští demokraté pokládali tento způsob volby jako mnohem příznivější pro zvolení Klause prezidentem. Nicméně po volbě prezidenta v roce 2003 se opět navrátili k negativnímu postoji (Hloušek, 2008). Poté debata načas utichla, ale podivné události doprovázející prezidentskou volbě v roce 2008, jako bylo obviňování z uplácení, výhružné dopisy a podezřelé absence některých politiků, vedly k velkému tlaku na politiky ze strany veřejnosti a médií (Havlingerová a Čaban, 2018).

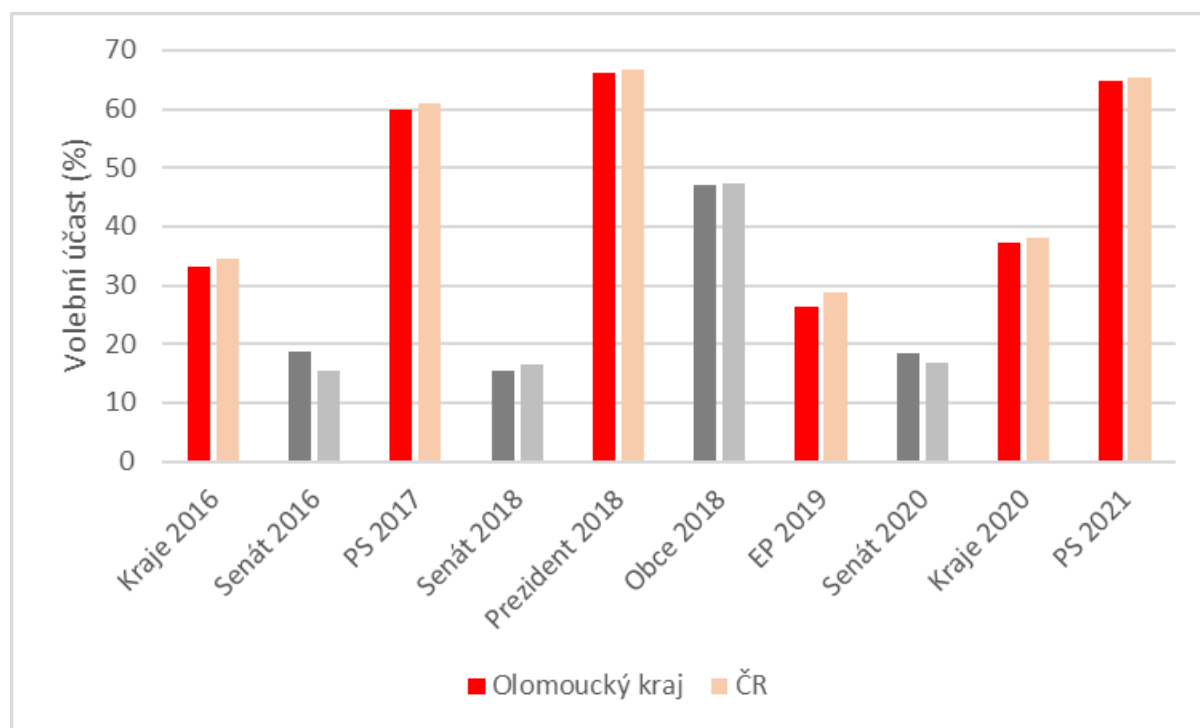
K zavedení přímé volby se na začátku svého funkčního období v roce 2010 zavázala vládní koalice ODS, TOP 09 a VV ve svém programovém prohlášení (Vláda ČR, 2010). V prosinci 2011 byla přímá volba prezidenta schválena Poslaneckou sněmovnou na základě schválení ústavního zákona č. 71/2012 Sb. Poté byl zákon přijat Senátem a podepsán prezidentem a v platnost vstoupil v říjnu 2012. Následně byl přijat již zmíněný prováděcí zákon č. 275/2012 Sb. (Kostecký, Mikešová, Poláková, a kol., 2015). První přímá volba prezidenta ČR se uskutečnila v lednu 2013.

7. ANALÝZA VOLEBNÍ ÚČASTI VE ZKOUMANÉM ÚZEMÍ

Za nejvíce charakteristický znak druhořadých voleb je považována nižší volební účast v porovnání s prvořadými volbami. Tento indikátor vedl k tomu, že se teorie voleb 2. řádu přenesla z voleb do Evropského parlamentu na další typy voleb jako jsou například lokální či regionální volby (Šaradín, 2008).

Schmitt (2005) na základě výzkumu voleb do EP v roce 2004 uvádí, že volební účast je také ovlivněna povinnou volební účastí a postkomunistickým charakterem země. V případě postkomunistických států byla volební účast o 11,9 % nižší oproti ostatním státům.

V případě že srovnáme volební účast ve všech volbách, které proběhly v letech 2016–2021, zjistíme, že nejvíce voličů dorazilo k volbě prezidenta (66,1 %) a volbám do Poslanecké sněmovny PČR (59,8 % a 64,7 %).

Obr. 1: Volební účast ve volbách v Olomouckém kraji a České republice v období let 2016–2021

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Poznámka: V případě dvoukolových voleb, je v grafu uvedena vždy volební účast ve 2. kole.

Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2016

Ke krajským volbám v roce 2016 dorazilo v Olomouckém kraji 30,2 % voličů. Vyšší procento voličů přišlo k volbám zejména na západě Zábřežska a jihu Litovelska. Nižší volební účast zaznamenaly obce na severu Jesenicka, v části Šumperska, na východě Šternberska a v obcích na hranici okresů Prostějov a Přerov.

Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2017

V roce 2017 dosáhla volební účast ve volbách do PS PČR 60,8 %. Nadprůměrný zájem provázal volby především v obcích na jihu Hranicka a jihovýchodně od Přerova. Vyšší volební účast zaznamenaly také obce obklopující město Olomouc a obce na jih a západ od Prostějova. Naopak podprůměrná volební účast byla opět na severu Jesenicka a východě Šternberska.

Volba prezidenta ČR 2018

Prezidentské volby 2018 dosáhly ve zkoumaném období nejvyšší volební účasti. V prvním kole přišlo v Olomouckém kraji o budoucím českém prezidentovi rozhodnout 60,4 % voličů. Druhé kolo přilákalo ještě více voličů a volební účast dosáhla 66,1 %. Podle Lebedy (2023) souvisí popularita přímé volby prezidenta s tím, že ji česká veřejnost velmi dlouho poptávala. Důvodem je i trend personalizace politiky, kdy voliči celkově věnují více pozornosti politickým osobnostem.

První kolo volby prezidenta provázal vyšší zájem voličů zejména v obcích na západě Prostějovska a většině území SO ORP Hranice. Nadprůměrné procento voličů dorazilo volit také v obcích v zázemí krajského města Olomouc. Naopak nižší zájem o volby byl zejména na východě Šternberska a části Jesenicka. V druhém kole dorazili ve větším počtu k volbám lidé v obcích na Hranicku a v okolí Olomouce. Podprůměrná volební účast byla opět na Šternbersku a Jesenicku.

Volby do Evropského parlamentu 2019

Volby do Evropského parlamentu 2019 zaznamenaly ve zkoumaném období nejnižší volební účast, když se k nim dostavilo jen 26,4 % oprávněných voličů. Celostátní průměr byl o něco vyšší (28,7 %), v ČR se tak jednalo o evropské volby s nejvyšší volební účastí. Ve srovnání s volební účastí v jednotlivých zemích Evropské unie se však stále jednalo o 3. nejnižší volební účast (Euroskop a ČTK, 2019).

Z přílohy č. 16 vidíme, že se v tomto roce volební účast ve většině obcí jen málo odlišovala od průměru. Podprůměrná volební účast byla opět v části Jesenicka, na severozápadě Šumperska a v části Šternberska. Nadprůměrnou volební účast pak lze pozorovat především v obcích na Hranicku.

Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2020

Volební účast ve volbách do krajských zastupitelstev v roce 2020 dosáhla 38,0 % a staly se tak krajskými volbami s druhou nejvyšší účastí. Jelikož však volební účast při volbách do Poslanecké sněmovny PČR dosahuje až 60 %, lze předpokládat, že byla v těchto volbách odlišná skladba voličů. Jedná se zejména o voliče ANO, ČSSD a KSČM, kteří pravděpodobně dorazili ke krajským volbám v menším počtu a snížili volební zisky těchto stran (Wirnitzer a Tvrdoň, 2020). V Olomouckém kraji přišlo k volbám 37,3 % oprávněných voličů. Nadprůměrná volební účast provázela volby v jižní části Litovelska a na jihu Hranicka. Vyšší zájem o volby zaznamenaly také obce v okolí Olomouce a část obcí jižně od města Prostějov.

Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2021

V roce 2021 přišlo k volbám do PS PČR 65,4 % voličů. Jednalo se tak o třetí nejvyšší volební účast ve sněmovních volbách v historii ČR, vyšší byla už jen v letech 1996 a 1998. Oproti předchozím volbám do PS PČR tak nyní dorazilo k volbám o zhruba 320 tisíc víc voličů (Kubant, 2021).

Jak uvádí Linek (2013) volební účast je v Česku do jisté míry věkově a sociálně podmíněna. To se ukázalo i v analýze Prokopa, Komárka a Fabšíkové (2021). Podle nich byla v tomto roce nejvyšší volební účast ve věkové skupině 65+, kde však tradičně dosahuje hodnot okolo 70 %. Největší mobilizace, tedy nejvyšší nárůst volební účasti, ale proběhla mezi voliči ve věkové skupině do 34 let a pravděpodobně tak napomohla lepšímu výsledku liberálních opozičních stran. Z analýzy dále také vyplývá, že s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání roste volební účast. Negativně na volební účast působí také sociální problémy, kdy v průzkumu zhruba jen 40 % nezaměstnaných deklarovalo, že se účastnilo voleb.

V Olomouckém kraji opět pozorujeme nadprůměrnou volební účast v obcích sousedících s Olomoucí. Vyšší procento voličů dorazilo k volbám i v převážné části Hranicka. Podprůměrný zájem provázela volby na severu Jesenicka, východě Šternberska a jihozápadě Přerovska.

Dílčí závěry: Volební účast v Olomouckém kraji

Jak je patrné již z obr. 1, nejvyšší účasti dosahovaly sněmovní a prezidentské volby. Na druhé straně pak ze zkoumaných voleb stojí krajské volby a volby do Evropského parlamentu. Při srovnání volební účasti v jednotlivých obcích oproti průměru kraje vychází najevo, že k nejmenším výkyvům docházelo ve volbách do EP 2019. Ve všech typech voleb můžeme pozorovat nadprůměrnou účast v obcích sousedících s krajským městem Olomouc, ale v krajských volbách 2016 a volbách do EP 2019 je tato skutečnost méně výrazná. Vyšší zájem provázal volby i na jihu Hranicka, především ty volby, kdy byla celkově vysoká volební účast.

Naopak malé procento voličů dorazilo k volbám zejména na východě Šternberska. Nižší volební účast se ukazuje i v případě obcí na severu Jesenicka, která zde ale není vždy výrazně podprůměrná, například při krajských volbách 2016 se tu nachází pouze několik obcí, kde k volbám dorazilo výrazně nižší procento voličů.

8. VOLBY V OLOMOUCKÉM KRAJI PO ROCE 2016

8.1 Volby do zastupitelstev krajů 2016

Krajské volby 2016 se konaly ve dnech 7. a 8. října. Naplno se v nich projevila proměňující se stranická struktura, která započala už v roce 2010 a vedla k zásadnímu narušení regionálního stranického systému (Hájek, 2020). Tradiční strany jako je ČSSD, KDU-ČSL, KSČM a ODS přišly v součtu téměř o polovinu svých voličů, což vedlo ke ztrátě zhruba 40 % krajských zastupitelů ve srovnání s předchozími volbami. Stejně jako ve volbách do PS PČR můžeme sledovat rychlý vzestup nových politických subjektů na úkor těch tradičních. Zároveň je také možné pozorovat výrazný nárůst počtu politických stran v krajské politice.

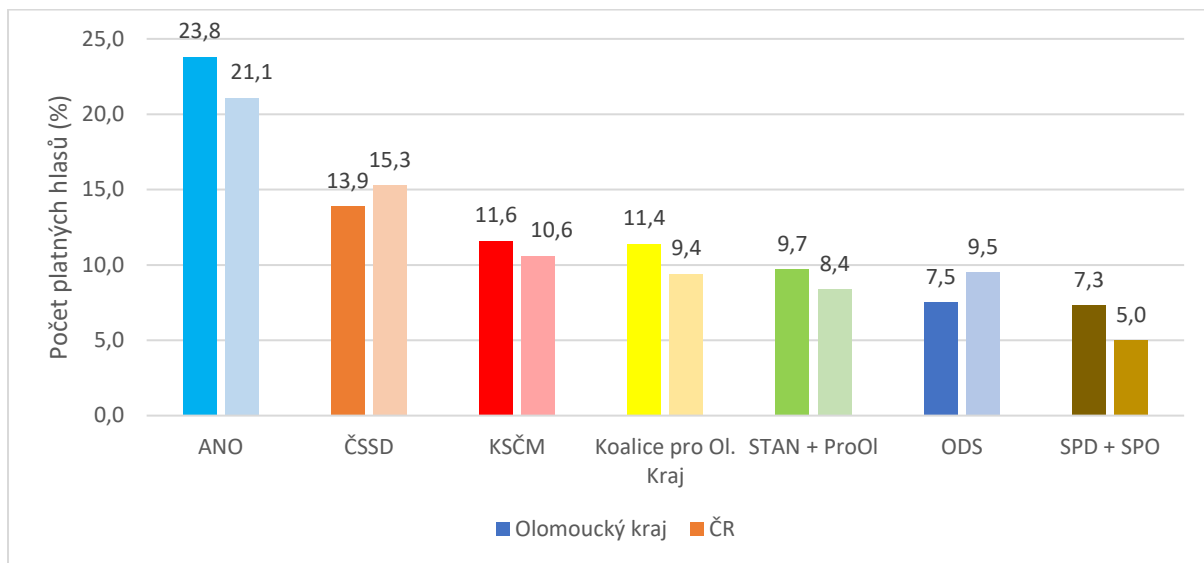
Kvůli předčasným volbám v roce 2013 se tento druh voleb posunul svým datem konání až na konec středního období (*mid-term*), kdy do zařazení do pozdního období (*later term*) zbývá jen pár týdnů. Volební preference vládních stran by tedy ještě měly být výrazně slabší.

Přestože hnutí ANO kandidovalo v tomto druhu voleb poprvé, dokázalo vyhrát v 9 krajích a jeho celostátní výsledek činil 21,1 %. Vítězstvím v krajských volbách se tak ANO podařilo úspěšně etablovat ve všech úrovních vládnutí. Ačkoli v předchozích krajských volbách slavily úspěch zejména opoziční strany, které poté obsazovaly krajská zastupitelstva, tyto volby tento trend obrátily (Šárovec, 2017). Vládní strany ANO a ČSSD totiž získaly prvenství ve 12 ze 13 krajů.

Zatímco ANO ovládlo tyto volby, dosud dominantní ČSSD výrazně ztratila. Podařilo se jí zvítězit jen ve dvou krajích, dosud přitom měla 11 hejtmanů (Bruner a Pavec, 2016). V Olomouckém kraji ztratila 12,8 procentních bodů oproti výsledku z posledních krajských voleb. Příčinou velkého růstu podpory ANO a slábnutí ČSSD může být i fakt, že ANO na začátku svého působení na politické scéně přebíralo voliče pravicových stran, kteří se k nim však nyní začali vracet a propad byl nahrazen právě lidmi, kteří v minulosti volili sociální demokracii a komunisty (iDNES.cz, 2016).

Nejvíce mandátů, celkem 16, tedy obsadilo hnutí ANO. Druhá ČSSD získala 9 mandátů, oproti předchozím krajským volbám tak ztratila 10 mandátů. KSČM a Koalice pro Olomoucký kraj získaly shodně po 7 mandátech, Starostové ProOlomoucký kraj obdrželi 6 mandátů a ODS

a koalice SPD + SPO shodně po 5 mandátech. Výslednou koalici pak utvořilo hnutí ANO a strany ČSSD a ODS. Hejtmanem byl zvolen kandidát z hnutí ANO Oto Košta, který byl později nahrazen jeho stranickým kolegou Ladislavem Oklešťkem (iDNES.cz, 2017).

Obr. 2: Volební zisk politických stran v krajských volbách v Olomouckém kraji a v České republice v roce 2016

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

8.2 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2017

Volby do PS PČR 2017 se konaly ve dnech 20. a 21. října. Potvrzeným favoritem se stalo hnutí ANO, které dosáhlo zisku 31,4 % hlasů, což bylo o 1,8 procentního bodu více než činil celostátní výsledek. Až daleko za ním se umístily další politické subjekty a jedná se tak o doposud nejvyšší rozdíl mezi dvěma nejsilnějšími stranami v historii sněmovních voleb. Zatímco na celostátní úrovni skončila na 2. místě ODS, v Olomouckém kraji dosáhla o něco horšího výsledku a umístila se až za SPD. V případě stran STAN a TOP 09 nebyla v Olomouckém kraji překročena 5% hranice.

Volby 2017 jsou odrazem proměny českého stranického systému, jež započala už před volbami v roce 2013. Zatímco do roku 2010 měly hlavní politické strany relativně stabilní vzorce volební geografie, volby v roce 2010 a 2013 představovaly razantní změnu v tomto ohledu. Můžeme pozorovat propad politických stran z jádra starého stranického systému (zejména ČSSD a ODS) a nástup nových subjektů, které v něm dosud nefigurovaly (ANO, SPD či Piráti). Došlo také ke zvýšení počtu aktérů v systému a tím pádem i k posílení fragmentace stranické soustavy (Koubek, 2019).

Prostorová analýza provedená Maškarincem (2019) ukazuje, že nárůst podpory ANO mezi volbami v letech 2013 a 2017 byl způsoben získáním voličů v levicových regionech, jakým je například i Olomoucký kraj. Nové strany jako jsou ANO a SPD v tomto roce získaly nejvíce hlasů od zavedených levicových stran, zatímco nové středopravicové strany uspěly na úkor ODS, jakožto bývalé hlavní pravicové strany.

Přestože bylo ANO součástí koaliční vlády s ČSSD a KDU-ČSL, snažilo se vymezovat vůči ČSSD, která byla v této době jeho hlavním konkurentem. Veřejná kritika ČSSD jako vládní strany napomáhala ANO zachovat si svůj protestní charakter a současně znemožňovala opozici efektivně útočit na kroky vlády (Charvát a Just, 2016). Sociální demokratům během celého vládního angažmá soustavně klesaly preference, což bylo pravděpodobně způsobeno tím, že nedokázali přesvědčit voliče o svých zásluhách a většinu vládních úspěchů si přivlastnilo hnutí ANO (Gregor a Dvořák, 2019).

Na 2. místě se v Olomouckém kraji umístilo hnutí SPD. To se ve sněmovních volbách představilo jako nový subjekt. Během proběhlého volebního období, prošlo hnutí Úsvit vnitrostranickými problémy, které nakonec vedly v roce 2015 k odchodu Tomia Okamury a Radima Fialy a založení nového hnutí SPD (Svačinová, 2018). Ve stejný rok vypukla v Evropské unii tzv. imigrační krize, která sice Českou republiku reálně příliš nezasáhla, ale tvrdá kritika imigrace a evropské politiky nakonec vynesla SPD v Olomouckém kraji zisk 13,5 % hlasů.

ODS, jakožto tradiční strana, v těchto volbách na rozdíl od ČSSD mírně posílila, když na celostátní úrovni dosáhla zisku 11,3 % a skončila na 2. místě. V Olomouckém kraji byl její výsledek slabší a skončila až za SPD. Společně s výsledkem ČSSD, která s ODS dříve utvářela dva hlavní póly stranického systému, tak lze pozorovat velkou nedůvěru voličů vůči tradičnímu modelu politického stranictví (Balík, Hloušek, Holzer a kol., 2019). Na celostátní úrovni si nyní pohoršila i KDU-ČSL, avšak v Olomouckém kraji si naopak oproti roku 2013 polepšila o 0,4 procentního bodu.

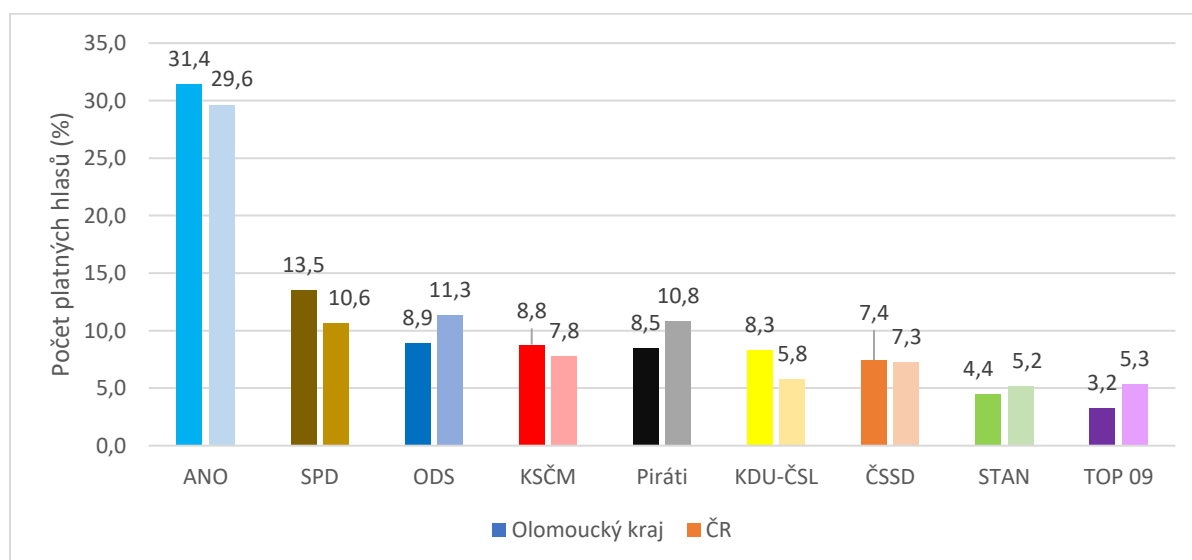
Oproti předchozím sněmovním volbám výrazně oslabili komunisté, kteří ztratili 8,2 procentních bodů a dosáhli svého prozatím nejhoršího výsledku. Velkým problémem je v jejich případě dlouhodobě klesající absolutní počet hlasů (Kunštát, 2013). Při tradiční volební disciplíně voličů KSČM, jejichž okruh se ale v čase zmenšuje, může spoléhání se na "své jisté" hlasy vést k problémům, pokud se straně nedaří oslovit nové voliče. Na velký propad volební přízně v roce 2017 měl vliv i přechod části voličů KSČM k SPD, která od komunistů převzala roli antisystémové protestní strany. Analýza Hájka a Švece (2017) ukazuje, že především nezaměstnaní voliči KSČM přešli v tomto roce k SPD.

Nově se do PS PČR dostali také Piráti. Ve sněmovních volbách kandidovali již v minulosti, ale jejich výsledek zůstal vždy pod 5% hranici. V roce 2017 však jejich celostátní výsledek dosáhl 10,8 % a celkově se umístili třetí. V Olomouckém kraji byl ale jejich zisk o 2,3 procentního bodu nižší a kromě ODS je předběhla ještě i SPD a KSČM.

Poslední dvě strany STAN a TOP 09 se sice nakonec do PS PČR dostaly, ale v Olomouckém kraji jejich podpora nedosáhla ani 5 %. Zatímco dříve se zástupci hnutí STAN objevovali na kandidátních listinách TOP 09, po úspěších v regionálních volbách

v posledních letech stáli Starostové o volební koalici dvou rovnocenných partnerů místo pouhé účasti na cizích kandidátních listinách (Maňák, 2017). Na jaře 2017 se proto Starostové dohodli na volební koalici s lidovci (CT24.cz, 2017). Jelikož jim však volební modely nedávaly šanci na dosažení 10% hranice získaných hlasů, které jakožto koalice dvou stran potřebovaly pro postup do skrutinia, uskupení se zejména kvůli KDU-ČSL rozpadlo a strany nakonec kandidovaly samostatně (Maňák, 2017).

Nejvíce mandátů (5) získalo v Olomouckém kraji ANO. Dva mandáty si připsala SPD. Zbývající strany – ODS, KSČM, Piráti, KDU-ČSL a ČSSD obdržely shodně 1 mandát. Po vyhlášení výsledků voleb se většina stran (vyjma SPD a KSČM) distancovala od spolupráce s hnutím ANO, které proto nakonec složilo menšinovou vládu. Jelikož však nedostala důvěru Poslanecké sněmovny, vládla až do června 2018 v demisi. Druhou vládu Andreje Babiše tvořili zástupci ANO a ČSSD a opět se jednalo o menšinovou vládu. Tentokrát ale hnutí ANO podepsalo toleranční smlouvu s KSČM, která se zavázala podpořit vládu při hlasování o důvěře. Tu však v dubnu 2021 komunisté vypověděli. Opozice se nicméně kvůli nestabilní situaci, ve které se ČR nacházela (probíhající pandemie a zároveň dosud neschválený nový volební zákon), rozhodla nevyvolávat hlasování o nedůvěře (Koutník, 2021).

Obr. 3: Volební zisk politických stran ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR v Olomouckém kraji a v České republice v roce 2017

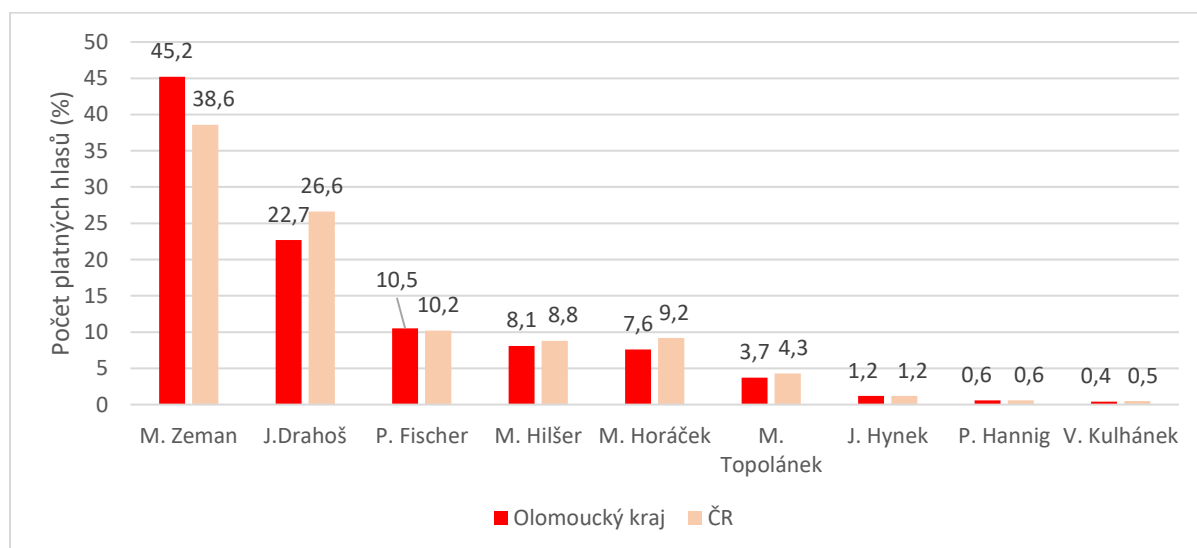
Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

8.3 Volba prezidenta ČR 2018

První kolo druhé přímé volby prezidenta se konalo 12. a 13. ledna 2018. Druhé kolo potom 26. a 27. ledna. Z devíti prezidentských kandidátů měli jen čtyři stranickou příslušnost, ve všech případech se však jednalo o marginální politické strany.

Prezidentské volby se uskutečnily zhruba 3 měsíce po volbách do Poslanecké sněmovny PČR. To pravděpodobně sehrálo roli v tom, proč hnutí ANO, jakožto favorit sněmovních voleb, nenominovalo svého vlastního prezidentského kandidáta. Jelikož bylo první kolo vyjednávání o budoucí vládě po sněmovních volbách v rukou znovu kandidujícího Miloše Zemana, bylo z taktického hlediska pro ANO lepší nepřijít se svým kandidátem, protože by jinak Zeman mohl vidět hnutí jako svého protivníka. Relevantní strany tedy nakonec zůstaly jen u konkrétních doporučení nebo nedoporučení kandidátů (Šedo, 2019).

Již před prvním kolem bylo z předvolebních průzkumů zřejmé, že vítězem prvního kola prezidentské volby bude Miloš Zeman, dokonce se i spekulovalo o jeho možném vítězství už v prvním kole.

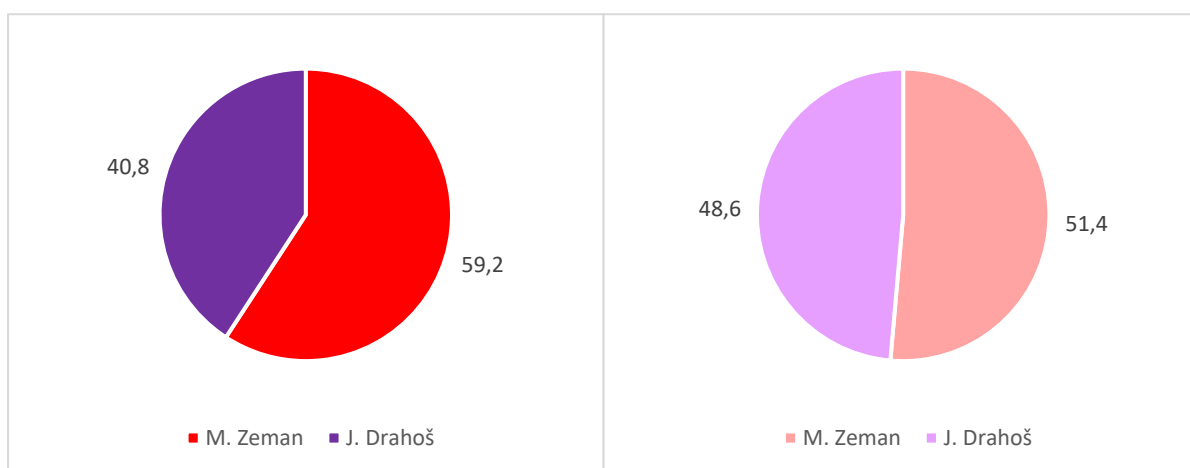

Obr. 4: Volební zisk kandidátů v 1. kole volby prezidenta ČR v Olomouckém kraji a v České republice v roce 2018

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Ve druhém kole vyhrál Miloš Zeman v Olomouckém kraji s velkým náskokem. Pakliže srovnáme absolutní počty hlasů obou kandidátů, zjistíme, že Drahošův výsledek z 2. kola byl stále o necelých tisíc hlasů nižší, než kolik se jich povedlo získat Zemanovi už v 1. kole. Přestože tedy Drahoš v 2. kole téměř zdvojnásobil počet získaných hlasů oproti 1. kolu, stále to na vítězství nestačilo.

Analýza přesunu voličů ukázala, že Zemanovi se povedlo zmobilizovat voliče, kteří v 1. kole nepřišli k volbám (Škop, 2018). Zároveň byla pro jeho vítězství důležitá schopnost udržet si své voliče z 1. kola a získat část váhajících stoupenců (Median, 2018).

Obr. 5: Volební zisk kandidátů v 2. kole volby prezidenta ČR v Olomouckém kraji (vlevo) a v České republice (vpravo) v roce 2018 (v %)
Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

8.4 Volby do Evropského parlamentu 2019

Volby do Evropského parlamentu 2019 proběhly v ČR ve dnech 24. a 25. května. Zúčastnilo se jich rekordních 39 politických subjektů, hranici pro vstup překonalo 7 z nich, stejně jako v minulých volbách. Tyto volby se nacházely téměř uprostřed volebního období vlády (19 měsíců po volbách do PS PČR v roce 2017) a zvítězila v nich vládní strana ANO, která obdržela 21,2 % hlasů, v Olomouckém kraji ještě o 2,9 procentního bodu více. Podařilo se jí vyhrát ve všech krajích ČR, vyjma hlavního města Prahy. Oproti volbám do PS PČR v roce 2017 však došlo k propadu volební podpory, protože tentokrát ANO získalo o 8,4 procentních bodů méně a i vzhledem k masivní volební kampani se očekával lepší výsledek. Pro ANO to tak byl signál, že do budoucna může mít problém mobilizovat své voliče (Lebeda, 2019).

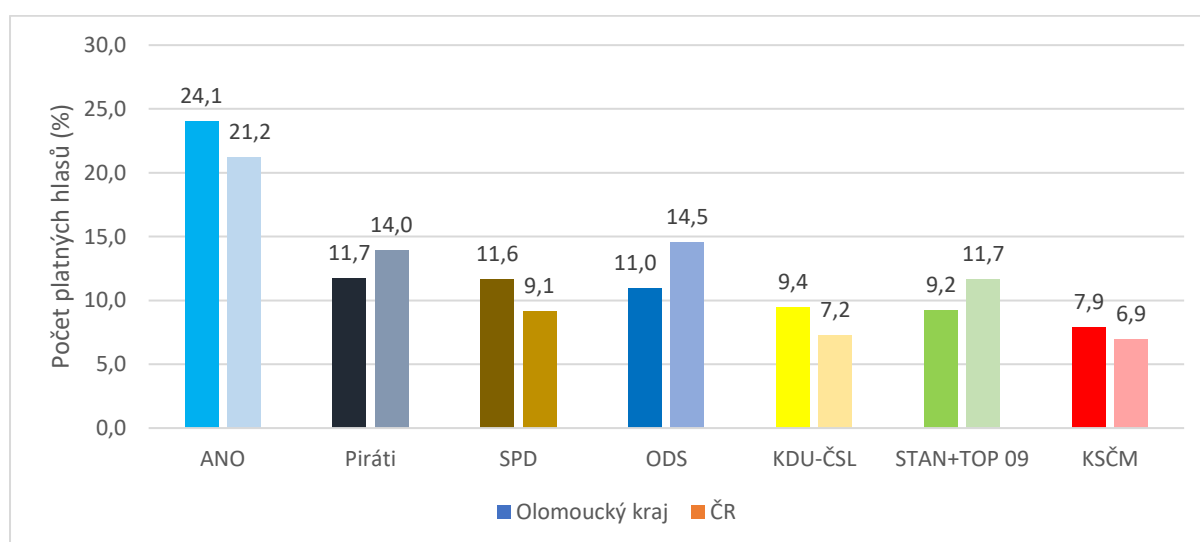
Největší neúspěch v těchto volbách zaznamenala vládní strana ČSSD, která nepřekonalala 5% hranici a poprvé od vstupu ČR do EU ztratila zastoupení v Evropském parlamentu. Její politická pozice se tak nadále oslabovala (iDNES.cz a ČTK, 2019). Potvrdila se tak očekávání teorie voleb 2. řádu, že vládní strany mají uprostřed volebního období největší problémy udržet si volební podporu.

Naopak u opozičních stran v tomto období dochází k nárůstu volební podpory. Poprvé své zastoupení v Evropském parlamentu získali Piráti, kteří v tomto typu voleb kandidovali prvně (Seznam Zprávy a ČTK, 2019). Občanští demokraté a Piráti mohli v těchto volbách těžit ze své role v opozici, kdy voliči mohli hlasováním pro tyto strany vyjádřit svou nespokojenost se současnou vládou. V jejich prospěch hrál také fakt, že jejich voliči mají větší zájem o politiku a lze je tak efektivněji přitáhnout k volbám (iDNES.cz a ČTK, 2019).

Zbývající opoziční strany však již takový nárůst volebního zisku nezaznamenaly. KDU-ČSL v celostátním srovnání posílila oproti roku 2017 o 1,4 procentního bodu. Politické strany STAN a TOP 09 spolu kandidovaly v koalici, stejně jako při předchozích eurovolbách, po kterých spolupráci ukončily, což je málem stálo zastoupení v Poslanecké sněmovně PČR, kdy oba subjekty těsně překročily 5% hranici (Aktualne.cz, 2019). Oproti volbám do PS PČR v roce 2017 tak společně navýšily svůj zisk o 1,2 procentního bodu, to však bylo stále výrazně méně ve srovnání s jejich ziskem v předchozích eurovolbách a nyní tedy získaly o jeden mandát méně.

Poprvé své zastoupení v Evropském parlamentu získalo i hnutí SPD. Přestože se jedná o opoziční stranu, je jedinou z nich, u které došlo k poklesu volební podpory oproti volbám do PS PČR v roce 2017. Nicméně tento pokles činil pouze 1,5 procentního bodu. SPD v této době procházela vnitřními spory a těsně před volbami ji opustili 3 poslanci (ČTK, 2019). Ti kandidovali na listině Alternativy pro Českou republiku, která v Olomouckém kraji získala pouze 0,5 % hlasů.

Vítězné hnutí ANO získalo celkově 6 mandátů, ODS připadly 4 mandáty. Piráti a koalice TOP 09 + STAN obdrželi shodně 3 mandáty. SPD a KDU-ČSL získaly po 2 mandátech a poslední KSČM připadl 1 mandát. Propad zaznamenala vládní ČSSD, která měla v minulém období 4 mandáty a nyní žádný nezískala.

Obr. 6: Volební zisk politických stran ve volbách do Evropského parlamentu v Olomouckém kraji a v České republice v roce 2019

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

8.5 Volby do zastupitelstev krajů 2020

Volby do krajských zastupitelstev se v roce 2020 konaly ve dnech 2. a 3. října. Charakteristickým rysem těchto voleb bylo velké množství různorodých koalic, které politické strany utvořily. Součástí těchto koalic byly již tradičně menší pravicové a středové strany jako je KDU-ČSL, STAN, TOP 09, SZ a regionální uskupení.

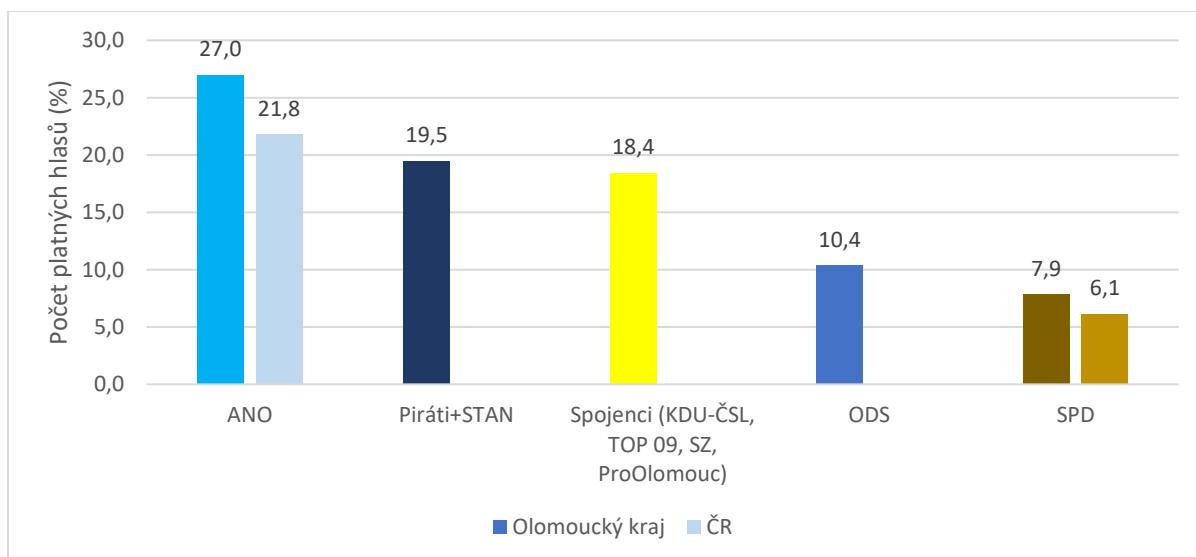
V rámci České republiky bylo opět nejúspěšnější hnutí ANO, kterému se podařilo zvítězit v 10 krajích. Jedním z nich byl i Olomoucký kraj, kde dosáhlo o 5,2 procentních bodů vyššího zisku ve srovnání s celostátním výsledkem. Vítězství ANO však dostává trhliny, pakliže se podíváme na výsledky jeho potenciálních partnerů, s nimiž pracuje na celostátní úrovni. Politické strany ČSSD a KSČM zaznamenaly v těchto volbách výrazný pokles volební podpory, v případě Olomouckého kraje se ani jedna z nich nedostala do krajského zastupitelstva.

ČSSD získala na celostátní úrovni 4,9 % hlasů, v Olomouckém kraji nepatrně méně, ale její výsledky byly napříč ČR velmi variabilní. Zatímco v Ústeckém kraji obdržela pouze 3,1 % hlasů, v Pardubickém kraji činil zisk 14,8 % hlasů. Podle Justa (2020) se celostátní problémy ČSSD promítly do krajských voleb a straně se dlouhodobý trend poklesu volební podpory opět nepodařilo zvrátit. Velmi rozdílné zisky v jednotlivých krajích pak nejspíše ukazují, že se sociálním demokratům dařilo zejména tam, kde na hejtmanské posty kandidovali lidé, kteří jsou úspěšní v regionální politice.

Se svým výsledkem mohli být naopak spokojeni Piráti, kteří oproti předchozím krajským volbám výrazně posílili. Navíc si v Olomouckém kraji vyzkoušeli spolupráci s hnutím STAN a se svým ziskem 19,5 % hlasů se tato koalice stala 2. nejúspěšnějším subjektem. KDU-ČSL a SZ v těchto volbách rozšířily svou volební koalici o TOP 09 a ProOlomouc. To jim vyneslo o 7,0 procentních bodů vyšší zisk. V Olomouci se jim podařilo zvítězit se ziskem 23,5 % hlasů. Až za nimi se v krajském městě umístily ANO a koalice Piráti + STAN, kteří v celokrajském srovnání skončily na prvních dvou místech.

Nejvíce mandátů (18) získalo v Olomouckém kraji vítězné hnutí ANO. Piráti se Starosty obdrželi 13 mandátů, Spojenci – Koalice pro Olomoucký kraj 12 mandátů, ODS 7 mandátů a SPD 5 mandátů. Výslednou koalici spolu sestavili Piráti + STAN, Spojenci - Koalice pro Olomoucký kraj (KDU-ČSL, TOP 09, SZ, ProOlomouc) a ODS (Aktualne.cz, 2020). Novým hejtmánem se stal Josef Suchánek ze STAN.

Obr. 7: Volební zisk politických stran v krajských volbách v Olomouckém kraji a v České republice v roce 2020

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

8.6 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2021

Volby do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2021 proběhly ve dnech 8. a 9. října. SPOLU se se ziskem 27,8 % hlasů stalo celostátním vítězem voleb. Pokud bychom ale chtěli za vítěze označit politický subjekt, který získal nejvíce mandátů, bude jím hnutí ANO. To v Olomouckém kraji opět potvrdilo svou silnou pozici, když zde získalo o 5,3 procentních bodů více než SPOLU. Třetí místo v regionu těsně získala koalice Piráti + STAN, která jen o 0,1 procentního bodu přeskočila SPD.

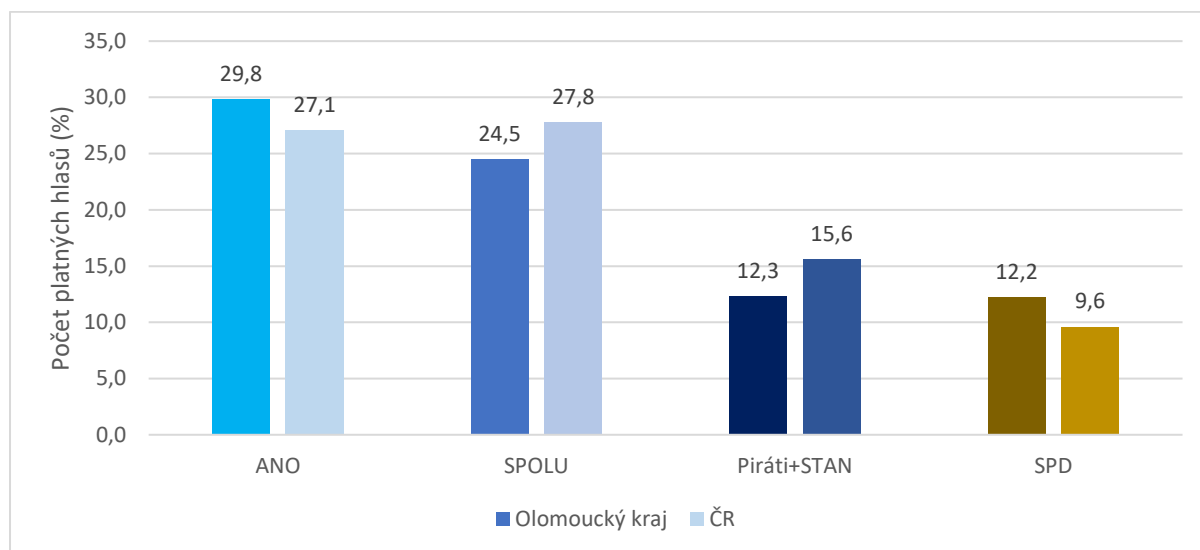
Po značné fragmentaci v předešlém volebním období, tak nyní dochází ke zdánlivému snížení počtu aktérů. Zastoupení získaly 4 politické subjekty, fakticky jde ale o celkem 7 stran či hnutí. V budoucnu se teprve ukáže, jestli jde o výjimku nebo podstatnou změnu ve struktuře stranické soutěže v PS PČR (Šárovec, 2022).

ANO obhájilo v Olomouckém kraji zisk 5 mandátů. Koalice SPOLU získala 4 mandáty, z toho 3 připadly KDU-ČSL. Čtvrtý mandát obdržel ODS. Nejvíce preferenčních hlasů získal v Olomouckém kraji krajský lídr SPOLU Marian Jurečka. Pirátům dobrý výsledek koalice nakonec nezajistil žádný mandát, jelikož je voliči STAN "vykroužkovali", když své preferenční hlasy udělili Starostům (Tauberová, 2021). Ti tak obsadili oba mandáty, které koalice v kraji získala. SPD získala jeden mandát. Výsledky ČSSD a KSČM v regionu kopírovaly jejich celostátní neúspěch, a i přestože zde v minulosti získávaly nadprůměrnou podporu oproti zbytku ČR, tentokrát se ani zde nedostaly přes hranici 5 % hlasů. V Poslanecké sněmovně PČR tak nebudou mít zastoupení.

Vyšší procentuální zisk hnutí ANO nebyl způsoben aktivizací nových voličů, ale přetáhnutím voličů jeho potenciálních spojenců – ČSSD a KSČM (Mahdalová, 2021). Těmto stranám se nakonec nepodařilo překročit 5% hranici. ANO tak i s nejvyšším počtem mandátů nedokázalo poskládat vládu a poprvé od vstupu do PS PČR skončilo v opozici. Novou vládu utvořily koalice SPOLU a Piráti + STAN (Sezemský, 2022).

Přestože pro tyto volby začal platit nový volební systém, paradoxně došlo k situaci, kdy vítěz voleb nezískal nejvyšší počet mandátů a nový přepočítání tak byl ještě více nepoměrný. Nová kvóta Imperiali je totiž speciálně určená pro silně fragmentované stranické systémy, což byl případ voleb v roce 2017. Tentokrát však do skrutinia místo devíti subjektů postoupily jen čtyři. Nový systém tak vůbec nevytvořil prostor pro rozdělování mandátů ve druhém

skrutiniu, kde skončil jen jeden mandát, který nestačil k vykompenzování nespravedlností, které vznikly při rozdělování mandátů v krajích (Lebeda, 2021). Přestože tedy hnutí ANO nezískalo nejvyšší absolutní počet hlasů, díky jeho úspěšnosti v krajích, kde stačí na získání mandátu nižší počet hlasů, nakonec obsadilo v PS PČR nejvíce křesel (Švec a Šmucr, 2021).

Obr. 8: Volební zisk politických stran ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR v Olomouckém kraji a v České republice v roce 2021

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

9. VÝVOJ V ČASE A ROZDÍLY MEZI VOLBAMI 1. A 2. ŘÁDU

9.1 Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2016

9.1.1 Volební podpora ANO

V roce 2016 hnutí ANO poprvé kandidovalo do krajských zastupitelstev a hned zaznamenalo velký úspěch, když vyhrálo v 9 krajích, včetně Olomouckého, kde obdrželo 23,8 % hlasů. ANO se v těchto volbách podařilo překročit zisk 20 % hlasů v téměř 60 % obcí. Území supervolební podpory tvoří krajské město Olomouc s okolními obcemi, na které navazují obce nacházející se severovýchodně od Prostějova a též město Přerov. Součástí superjádra je i severozápadní část Jesenicka. V jádru volební podpory lze nalézt ORP Jeseník, Prostějov a Šternberk.

9.1.2 Volební podpora ČSSD

ČSSD dosáhla v Olomouckém kraji výsledku 13,9 % hlasů a po svém historicky nejlepším výsledku v roce 2008, tak její výsledky nadále pokračují v sestupné tendenci. Po těchto volbách sociální demokraté po 8 letech ztratili hejtmanský post v Olomouckém kraji.

Vyšší volební zisky můžeme zaznamenat zejména na Konicku a v obcích sousedících s touto oblastí. Ze všech ORP měla strana největší volební podporu (20,5 %) ve Šternberku. Území supervolební podpory tvoří Konicko, na které navazují obce v severní části Prostějovska. Spadá sem také severní část Šumperska. V jádru volební podpory se nachází ORP Jeseník, Šumperk, Uničov, Litovel a Konice. V superjádru jsou to potom ORP Šternberk, Prostějov a Lipník nad Bečvou.

9.1.3 Volební podpora KSČM

KSČM skončila na 3. místě se ziskem 11,6 % hlasů. Nejvyšších volebních zisků dosáhla ve východní části Šternberska, jihovýchodní části Prostějovska a západní části Mohelnicka. Území supervolební podpory tvoří obce v severní části Jesenicka, západní části Šumperska a východní části Šternberska. Do superjádra spadá také shluk obcí na západě Přerovska, na které navazují obce v jižní části Prostějovska. Téměř celé Mohelnicko je taktéž součástí

superjádra. V území volební podpory najdeme kromě Mohelnice také ORP Šumperk, Uničov, Konice, Přerov a Hranice.

9.1.4 Volební podpora Koalice pro Olomoucký kraj společně se starosty

KDU-ČSL kandidovala v koalici se Stranou zelených pod společným názvem “Koalice pro Olomoucký kraj společně se starosty”. V kraji získaly tyto strany 11,4 % hlasů, což bylo o 2 procentní body více než dosáhla KDU-ČSL v celostátním výsledku. Všech 7 získaných mandátů připadlo kandidátům navrženými stranou KDU-ČSL.

Vysokých volebních zisků dosáhla koalice v jihovýchodní části Hranicka, na Zábřežsku, Konicku, Litovelsku a v jižní části Olomoucka. Území volební podpory vytváří výrazný shluk v západní části Litovelska, Konicka a severozápadní části Prostějovska. Druhý shluk tvoří Olomouc a obce jižně od ní, na které navazují obce v severozápadní části Přerovska. Na jihovýchodě pokračuje jádro volební podpory až na Lipnicko a Hranicko. Ve východní a jižní části Hranicka se nachází nejucelenější území supervolební podpory koalice.

9.1.5 Volební podpora Starostů ProOlomoucký kraj

Hnutí STAN v těchto volbách utvořilo koalici s regionálním hnutím ProOlomouc pod společným názvem “Starostové ProOlomoucký kraj” (dále jen STAN + ProOlomouc). Spolu tyto strany dosáhly na výsledek 9,7 % a zisk 6 mandátů. Pět mandátů připadlo kandidátům navrženými STAN a jeden kandidátovi za ProOlomouc. Nejvyšší zisky obdržela koalice především na Zábřežsku a v jižní polovině SO ORP Šumperk. Nadprůměrné procento voličů se pro ni rozhodlo i na Jesenicku a ve východní části Přerovska.

Nejvyšší procento hlasů (60,2 %) obdržela v obci Dolní Studénky. Voliči zde udělili nejvíce preferenčních hlasů lídrovi hnutí STAN v Olomouckém kraji Radimovi Sršňovi, který je zároveň starostou obce a místopředsedou hnutí STAN. I v dalších obcích, kde koalice STAN + ProOlomouc získala nadprůměrné zisky, získávaly preferenční hlasy především starostové daných obcí či případně starostové okolních obcí.

Nejucelenější shluk jádra volební podpory tvoří obce na Zábřežsku, na které navazují obce v jižní části Šumperska. Většinu z nich najdeme i v území supervolební podpory koalice STAN + ProOlomouc. Do jádra volební podpory spadají i města Zábřeh a Šumperk.

9.1.6 Volební podpora ODS

V roce 2016 dosáhla ODS nejnižšího volebního výsledku ve zkoumaném období. Z přílohy č. 47 je patrné, že pouze v minimu obcí překročil volební zisk hranici 10 %. Nejvyšší podpory (52,0 %) dosáhla ODS v obci Štítý v SO ORP Zábřeh, kde získal nejvíce preferenčních hlasů starosta obce Jiří Vogel. Nadprůměrného zisku (27,5 %) se dočkala i ve městě Uničov, i v tomto případě to byl místní starosta a zároveň lídr kandidátní listiny ODS Dalibor Horák, kdo obdržel nejvíce preferenčních hlasů. Kromě Šternberku už v žádné další ORP nepřekročil zisk ODS 10 %.

Území supervolební podpory se vytváří zejména kolem měst Olomouc, Uničov a Šternberk, která sem spadají spolu s několika jejich sousedními obcemi. Drobný shluk obcí superjádra najdeme také v jihozápadní části Prostějovska. Kromě výše zmíněných ORP do území volební podpory spadá též město Přerov.

9.1.7 Volební podpora SPD + SPO

Ve volbách do Zastupitelstva Olomouckého kraje v roce 2016 kandidovalo hnutí SPD v koalici s SPO. Společně tato koalice získala 7,3 % hlasů a stala se v těchto volbách posledním subjektem postupujícím do skrutinia. Ze získaných 5 mandátů připadly 3 kandidátům navrženými SPD a 2 kandidátům za SPO. V území volební podpory jsou nejvíce zastoupeny obce ležící na Šumpersku, Prostějovsku a Přerovsku. Superjádrem tvoří město Prostějov a obce v jeho okolí. Je možné se domnívat, že vyšší podpora v této oblasti souvisí s poslancem Radimem Fialou, který pochází z Prostějova a v tomto roce kandidoval na post hejtmana jako lídr kandidátní listiny SPD + SPO.

9.2 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2017

9.2.1 Volební podpora ANO

O rok později svůj výsledek hnutí ANO ještě vylepšilo, když v Olomouckém kraji získalo 31,4 %. Oproti krajským volbám se mu povedlo více než zdvojnásobit počet získaných hlasů – ze 40 218 na 95 950 hlasů. Přes 30% podporu získalo hnutí ve většině ORP, nejvyššího zisku dosáhlo v ORP Přerov (33,9 %). ANO vyhrálo i v krajském městě Olomouc, kde získalo 28,2 % hlasů. Ze všech ORP v Olomouckém kraji získalo nejnižší podporu v Konici, kde těsně překročilo 20 %.

Území volební podpory ANO se od předchozích krajských voleb výrazně odlišuje. Superjádrem už netvoří město Olomouc, ale nyní se koncentruje zejména v SO ORP Přerov, Lipník nad Bečvou, Šternberk, Šumperk a Jeseník. Naopak v SO ORP Prostějov, Konice a Olomouc se nachází minimum obcí spadajících do území volební podpory.

9.2.2 Volební podpora ČSSD

V těchto volbách lze sledovat velký pokles ve volební podpoře ČSSD. Z loňského zisku 15,3 % hlasů v Olomouckém kraji spadla podpora na 7,4 % hlasů. Vyšší volební zisky obdržela strana především v obcích na Konicku a v západní části Prostějovska. Jediným ORP, kde překročila 10 % hlasů, byla Konice. Území supervolební podpory ČSSD se rozkládalo především v jihozápadní části Olomouckého kraje. Tvoří jej Konicko s převážnou částí Prostějovska, včetně měst Konice a Prostějov. Na tuto oblast navazuje Litovelsko, část Uničovska a Olomoucka. Do volebního jádra spadá i město Olomouc.

9.2.3 Volební podpora KDU-ČSL

V roce 2017 kandidovala KDU-ČSL ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR samostatně. V Olomouckém kraji dosáhla zisku 8,3 % hlasů, její celostátní výsledek byl však o 2,5 procentního bodu nižší. Vyšší volební zisky zaznamenala na Zábřežsku, Litovelsku, Konicku a východní a jižní části Hranicka. Nejvyšší volební podporu (36,2 %) obdržela v obci Měrotín na Litovelsku. Obcí s rozšířenou působností, kde získala KDU-ČSL nejvyšší podporu (14,7 %), se stala Konice.

Území volební podpory KDU-ČSL tvoří několik shluků. První zahrnuje obce na Zábřežsku s mírným přesahem do Šumperska. Druhý shluk tvoří celé Litovelsko s Konickem. Na něj navazují obce v severozápadní části Prostějovska a západní části Olomoucka. Třetí a poslední shluk tvoří obce obklopující Přerov (ten však není jeho součástí), na něž navazují obce v SO ORP Lipník nad Bečvou a Hranice. Jádrem supervolební podpory zahrnuje zejména Konicko, Zábřežsko a pás obcí táhnoucí se od jihovýchodní části Přerovska, přes jižní část Lipnicka až do jihovýchodní části Hranicka.

9.2.4 Volební podpora KSČM

Komunisté v těchto sněmovních volbách poprvé nepřekročili hranici 10 % hlasů a potvrdil se tak sestupný trend v jejich volební podpoře. V Olomouckém kraji strana získala 8,8 % hlasů, celostátní výsledek byl o 1 procentní bod nižší. Oblasti s vyššími volebními zisky se do jisté míry shodují s těmi z předchozích voleb, oslabení lze pozorovat především na Zábřežsku, Uničovsku, Přerovsku, Hranicku a okrajových oblastech Olomoucka. Území volební podpory se taktéž výrazně nezměnilo od loňských voleb. Jedinou větší změnu lze pozorovat v případě Litovelska, které teď téměř celé spadá do jádra volební podpory.

9.2.5 Volební podpora ODS

Oproti loňským volbám lze nyní u ODS pozorovat proměnu volební podpory zejména v oblastech větších měst. Volební podpora ODS je koncentrována především ve městech Olomouc a Prostějov a jejich okolí. Volební zisk překročil hranici 10 % také ve městech Uničov, Šternberk a Přerov.

Území supervolební podpory tvoří Olomouc s přilehlými obcemi a několik dalších v okolí Prostějova a Šternberku. Volební jádro je pak rozšířeno ještě o města Prostějov a Přerov. Tím že je volební podpora ODS koncentrována do populačně velkých měst, území volební podpory se tak omezuje na nízký počet jader. Z toho také plyne, že území s relativně nízkou podporou ODS je daleko větší, než je tomu u jiných politických stran.

9.2.6 Volební podpora Pirátů

Volby do PS PČR v roce 2017 byly prvními, kdy se Pirátům podařilo získat zastoupení v Poslanecké sněmovně. Zatímco v celostátním porovnání skončili na třetím místě za ANO a ODS, v Olomouckém kraji je přeskočily ještě SPD a KSČM. Nejvyššího volebního zisku (17,5 %) dosáhli v obci Luběnice na Olomoucku.

Území volební podpory Pirátů utváří Olomouc, na kterou navazuje několik obcí směrem na jih a sever od krajského města. Dále v jádru nalezneme ORP Litovel, Mohelnice, Šternberk, Uničov a Prostějov. Vyjma Uničova, na tyto ORP navazuje malý počet obcí taktéž spadajících do jádra. Území supervolební podpory utváří zejména Olomouc a obce severovýchodně od něj.

Podle Vody (2019) rozložení volební podpory Pirátů silně souvisí s dřívějším rozložením volební podpory stran ODS a TOP 09, což se v našem případě potvrdilo. Nutně to však nemusí znamenat, že se jejich voliči přesunuli k Pirátům, pouze to že se geograficky elektorát těchto stran zdatelně překrývá.

9.2.7 Volební podpora SPD

V roce 2017 dosáhla SPD v Olomouckém kraji svého nejlepšího volebního výsledku ve zkoumaném období. Celostátní výsledek SPD činil 10,6 %, v Olomouckém kraji byl o 2,9 procentního bodu vyšší. Z přílohy č. 67 je patrné, že se hnutí podařilo téměř ve všech obcích překročit 10% hranici zisku. Tento trend byl podle Vody (2019) patrný napříč téměř celým územím Moravy, kde se SPD dařilo v jednotlivých SO ORP výrazně překračovat zisky přes 10 % hlasů. Ve všech ORP se SPD podařilo získat více než 10 % hlasů, největší volební podporu obdrželo hnutí v ORP Šternberk, kde pro něj hlasovalo 17,2 % voličů.

Území supervolební podpory tvoří převážná část Prostějovska včetně Prostějova. Další oblastí spadající do superjádra je i západní část Šternberska včetně města Šternberk a obce ve východní a severní části Šumperska. Většina území Jesenicka spadá do území volební či supervolební podpory. Jádro volební podpory zahrnuje také město Přerov a obce v jeho nejbližším okolí.

Jak již bylo uvedeno dříve, je možné se domnívat, že vyšší podpora na Prostějovsku je dána poslancem Radimem Fialou, který byl lídrem hnutí SPD v Olomouckém kraji. Vliv může mít také to, že se v této oblasti nachází volební jádra KSČM a voliči komunistů mohli v těchto volbách už začít přecházet k SPD. Jiné možné vysvětlení nabízí mapové výstupy Kosteleckého, Mikešové, Polákové a kol. (2015), které ukazují, že na Prostějovsku a také Jesenicku měly strany s extrémně pravicovou politickou orientací vyšší podporu už v letech 1992 a 2013. V případě jihu Prostějovska dokonce míra podpory těchto stran mezi uvedenými lety stoupla. Voliči tak zřejmě v čase nemění své ideologické preference, pouze ty stranické.

9.2.8 Volební podpora STAN

Tyto volby jsou jedinými, kdy ve zkoumaném období STAN nekandidoval v koalici s jinou stranou ale samostatně. Celostátní výsledek hnutí činil 5,2 % hlasů, v Olomouckém kraji získalo o 0,8 procentního bodu méně. Nejvyššího zisku (31,2 %) dosáhlo opět v obci Dolní Studénky na Šumpersku. Hranici 20 % hlasů překročil STAN ještě v obcích Nová Hradečná na Uničovsku a Nemile na Zábřežsku. Ve všech zmíněných obcích jsou starosty členové hnutí STAN.

9.2.9 Volební podpora TOP 09

U přílohy č. 81 zobrazující volební zisk TOP 09 byla udělána výjimka. Vzhledem k výrazně nízkým ziskům na území Olomouckého kraje, byl interval 0–10 % rozdělen do dvou. Pokud by tak nebylo učiněno, v mapě by byla zobrazena jen jedna obec, kde byla překročena 10% hranice. Tou je Šléglov na Šumpersku, kde TOP 09 získala 19,0 % hlasů. Obec s rozšířenou působností, kde TOP 09 dosáhla nejvyššího volebního zisku (6,4 %), byl Jeseník.

9.3 Volba prezidenta ČR 2018

Tato podkapitola je věnována analýze volebních výsledků prezidentských kandidátů se zaměřením na území jejich volební podpory. Předmětem zkoumání budou výsledky šesti nejúspěšnějších kandidátů, kterými byli Miloš Zeman, Jiří Drahoš, Pavel Fischer, Marek Hilšer, Michal Horáček a Mirek Topolánek. Z analýzy byli kvůli marginálním výsledkům vynecháni kandidáti Jiří Hynek, Petr Hannig a Vratislav Kulhánek.

9.3.1 Miloš Zeman

V prvním kole prezidentské volby dosáhl tehdejší prezident Miloš Zeman velmi silné podpory, když v kraji obdržel 45,2 % hlasů. Tento výsledek byl o 6,6 procentních bodů vyšší než kolik činil jeho celostátní průměr. Území supervolební podpory tvoří obce, kde Zeman dosáhl zisku 50,7 % hlasů a více. Ve všech těchto obcích by tedy zvítězil již v prvním kole.

Území supervolební podpory Miloše Zemana je výrazně zastoupeno napříč téměř celým Olomouckým krajem. Kompaktní shluk obcí najdeme na Jesenicku, ve východní části Šternberska a jižní části Prostějovska. Do území volebního jádra spadají téměř celé SO ORP Mohelnice a Přerov. V případě Přerova se jedná o jediné ORP, které se nachází v superjádru a tudíž by zde Miloš Zeman vyhrál už v prvním kole. Naopak obce nespádající do jádra se nachází především v SO ORP Olomouc a také ve střední části Zábřežska a Hranicka.

V druhém kole ukázal Miloš Zeman v Olomouckém kraji přesvědčivé vítězství. Svůj hlas mu odevzdalo 59,2 % voličů, tedy o 7,8 procentních bodů více než kolik představoval jeho celostátní výsledek. Území volební podpory zůstalo téměř neměnné, jedinou výraznější změnou je, že se zde nově objevilo město Prostějov.

Pokud by pro výsledky 2. kola byla vytvořena mapa, kde budou vyobrazeni pouze vítězní kandidáti v jednotlivých obcích, jevila by se společnost více polarizovaná, než je tomu ve skutečnosti. Změnou barevného schématu vznikne jiný obraz, který ukazuje, že v některých částech kraje jsou si voliči ve svém volebním chování bližší, než by se mohlo zdát (Field, 2022). Jak je patrné z přílohy č. 91, použitím světlejších odstínů pro těsné výhry Miloše Zemana lze identifikovat několik oblastí, kde jeho vítězství nebylo tak drtivé. Jsou jimi obce především na Olomoucku a v okolí měst Hranice, Šumperk a Zábřeh. Na Prostějovsku sice zvítězil ve všech obcích, ale zejména v obcích okolo Prostějova dosáhl méně přesvědčivých výsledků.

9.3.2 Jiří Drahoš

V prvním kole prezidentské volby získal Jiří Drahoš v Olomouckém kraji 22,7 % hlasů. To bylo o 3,9 procentních bodů méně než činil jeho celostátní výsledek. Ze všech ORP měl nejsilnější podporu v Olomouci, kde získal 27,1 % hlasů. Území volební podpory se koncentruje zejména do SO ORP Olomouc. Krajské město Olomouc a část jeho sousedících obcí spadají do superjádra. Malé shluky obcí nacházející se v území volební podpory nalezneme také kolem měst Prostějov a Hranice.

Ve druhém kole Jiří Drahoš v Olomouckém kraji drtivě prohrál. Získal zde pouze 40,8 % hlasů a krajský výsledek tak zůstal o 7,8 procentních bodů za celostátním. Zvítězit se mu povedlo jen 23 obcích, jeho území volební podpory tedy tvoří i obce, kde se mu nepodařilo překročit hranici 50 % získaných hlasů. Ve 2. kole přibyla do volebního jádra města Šumperk a Zábřeh spolu s okolními obcemi. Naopak zde chybí města Jeseník a Prostějov.

Příloha č. 91 ukazuje, že se mu s větším náskokem povedlo vyhrát pouze ve velmi malém množství obcí. Olomouc je jednou z obcí, kde vyhrál velmi těsně, když zde obdržel 51,5 % hlasů. Zároveň však lze pozorovat, že v obcích zejména na Olomoucku a Hranicku nebyly rozdíly mezi oběma kandidáty příliš vysoké.

9.3.3 Pavel Fischer

Pavel Fischer dosáhl v Olomouckém kraji zisku 10,5 % hlasů, který byl nepatrně lepší než jeho celostátní výsledek. Největší procento voličů (30,9 %) pro něj hlasovalo v obci Zámrsky na jihu Hranicka. Z přílohy č. 87 je patrné, že získal vysokou podporu v krajském městě Olomouc a v obcích východně od něj. Další obce patřící do superjádra najdeme v jižní části Litovelska a na jihu Hranicka. Kolem měst Zábřeh a Šumperk se taktéž vytváří výrazný shluk obcí území volební podpory.

9.3.4 Marek Hilšer

Marka Hilšera volilo v Olomouckém kraji 8,1 % voličů, jeho zisk tak byl nepatrně nižší, než kolik činil jeho celostátní průměr. Ze všech ORP si nejlépe vedl v Litovli, kde pro něj hlasovalo 8,8 % voličů. Území volební podpory tvoří pás obcí spojující krajské město Olomouc

s Prostějovem a Litovlí. Do jádra spadá také převážná část obcí na Uničovsku, jihovýchodě Přerovska a jihu Hranicka.

9.3.5 Michal Horáček

Michal Horáček získal v kraji 7,6 % hlasů, což bylo o 1,6 procentního bodu méně oproti jeho celostátnímu výsledku. Zatímco tedy na celostátní úrovni skončil na 4. místě, v Olomouckém kraji se posunul až za Marka Hilšera na 5. místo. Nejvyšší podíl hlasů (30,8 %) mu byl odevzdán v obci Mutkov na Šternbersku, k čemuž mu zde ale stačilo získat jen 8 hlasů. V ostatních obcích už byly jeho zisky výrazně nižší – hned druhý nejvyšší výsledek byl totiž téměř poloviční. Území volební podpory tvoří shluk obcí na jihu Jesenicka a v jihovýchodní části Šumperska. Spadá sem také Olomouc spolu s několika okolními obcemi. Jádro supervolební podpory se nejvýrazněji utváří na Mohelnicku a západě Šternberska.

9.3.6 Mirek Topolánek

Mirek Topolánek je poslední prezidentský kandidát, který byl zařazen do této analýzy. V Olomouckém kraji se pro něj rozhodlo hlasovat 3,7 % voličů, tedy ještě o 0,6 procentního bodu méně než tomu bylo v rámci celé České republiky. Území supervolební podpory tvoří zejména Olomouc spolu s okolními obcemi. Ve volebním jádru se nachází město Přerov s okolními obcemi a obce na západě Přerovska. Spadají sem i města Hranice, Šternberk a Jeseník.

9.4 Volby do Evropského parlamentu 2019

9.4.1 Volební podpora ANO

Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2019 se hnutí ANO opět stalo vítězem, oproti posledním sněmovním volbám však velmi oslabilo, když dosáhlo v Olomouckém kraji volebního zisku 24,1 % hlasů. Z přílohy č. 23 je patrné, že volební zisky ANO byly velmi podobné napříč celým Olomouckým krajem.

Území supervolební podpory bylo v tomto roce prostorově značně roztržštěné. Nejvýraznější superjádro se opět výrazně koncentruje do SO ORP Přerov a Lipník nad Bečvou, avšak tentokrát je tato oblast o něco menší. Do území volebního jádra ANO také spadá část Jesenicka, Šumperska, Zábřežska, Mohelnicka a Šternberska. Nižší volební podporu zaznamenalo hnutí opět zejména na Olomoucku, Konicku a Litovelsku, ale také v části Prostějovska a Hranicka.

9.4.2 Volební podpora KDU-ČSL

Ve volbách do EP kandidovala KDU-ČSL opět samostatně. Oblasti s vyššími volebními zisky se od předchozích voleb příliš nezměnily. Obcí s nejvyšší volební podporou byl opět Měrotín na Litovelsku, kde lidovci tentokrát obdrželi 52,0 % hlasů. Území volební podpory opět tvoří Konicko s přesahem do Prostějovska, Olomoucka a Litovelska. Další výrazný shluk je patrný také na Zábřežsku. Do jádra spadá i Lipnicko a převážná část Hranicka. Superjádro je opět tvořeno obcemi na Konicku, na které navazují obce na severu Prostějovska.

9.4.3 Volební podpora KSČM

U KSČM nadále pokračoval pokles volební podpory. Zatímco v prvních dvou volbách do Evropského parlamentu se komunistům dařilo navýšit volební zisk oproti volbám do Poslanecké sněmovny PČR, od voleb v roce 2014 už se jim to nedaří a tyto volby jsou potvrzením tohoto sestupného trendu.

Vyšší volební zisky si komunisté udrželi v severní části Jesenicka, východní části Šternberska a na Mohelnicku. Území supervolební podpory tvoří obce na severu Jesenicka, na západě Mohelnicka, východě Šternberska a pás obcí podél východní hranice SO ORP

Prostějov. Jádrem volební podpory zahrnuje též převážnou část Přerovska a Uničovska. Nalezneme zde také ORP Mohelnice, Uničov, Konice, Přerov a Hranice.

9.4.4 Volební podpora ODS

ODS dosáhla v Olomouckém kraji zisku 11,0 %. Volební zisk překročil hranici 10 % na Olomoucku a Prostějovsku, kde i v předcházejících volbách dosáhli občanští demokraté vyšší podpory. Množství obcí s podobným volebním ziskem je možné pozorovat také na Šumpersku, Uničovsku, Šternbersku, Přerovsku a Hranicku. Území volební podpory opět tvoří Olomouc s přilehlými obcemi a pokračuje až na Šternbersko a Prostějovsko. Malý shluk obcí lze nalézt i ve východní části Šumperska.

9.4.5 Volební podpora Pirátů

Piráti obdrželi v Olomouckém kraji zisk 11,7 % hlasů. Vyšší volební podpory dosáhli na téměř celém území Olomoucka, Uničovska a Mohelnicka. Poté zejména v ORP Šternberk, Litovel, Prostějov, Přerov, Hranice a jejich okolních obcích.

Území volební podpory nejvýrazněji utváří Olomoucko, na které na severu navazuje část obcí Uničovska a Litovelska. Malý shluk obcí najdeme také v západní části Prostějovska. Za superjádrem volební podpory můžeme v těchto volbách označit krajské město Olomouc s jeho okolními obcemi.

9.4.6 Volební podpora SPD

Výsledek SPD ve volbách do Evropského parlamentu 2019 byl o něco slabší než ve sněmovních volbách, tentokrát dosáhlo hnutí v Olomouckém kraji zisku 11,6 %. Pokud bychom vycházeli z článku Hixe a Marshe (2007), který předpokládá, že protievropské strany obdrží v eurovolbách vyšší volební podporu než ve volbách 1. řádu, nelze tedy říci, že se v případě SPD tento předpoklad naplnil. Jakožto opoziční strana a tvrdý kritik evropského integračního procesu, nedokázala mobilizovat své voliče natolik, aby její výsledek překonal zisk z voleb do Poslanecké sněmovny PČR. Na druhou stranu se však jedná o výrazně lepší výsledek, než jakého bylo hnutí schopné dosáhnout v krajských volbách.

Tentokrát již lze z přílohy č. 69 identifikovat několik oblastí, kde mělo hnutí nižší podporu. Je jimi zejména Olomouc s okolními obcemi, Mohelnicko a Zábřežsko. Ve zbylé části kraje se podpora SPD ve velké míře pohybovala v rozmezí 10 až 20 %. Území volební podpory tvoří Jeseník a obce severovýchodně od něj a opět obce ležící na severu a východě Šumperska. Na Prostějovsku je tentokrát tato oblast menší, spadají sem zejména obce v západní a jižní části Prostějovska, a i samo město Prostějov. Jádro volební podpory tvoří také západní a jižní část Přerovska a část obcí v SO ORP Lipník nad Bečvou a Hranice. V území volební podpory lze najít také několik ORP. Jsou jimi Jeseník, Šumperk, Přerov a Hranice. V superjádru se pak nachází ORP Prostějov a Lipník nad Bečvou. Území supervolební podpory můžeme identifikovat ve východní části Šumperska a Šternberska, menší shluk obcí se utváří také podél západní hranice SO ORP Prostějov.

9.4.7 Volební podpora STAN + TOP 09

Zatímco ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2017 nepřekročila v Olomouckém kraji ani jedna z těchto stran 5% hranici, nyní už tomu tak nebylo. Společně získaly v kraji 9,2 % hlasů a skončily těsně za KDU-ČSL na předposledním místě. Nejvyšší zisk (49,9 %) obdržela koalice STAN + TOP 09 v obci Dolní Studénky na Šumpersku, kde mělo v předchozích volbách silnou podporu hnutí STAN.

Území supervolební podpory tvoří obce na Zábřežsku společně s obcemi v jižní části Šumperska. V superjádru se nachází i města Zábřeh a Šumperk. V území volební podpory pak najdeme i krajské město Olomouc s několika okolními obcemi. Při pohledu na mapy s územím volební podpory jednotlivých stran v předchozích volbách (přílohy č. 78 a 82) lze vidět, že obě strany byly i tentokrát schopny přitáhnout své voliče k volbám. Zatímco STAN dosahoval vysokých zisků na Zábřežsku a Šumpersku, TOP 09 měla výraznou podporu v Olomouci a jejím okolí. Jak již bylo zmíněno dříve, obě tyto oblasti najdeme v území volební podpory i nyní.

9.5 Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2020

9.5.1 Volební podpora ANO

ANO zvítězilo i v těchto volbách, když získalo 27,0 % hlasů. Oproti předchozím krajským volbám tak svoji podporu ještě navýšilo. Ve srovnání s posledními sněmovními volbami byl však tento výsledek o 4,4 procentní body slabší. Na vedení kraje se ale nakonec podílet nebude, protože výslednou koalici utvořili Piráti + STAN, Spojenci a ODS.

Oproti volbám v roce 2019 nyní téměř celé Jesenícko, Šumpersko a Mohelnicko spadá do území supervolební podpory. Stejně jako v předcházejících volbách spadá do superjádra i východní část Šternberska a z velké části sem patří také Přerovsko i se samotným městem Přerov. V jádru volební podpory najdeme i převážnou část Zábřežska a Prostějovska, kde se ale nevytváří žádný ucelený celek. Na druhé straně zejména na Olomoucku a Litovelsku existuje minimum obcí spadajících do jádra volební podpory ANO.

9.5.2 Volební podpora Spojenců – Koalice pro Olomoucký kraj

Ve volbách do krajských zastupitelstev v roce 2020 kandidovala strana KDU-ČSL v množství různorodých koalic. V Libereckém a Jihočeském kraji vytvořila koalici s TOP 09. Ve Středočeském kraji se dohodla na spolupráci se STAN a SNK-ED (KDU.cz, 2020). V krajích jako je například Zlínský či Moravskoslezský, kandidovali lidé samostatně. V Olomouckém kraji kandidovala KDU-ČSL v koalici s TOP 09, Stranou zelených a regionálním hnutím ProOlomouc pod společným názvem “Spojenci – Koalice pro Olomoucký kraj”.

Vysokých volebních zisků dosáhla tato koalice na Zábřežsku, Konicku a severozápadní části Prostějovska, kde byla v předchozích volbách silná KDU-ČSL. Vyšší volební podporu získali Spojenci také v SO ORP Lipník nad Bečvou a Hranice. Oproti volbám do PS PČR je však možné pozorovat vyšší podporu v Olomouci a přilehlých obcích, kde se ale už v posledních krajských volbách povedlo KDU-ČSL + SZ dosáhnout vyšších zisků. V krajském městě se Spojencům podařilo vyhrát se ziskem 23,5 % hlasů. Území supervolební podpory tvoří především Olomouc s okolními obcemi, jih Hranicka a Konicko s přesahem do severozápadní části Prostějovska. Oproti volbám v předešlých letech vypadla z jádra převážná část Litovelska a velká část obcí na Zábřežsku a Přerovsku.

9.5.3 Volební podpora ODS

V krajských volbách 2020 byl volební zisk ODS nepatrně nižší než ve volbách o rok dříve. Ve srovnání s posledními sněmovními volbami si však polepšila. Nejvyšších volebních zisků dosáhla strana na Uničovsku, malý shluk obcí s vyšší podporou lze pozorovat také v severozápadní části SO ORP Zábřeh. V krajském městě dosáhli občanští demokraté o 0,6 procentního bodu slabšího výsledku oproti tomu, kolik činil jejich celokrajský výsledek.

Ve zkoumaném období jsou tyto volby jedinými, kdy se krajské město Olomouc nenachází v území volební podpory ODS. V jádru naopak najdeme Šumperk s obcemi jihovýchodně od něj, Prostějov a Přerov s jejich sousedními obcemi. Území supervolební podpory utváří Šternberk s okolními obcemi a Uničovsko. Spadá sem také město Přerov.

9.5.4 Volební podpora Piráti + STAN

Piráti si v těchto volbách vyzkoušeli v Olomouckém kraji kandidovat společně s hnutím STAN a povedlo se jim dosáhnout jejich nejlepšího výsledku ve zkoumaném období. V ostatních krajích kandidovali Piráti samostatně. V Olomouckém kraji získala koalice 19,5 % hlasů a skončila druhá za hnutím ANO.

Vyšších zisků dosáhla na Olomoucku, Mohelnicku, Zábřežsku a v jižní části Šumperska. Z přílohy č. 62 je patrné, že se v těchto volbách spojily oblasti, kde Piráti a STAN ve velké míře získávaly své hlasy, když kandidovaly samostatně. V území supervolební podpory se nachází Mohelnicko a Olomouc s okolními obcemi, kde měli ve sněmovních volbách vysokou podporu Piráti. Dále zde nalezneme velkou část Zábřežska a jižní část Litovelska, kde mělo naopak úspěch především hnutí STAN.

9.5.5 Volební podpora SPD

Ve volbách do krajských zastupitelstev v roce 2020 hnutí SPD opět oslabilo. Zisk v Olomouckém kraji se snížil o 3,7 procentního bodu oproti volbám do EP na nynějších 7,9 %. Ve srovnání s posledními krajskými volbami je však výsledek nepatrně vyšší.

Prekročit 10% hranici se hnutí podařilo zejména v pásu obcí táhnoucí se přes jižní část Prostějovska a Přerovska podél krajské hranice. Dále tyto obce najdeme na severu Jesenicka

a ve střední části Šumperska. Území supervolební podpory tvoří Prostějov s obcemi jižně od něj, na které navazují obce v jižní části Přerovska. Velký shluk obcí spadajících do jádra volební podpory lze pozorovat také na Šternbersku, v severní a jihovýchodní části Jesenicka, na které navazují obce na Šumpersku. V jádru se nachází i velké množství ORP. Jsou jimi Jeseník, Šumperk, Šternberk, Prostějov, Přerov a Lipník nad Bečvou.

9.6 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2021

9.6.1 Volební podpora ANO

Ve sněmovních volbách v roce 2021 hnutí ANO v Olomouckém kraji opět vítězí, oproti volbám v roce 2017 však ztratilo 1,6 procentního bodu. A zatímco v roce 2017 mělo ANO na druhé místo, kde skončila SPD, náskok 17,9 procentních bodů, v roce 2021 je tento náskok výrazně menší. Koalice SPOLU, která se umístila druhá, ztrácí na ANO už jen 5,3 procentních bodů. V předchozích sněmovních volbách však strany ODS, KDU-ČSL a TOP 09 kandidovaly samostatně, logicky se tak nyní jejich hlasy zkoncentrovaly.

ANO opět dosahovalo vysokých volebních zisků napříč celým Olomouckým krajem. O něco slabší podporu lze pozorovat na Litovelsku, Olomoucku a Hranicku. Do jádra volební podpory spadá téměř celé Jesenicko, Šumpersko, Zábřežsko a Mohelnicko. Území supervolební podpory nejvýrazněji tvoří SO ORP Přerov a Lipník nad Bečvou včetně města Přerov. V superjádru najdeme také obce na východě Šternberska, které jsou jeho stabilní součástí už od roku 2017.

Při srovnání území volební podpory v těchto sněmovních volbách a loňských krajských (příloha č. 93), jakožto druhořadých voleb, zjistíme, že nedošlo k výrazným změnám. Území supervolební podpory v obou volbách obsahovalo obce na severu Jesenicka, východě Šternberska a převážnou část Přerovska včetně města Přerov. Ve volebním jádru se pak také nacházelo Šumpersko. V obou volbách dosáhlo ANO vyšší podpory i v ORP Jeseník, Šumperk, Zábřeh a Mohelnice.

9.6.2 Volební podpora Piráti + STAN

Úspěch koalice Piráti + STAN z voleb 2020 se už v takové míře nepodařilo zopakovat ve volbách do PS PČR v roce 2021. Oproti předchozím volbám navýšila svůj absolutní zisk v kraji jen o 8,9 % hlasů, což bylo nejméně ze všech stran. To vedlo k tomu, že oslabila o 7,2 procentních bodů na nynějších 12,3 %. Tento zisk je slabší i oproti minulým volbám do PS PČR v roce 2021, kdy obě strany získaly v Olomouckém kraji v součtu 12,9 % hlasů.

Na většině území kraje se koalici podařilo překonat 10% hranici, slabší podporu vykazovaly obce na Jesenicku, Konicku, Přerovsku, východní části Šternberska a jižní části

Prostějovska. Území volební podpory se tentokrát výrazně soustředí do středu kraje – najdeme zde převážnou část Olomoucka, Litovelska, Uničovska a Mohelnicka. Nově do jádra volební podpory spadá také město Hranice a obce ležící jižně od něj. Superjádrem se tentokrát omezuje téměř jen na Olomouc a několik sousedních obcí.

Jak je patrné z přílohy č. 97, pokud porovnáme území volební podpory v letech 2020 a 2021, ukazuje se, že v obou volebních jádrech najdeme město Olomouc s obcemi severně od něj a převážnou část Mohelnicka. V roce 2021 byla tato oblast doplněna o města Litovel, Uničov, Šternberk, Hranice a obce na jih od Olomouce. Naopak v krajských volbách bylo území volební podpory širší o obce na Zábřežsku a města Šumperk a Konice.

9.6.3 Volební podpora SPOLU

Již od voleb do PS PČR v roce 2017 sílily výzvy o spojení středopravicových stran do koalice. Po krajských volbách v roce 2020 spolu začaly strany ODS, KDU-ČSL a TOP 09 jednat o možném vzniku volební koalice. Její utvoření si lídři stran odsouhlasili krátce po krajských volbách 2020 (CT24.cz, 2020). V prosinci 2020 oznámily tyto strany společnou kandidaturu ve volbách do PS PČR pod názvem SPOLU s cílem oslovit především středopravicové voliče (Rambousková, 2020).

SPOLU se stalo celostátním vítězem voleb, avšak v Olomouckém kraji získalo o 3,3 procentních bodů nižší podporu a skončilo tak až na druhém místě za hnutím ANO. Vysoké volební zisky můžeme sledovat napříč celým Olomouckým krajem, nepatrně se vymyká jen část Jesenicka, Mohelnicka a Šternberska, kde byla podpora SPOLU o něco nižší. Nejvyšší volební podpory dosáhlo SPOLU v SO ORP Olomouc, kde zisk činil 28,0 %. Ostružná na Jesenicku pak byla obcí, kde SPOLU dosáhlo nejvyššího procentuálního zisku (47,2 %). Nejvíce preferenčních hlasů zde obdrželi kandidáti ODS.

Území volební podpory tvoří téměř celé Olomoucko, Prostějov s okolními obcemi a jih Šumperska, kde byla v předchozích letech volební jádra zejména ODS. Území supervolební podpory tvoří krajské město Olomouc s okolními obcemi, kde se nacházela jádra ODS a TOP 09. Do nynější oblasti superjádra SPOLU spadá i část obcí na Hranicku, kde měla dříve vysokou podporu KDU-ČSL.

Srovnání volebních jader v roce 2020 a 2021 je v tomto případě trochu komplikované. Politické strany tvořící koalici SPOLU totiž v posledních krajských volbách kandidovaly ve dvou různých uskupeních. ODS kandidovala samostatně a KDU-ČSL s TOP 09 kandidovaly společně v koalici ještě se Stranou zelených a hnutím ProOlomouc pod názvem “Spojenci – Koalice pro Olomoucký kraj”. Jak je patrné z přílohy č. 94 v obou volbách spadalo do superjádra krajské město Olomouc s okolními obcemi, v krajských volbách 2020 se však nacházelo pouze v superjádru Spojenců. V území volební podpory najdeme v obou letech obce na jihu Hranicka a města Prostějov a Šumperk s okolními obcemi. Zatímco v roce 2020 měla ODS silnou podporu i na Uničovsku a Přerovsku, o rok později obce z těchto oblastí v jádru téměř nenajdeme. Do jisté míry to platí i u Zábřezska a Konicka, kde měli v krajských volbách vyšší podporu Spojenci, a které jsou v roce 2021 v jádru zastoupeny jen nepatrně.

Pro volby 2020 byla vytvořena i mapa s potenciálním územím volební podpory SPOLU (příloha č. 95), tak jak by mohlo vypadat, kdyby tyto strany kandidovaly společně už o rok dříve. Je však potřeba ještě jednou zdůraznit, že koalici Spojenci netvořila jen KDU-ČSL a TOP 09, ale i SZ a ProOlomouc. Obě tyto strany obdržely v roce 2020 po 2 mandátech, lze tedy předpokládat, že ovlivnily konečnou podobu území volební podpory. Na základě přílohy č. 56 a č. 95 byla vytvořena mapa srovnávající potenciální území volební podpory SPOLU z roku 2020 a reálné území volební podpory z roku 2021 (příloha č. 96). V obou volbách nejvýrazněji utvářelo jádro Olomouc s okolními obcemi. Nachází se zde také Šternberk a obce na jihu Hranicka. Na druhé straně Konicko, Lipnicko a město Uničov byly součástí jádra jen v roce 2020. Oproti příloze č. 94, nastává výrazná změna v případě Šumperka a Prostějova, které by se v roce 2020 nedostaly do jádra a nacházely by se zde jen v roce 2021.

9.6.4 Volební podpora SPD

SPD sice nyní oproti předchozím druhořadým volbám posílila v Olomouckém kraji na 12,2 %, avšak ve srovnání s volbami do PS PČR 2017 oslabila o 1,3 procentního bodu. Ve většině obcí Olomouckého kraje se SPD podařilo získat více než 10 % hlasů. Výjimku představuje Olomouc a okolní obce. Území supervolební podpory opět tvoří Jesenicko, které z této kategorie během druhořadých voleb téměř vypadlo. Další výrazný shluk představují obce na východě Šternberska. Velmi silně jsou v superjádru zastoupeny také obce

na jihu kraje – počínaje obcemi jižně od Prostějova, přes město Přerov a obce na východě a západě Přerovska po téměř celé Lipnicko a severní část Hranicka.

Z přílohy č. 98 vychází najevo, že v krajských volbách 2020 a sněmovních volbách 2021 se území supervolební podpory SPD nejvýrazněji utvářelo na severu Jesenicka, jihu Přerovska a v jižní části Prostějovska. Jádro volební podpory bylo v obou případech doplněno o obce na severozápadě Šumperska a města Prostějov, Přerov a Lipník nad Bečvou. V krajských volbách spadaly do jádra SPD i obce na Šternbersku a na východě Šumperska, včetně měst Šternberk a Šumperk. Kdežto ve sněmovních volbách bylo jádro naopak doplněno zejména o obce na Prostějovsku, Hranicku a východě Zábřežska.

9.7 Srovnání území volební podpory hlavních politických subjektů

V předešlých podkapitolách byla popsána území volební podpory jednotlivých politických subjektů. Tato podkapitola je věnována míře překrytí volebních jader, která ukazuje, do jaké míry se shodují nebo liší území volební podpory těchto subjektů.

Tab. 3: Míra překrytí území volební podpory politických stran v Olomouckém kraji v roce 2016 (v %)

	ANO	ČSSD	KSČM	Koalice pro Ol. kraj	STAN+ProOl	ODS	SPD+SPO
ANO	100,0	37,1	47,6	35,2	15,2	21,9	34,3
ČSSD	22,7	100,0	55,2	50,6	16,3	18,0	33,1
KSČM	23,6	44,8	100,0	46,7	24,1	15,6	37,3
Koalice pro Ol. kraj	17,9	42,0	47,8	100,0	24,6	14,5	29,0
STAN+ProOl	13,4	23,5	42,9	42,9	100,0	12,6	28,6
ODS	29,5	39,7	42,3	38,5	19,2	100,0	28,2
SPD+SPO	26,1	41,3	57,2	43,5	24,6	15,9	100,0

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Z tabulky č. 3 je patrné, že v roce 2016 se nejvíce překrývala jádra volební podpory SPD + SPO s jádry KSČM. Jde především o obce na Šumpersku a jižní části Prostějovska. K překryvu dochází také ve městech Šumperk a Přerov. K výrazné shodě dochází také u politických stran ČSSD a KSČM. Jedná se zejména o obce na Konicku a v severní části Prostějovska. Do obou území volební podpory spadají také města Šumperk, Uničov a Konice. Z více než 50 % se podobají i volební jádra ČSSD a Koalice pro Olomoucký kraj. U vítězného hnutí ANO pozorujeme největší shodu s KSČM a nejnižší se STAN + ProOlomouc.

Naopak nejvíce odlišná jsou území volební podpory STAN + ProOlomouc a ODS. Ukazuje to na fakt, že jádra volební podpory těchto politických subjektů se koncentrují do menšího počtu obcí, které se nacházejí v jiných částech Olomouckého kraje. V případě STAN + ProOlomouc šlo především o obce na Zábřežsku, jihu Šumperska a severovýchodě Jesenicka. Na druhé straně jádro ODS se koncentrovalo do měst Olomouc, Uničov, Šternberk a jejich okolních obcí.

Tab. 4: Míra překrytí území volební podpory politických stran v Olomouckém kraji v roce 2017 (v %)

	ANO	SPD	ODS	KSČM	Piráti	KDU-ČSL	ČSSD	STAN	TOP 09
ANO	100,0	40,1	7,9	56,4	17,3	47,5	32,2	40,1	9,9
SPD	43,5	100,0	12,9	67,2	20,4	47,3	35,5	38,2	15,6
ODS	27,1	40,7	100,0	33,9	33,9	49,2	23,7	35,6	39,0
KSČM	47,7	52,3	8,4	100,0	20,9	54,4	39,7	34,7	9,6
Piráti	36,8	40,0	21,1	52,6	100,0	50,5	32,6	34,7	21,1
KDU-ČSL	41,2	37,8	12,4	55,8	20,6	100,0	37,3	35,6	14,2
ČSSD	44,8	45,5	9,7	65,5	21,4	60,0	100,0	57,2	11,0
STAN	50,0	43,8	13,0	51,2	20,4	51,2	51,2	100,0	17,9
TOP 09	31,7	46,0	36,5	36,5	31,7	52,4	25,4	46,0	100,0

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

V roce 2017 byla nejvyšší míra překrytí území volební podpory opět mezi SPD a KSČM. Nejvyšší koncentraci těchto obcí najdeme směrem na jih od města Prostějov. I v případě vítězného hnutí ANO vidíme velmi vysokou shodu volebních jader s KSČM. K největším překryvům dochází na Jesenicku, západě Šumperska, Mohelnicku, Uničovsku a východě Šternberska. V obou jádrech se nachází i města Mohelnice, Uničov, Litovel a Přerov.

Na druhé straně jsou volební jádra ANO a ODS, která se překrývají jen velmi málo. To je dáno především tím, že většina území volební podpory občanských demokratů se koncentruje do měst Olomouc a Prostějov a jejich blízkého okolí, kde však téměř nenajdeme volební jádra ANO. Vůbec nejnižší míra překrytí panuje mezi KSČM a TOP 09, což je dáno zejména vysokým počtem obcí v jádru KSČM a nízkým množstvím obcí v jádru TOP 09.

Tab. 5: Míra překrytí území volební podpory prezidentských kandidátů v Olomouckém kraji v roce 2018 (v %)

	M. Zeman	J. Drahoš	P. Fischer	M. Hilšer	M. Horáček	M. Topolánek
M. Zeman	100,0	14,9	16,9	37,5	24,1	22,6
J. Drahoš	30,2	100,0	39,5	38,0	34,9	29,5
P. Fischer	34,9	40,5	100,0	39,7	35,7	27,8
M. Hilšer	58,0	29,0	29,6	100,0	30,8	27,2
M. Horáček	47,7	34,1	34,1	39,4	100,0	24,2
M. Topolánek	57,8	37,3	34,3	45,1	31,4	100,0

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

V 1. kole volby prezidenta se v největší míře překrývala volební jádra Marka Hilšera a Mirka Topolánka s jádry Miloše Zemana. Vzhledem k tomu, že do jádra Miloše Zemana spadalo 261 obcí, což je více než nadpoloviční většina, dalo se u něj v tomto případě počítat s vyšší mírou překrytí u většiny zbývajících prezidentských kandidátů. Jeho jádra volební podpory se s jádry Marka Hilšera překrývají především na Prostějovsku, Uničovsku a v jihovýchodní části Přerovska. U Mirka Topolánka pak dochází k největšímu překryvu na Přerovsku, konkrétně u Přerova a jeho okolních obcí a v západní části Přerovska.

Pavel Fischer a Jiří Drahoš jsou jediní, u kterých nedochází k největší míře překrytí jejich území volební podpory s jádry Miloše Zemana. Nejvyšší shoda panuje právě mezi těmito dvěma kandidáty navzájem. Nejviditelněji k tomu dochází v Olomouci a okolních obcích. Překrývá se také část obcí na Zábřežsku a Hranicku.

Vůbec nejnižší míra překrytí se ukazuje u území volební podpory Miloše Zemana s jádry Jiřího Drahoše. K překryvu došlo v 39 obcích, což představuje 14,9 % z celkového počtu obcí v jádru Miloše Zemana. Nejvyšší počet těchto obcí se nachází na Prostějovsku.

Tab. 6: Míra překrytí území volební podpory politických stran v Olomouckém kraji v roce 2019 (v %)

	ANO	Piráti	SPD	ODS	KDU-ČSL	STAN+TOP 09	KSČM
ANO	100,0	26,6	34,7	22,0	45,1	15,6	47,4
Piráti	34,1	100,0	26,7	25,9	47,4	21,5	44,4
SPD	40,8	24,5	100,0	17,0	48,3	13,6	51,0
ODS	36,5	33,7	24,0	100,0	50,0	22,1	36,5
KDU-ČSL	34,7	28,4	31,6	23,1	100,0	17,3	44,4
STAN+TOP 09	34,2	36,7	25,3	29,1	49,4	100,0	38,0
KSČM	41,2	30,2	37,7	19,1	50,3	15,1	100,0

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2019 opět pozorujeme nejvyšší shodu u území volební podpory SPD a KSČM. Z 50 % se shodují i volební jádra ODS a KDU-ČSL. Velmi výrazně se překrývají též jádra STAN + TOP 09 s jádry KDU-ČSL. Jde převážně o obce v okolí měst Olomouc a Prostějov. Téměř 50% překryv nastává i u jader STAN + TOP 09 a KDU-ČSL. V tomto případě se jedná zejména o obce na Zábřežsku, kde většina z nich spadá do území supervolební podpory obou politických subjektů.

K nejmenšímu překryvu dochází mezi územím volební podpory hnutí SPD a koalice STAN + TOP 09. To je způsobeno zejména tím, že se volební jádra STAN + TOP 09 koncentrují do okolí měst Šumperk, Zábřeh a Olomouc, kde naopak SPD neměla tak vysokou volební podporu.

Tab. 7: Míra překrytí území volební podpory politických stran v Olomouckém kraji v roce 2020 (v %)

	ANO	Piráti+STAN	Spojenci	ODS	SPD
ANO	100,0	21,3	22,2	17,9	41,1
Piráti+STAN	36,1	100,0	27,9	23,0	27,0
Spojenci	30,5	22,5	100,0	16,6	25,2
ODS	40,7	30,8	27,5	100,0	37,4
SPD	55,2	21,4	24,7	22,1	100,0

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

V posledních krajských volbách došlo k největšímu překryvu mezi ANO a SPD, kdy se 55,2 % jader ANO nacházelo taktéž v území volební podpory SPD. Vysoká shoda se ukázala i u jader ODS s volebními jádry ANO. Největší souvislé oblasti překryvu těchto stran najdeme na jihovýchodě Šumperska a v okolí města Přerova. V obou jádrech jsou i města Šumperk a Přerov. Naopak v nízké míře jsou si podobná území volební podpory Spojenců a ODS. Překrývající se obce se nachází především v okolí Olomouce.

Tab. 8: Míra překrytí území volební podpory politických stran v Olomouckém kraji v roce 2021 (v %)

	ANO	SPOLU	Piráti+STAN	SPD
ANO	100,0	16,7	13,9	57,9
SPOLU	26,5	100,0	33,8	30,9
Piráti+STAN	28,3	43,4	100,0	23,6
SPD	59,5	20,0	11,9	100,0

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Zatímco ve sněmovních volbách v roce 2017 se v největší míře překrývala volební jádra SPD a KSČM, v roce 2021 dochází k nejvyšší míře překrytí u jader SPD a ANO. Nejvíce je to patrné u SO ORP Jeseník, který téměř celý spadá do obou jader. Mezi překrývající se obce patří i obce na jihu Prostějovska a jihozápadě Přerovska a spadá sem též východní část Šternberska.

V nejnižší míře se shodují jádra SPD s jádry koalice Piráti + STAN. Jediný výrazný překrývající se shluk obcí tvoří město Hranice s okolními obcemi. Nízká shoda panuje také mezi politickými subjekty, které se v těchto volbách umístily na prvních dvou místech, tedy ANO a SPOLU. V jejich případě se překrývají především obce na Zábřežsku.

Pro rok 2021 byla zpracována i mapa překrytí volebních jader (příloha č. 92), pro lepší přehlednost však byla vzata v potaz pouze území supervolební podpory politických subjektů. Území supervolební podpory SPOLU a SPD se překrývá v 6 obcích, v případě SPOLU a Piráti + STAN se tak děje ve 3 obcích. Překrytí superjader ANO se SPOLU, stejně tak Piráti + STAN s SPD pak tvoří spíše výjimky, protože jde v obou případech vždy jen o 1 obec, kde daná situace nastala. V největší míře se však překrývají území supervolební podpory ANO a SPD, a to v 58 případech. Nejvíce je to patrné v SO ORP Jeseník, kde zhruba polovina obcí spadá do superjader obou hnutí. Z mapy vystupuje taktéž krajské město Olomouc, kde došlo ke střetu superjader ODS a koalice Piráti + STAN. I v případě města Přerov dochází k překrytí dvou území supervolební podpory, tentokrát však jde o ANO a SPD.

9.8 Dílčí závěry 1: vývoj územní volební podpory od roku 2016

ANO mělo při své první kandidatuře do krajských voleb v roce 2016 značně odlišné území volební podpory, než tomu bylo v následujících volbách. Lze se domnívat, že se až po těchto volbách ustálilo volební jádro hnutí, případně že se po volbách v roce 2016 částečně změnilo sociální složení elektorátu této strany. Zatímco v roce 2016 spadala do jádra volební podpory Olomouc s okolními obcemi, v dalších volbách už se zde nenachází. Stejně tak v dalších letech nenajdeme v jádru město Prostějov. Naopak část obcí na Jesenicku a město Přerov, které spadaly v tomto roce do jádra, zde lze nalézt i v následujících letech. Ve zbývajícím zkoumaném období získávalo ANO silnou podporu především v okresech Jeseník, Šumperk a Přerov. V území volební podpory se nacházely také obce na východě Šternberska a v posledních dvou volbách vzrostl počet obcí v jádru na Prostějovsku.

Sociální demokraté, jakožto vládní koaliční partner ANO, překročili ve zkoumaném období 5% hranici jen dvakrát. V roce 2016 a 2017 lze sledovat vysoký počet obcí spadajících do území volební podpory na Konicku, na které navazují obce na Litovelsku a severu Prostějovska. Kromě Litovle a Konice se v jádru nacházela také města Prostějov a Uničov. V krajských volbách 2016 k nim přibyla i města Jeseník, Šumperk, Šternberk a Lipník nad Bečvou. V tomto roce lze pozorovat vyšší podporu i na severu Šumperska.

Území volební podpory KDU-ČSL je pevně ukotveno v oblasti SO ORP Zábřeh, Konice, Lipník nad Bečvou a Hranice. V krajských volbách lze pozorovat vyšší podporu v Olomouci a jeho okolí, zatímco v prvořadých je tato podpora výrazně nižší. V krajských volbách 2020 to bylo pravděpodobně do jisté míry ovlivněno koaličními stranami TOP 09, SZ a ProOlomouc, které si všechny shodně připsaly 2 mandáty.

Piráti ve zkoumaném období kandidovali samostatně pouze dvakrát. Nejvýrazněji se jejich jádro volební podpory utvořilo v SO ORP Olomouc a Litovel. Ve sněmovních volbách 2017 byly v jádru výrazněji zastoupeny i obce na Mohelnicku a západě Šternberska, kdežto v evropských volbách 2019 byly tyto obce mírně upozaděny a do popředí se dostávají obce na Uničovsku a jihozápadně od Prostějova.

Hnutí STAN kandidovalo samostatně pouze ve volbách do PS PČR 2017, z čehož lze odvodit, že jeho volební jádra se koncentrují především do SO ORP Jeseník, Šumperk a Zábřeh. Poprvé spolu Piráti a STAN kandidovali v krajských volbách 2020. Jejich podpora se silně

koncentrovala do krajského města Olomouc a obcí severně od něj s mírným přesahem do Litovelska. Další významnou oblast území volební podpory představovalo Mohelnicko a Zábřezsko. Ve sněmovních volbách 2021 se území volební podpory těchto dvou stran nacházelo v SO ORP Olomouc, Litovel, Uničov, Mohelnice a západní části Šternberska. Nově se v jádru objevilo město Hranice a obce jižně od něj.

V krajských volbách 2016 kandidoval STAN společně v koalici s regionálním hnutím ProOlomouc a území volební podpory se téměř nelišilo od toho ve sněmovních volbách, kdy Starostové kandidovali samostatně. V evropských volbách 2019 se STAN spojil s TOP 09, což už vedlo k jistým změnám. Volební jádro bylo nadále tvořeno obcemi na Šumpersku a Zábřezsku, ale Jesenicko se zde tentokrát nenachází. Naopak zde lze nalézt Olomouc se sousedními obcemi, což je pravděpodobně zásluhou TOP 09, která zde v roce 2017 měla jádro volební podpory.

Obce území volební podpory SPD se nejsilněji koncentrují na Prostějovsku, především v městě Prostějov a v obcích jižně od něj. Spadají sem také z velké části obce na Šumpersku, Lipnicku a jihu Přerovska. Mezi jednotlivými volbami se obce volebního jádra proměňují nejvíce na Šumpersku a Šternbersku, ale jedná se o jev nezávislý na řádu voleb. Naopak na Jesenicku spadá do jádra volební podpory více obcí v prvořadých volbách. Ve sněmovních volbách 2021 do území volební podpory nově přibylo i Hranicko, výraznější podporu lze pozorovat také na Jesenicku, Přerovsku a Lipnicku.

Území volební podpory ODS ve zkoumaném období vykazuje jistou proměnlivost. V krajských volbách 2016 se podpora nejvíce koncentrovala do měst Olomouc, Šternberk, Uničov a jejich okolních obcí. V jádru se nacházel i Přerov. Ve sněmovních volbách 2017, které byly jedinými prvořadými volbami, kde ODS kandidovala samostatně, zůstává v jádru Olomouc a Šternberk s jejich okolními obcemi. Obce na Uničovsku se zde nenachází, naopak do jádra přibyl Prostějov s okolními obcemi. Opět zde lze nalézt město Přerov. V evropských volbách 2019 se opět v území volební podpory nachází města Olomouc, Šternberk a Prostějov s okolními obcemi. Přerov tentokrát není jeho součástí, za to sem spadá Uničov a obce na východě Šumperska. Krajské volby 2020 jsou jedinými, kdy se Olomouc nestává součástí volebního jádra. To naopak tvoří Uničov, Šternberk, Prostějov a Přerov s okolními obcemi. Poprvé se zde nenachází také Šumperk a obce východně od něj.

Ve sněmovních volbách 2021 kandidovala ODS společně s KDU-ČSL a TOP 09 v koalici SPOLU. Území volební podpory tohoto subjektu se nejvýrazněji koncentruje do SO ORP Olomouc. V Olomouci a sousedících obcích měly v minulosti vysokou podporu především strany ODS a TOP 09, obce dále od krajského města se dříve nacházela ve volebním jádru KDU-ČSL. Do území volební podpory spadají také města Šternberk a Prostějov s okolními obcemi, kde se v předchozích volbách rozkládala volební jádra ODS. Dále se zde nachází Šumperk a obce východně od něj, kde kromě ODS měla i strana TOP 09 v minulosti volební jádra. Poslední výraznější oblast koncentrace volebních jader bylo Hranicko, kde měla dříve výraznou podporu KDU-ČSL.

KSČM ve zkoumaném období překročila 5% hranici pouze třikrát. Jádra volební podpory lze nalézt napříč celým Olomouckým krajem, jedinou výjimku tvoří Olomoucko. V území volební podpory byly pouze v malé míře zastoupeny obce na Zábřežsku a v okolí Prostějova. V druhořadých volbách měli komunisté méně jader volební podpory na Litovelsku a Lipnicku. V evropských volbách byla podpora KSČM slabší kromě těchto oblastí i na Šumpersku a Hranicku.

V roce 2018 proběhla volba prezidenta ČR. V Olomouckém kraji už v 1. kole získal Miloš Zeman přesvědčivý náskok, kdy dosáhl 45,2 % hlasů. Ten ještě navýšil ve 2. kole, kdy porazil Jiřího Drahoše se ziskem 59,2 % hlasů. Jádra volební podpory Miloše Zemana se rozkládala po celém Olomouckém kraji, výjimku tvořily především obce na Olomoucku a v okolí měst Zábřeh a Hranice. Zde se naopak nacházelo území volební podpory Jiřího Drahoše, s výjimkou Zábřehu a okolí, kde získal vyšší podporu až ve 2. kole. V 1. kole tyto obce spadaly do jádra volební podpory Pavla Fischera. U všech kandidátů kromě Miloše Zemana lze nalézt krajské město Olomouc v jejich území volební podpory.

Ve velké míře docházelo k překrytí území volební podpory u ANO a SPD, což bylo patrně dáno především skutečností, že do jader obou hnutí spadalo velké množství obcí. U prezidentských kandidátů se nejvíce shodovala volební jádra Miloše Zemana s jádry Marka Hilšera a Mirka Topolánka. Vzhledem k tomu, že do jádra Miloše Zemana spadala nadpoloviční většina obcí v Olomouckém kraji, vykazovala území volební podpory ostatních kandidátů nejvyšší míru překrytí právě s ním. Jedinou výjimku představovali Pavel Fischer a Jiří Drahoš, kdy došlo k největší shodě právě mezi těmito dvěma kandidáty.

9.9 Dílčí závěry 2: rozdíly mezi volbami 1. a 2. řádu

Pakliže vezmeme nízkou volební účast jako hlavní indikátor druhořadých voleb, vyplývá nám, že ze zkoumaných voleb sem můžeme zařadit volby do Evropského parlamentu a krajských zastupitelstev. Z výsledků jednotlivých voleb také vidíme, že úspěchu dosahují jak v prvořadých, tak i druhořadých volbách podobné strany, odlišnosti pak spatřujeme zejména v intenzitě volební podpory.

U hnutí ANO můžeme v daném období pozorovat, že dosahuje vyšších zisků ve volbách do PS PČR, tedy ve volbách 1. řádu. Potvrzuje se tedy, že jakožto hlavní vládní strana ztrácí podporu v druhořadých volbách, nejvíce patrné je to mezi volbami do PS PČR 2017 a volbami do EP 2019, kdy oslabila o 7,3 procentních bodů. Nikdy to však nebyl natolik dramatický propad, aby se vítězem stala jiná politická strana.

U ČSSD lze vidět dlouhodobě sestupnou tendenci v čase. Navíc zatímco na výsledcích ANO se nepodepisovalo příliš negativně účinkování ve vládě, u ČSSD tomu bylo naopak. Sociální demokraté už ve volbách do PS PČR v roce 2017 prodělali zlomový pád ve volební podpoře, stále však byli schopni udržet si svou pozici v PS PČR. To se však změnilo ve volbách do EP 2019, kdy jejich výsledek nestačil na postoupení do skrutinia. To že se události na rovině celostátní politiky promítly do volební podpory strany, lze velmi dobře pozorovat na výsledku z krajských voleb 2020. Zatímco v roce 2016 dosáhla strana zisku 13,9 %, v roce 2020 to bylo už jen 4,8 %.

U KSČM v minulosti platilo, že dosahuje vyšších zisků ve volbách s nižší účastí, jelikož má disciplinované voliče, kteří přijdou odevzdat svůj hlas v jakémkoliv typu voleb. To však ve zkoumaném období neplatí, jelikož měla volební podpora KSČM po celou dobu sestupnou tendenci. V krajských volbách 2020 a volbách do PS PČR 2021 už její výsledek nestačil na překročení 5% hranice.

Volební výsledky ODS ukazují, že v tomto období nebyly ovlivněny řádem voleb, ale jinými faktory. V období let 2016–2019 volební podpora občanských demokratů rostla, ale v krajských volbách 2020 už mírně klesá. Ve sněmovních volbách 2021 kandidovala ODS v koalici s KDU-ČSL a TOP 09 a pro všechny strany to byl výrazně vysoký zisk.

KDU-ČSL v daném období kandidovala samostatně pouze dvakrát – ve sněmovních volbách 2017 a volbách do EP 2019. V obou případech byly volební zisky velmi podobné.

V krajských volbách 2016 a 2020 kandidovala v koaliciích a vždy dosáhla lepšího výsledku než jako samostatně kandidující strana. Zejména v roce 2020 se lze domnívat, že byl výsledek ovlivněn účastí SZ, TOP 09 a ProOlomouc ve volební koalici, protože jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, všechny z nich obdržely po dvou mandátech.

Stejně jako u ODS měly rostoucí tendenci i výsledky Pirátů. Zatímco v krajských volbách 2016 ještě nedokázali překročit 5% hranici, v roce 2017 a 2019 už se jim to podařilo. Ve volbách do EP 2019 dokonce skončili na 2. místě. V krajských volbách 2020 si druhou příčku udrželi, ale to už se o ni dělili společně se Starosty, se kterými vytvořili volební koalici. V tomto uskupení pokračovali i ve sněmovních volbách 2021, kde už se ale jejich podpora výrazně propadla.

SPD dosahovala výrazně vyšších zisků ve volbách 1. řádu. V druhořadých volbách mělo hnutí velmi podobnou podporu v případě obou krajských voleb, výsledek v eurovolbách byl o něco vyšší, ale nepřesáhl výsledky ve volbách do PS PČR. Zjištění Hixe a Marshe (2007), že protievropské strany dosahují v eurovolbách v průměru lepších výsledků než v prvořadých volbách, se v tomto případě nepotvrdilo. Jak ale uvádí Cabada (2010) ne všechny tyto závěry lze bezpodmínečně aplikovat na volební výsledky v postkomunistických zemích.

10. MULTIFAKTOROVÁ ANALÝZA PODMÍNĚNOSTI HLASOVÁNÍ

Na volební chování obyvatel Olomouckého kraje mohou mít vliv nejrůznější faktory. Mezi ty základní lze zařadit socioekonomické vlivy. Následující tabulky zobrazují hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu u vybraných socioekonomických charakteristik a výsledků politických subjektů v jednotlivých volbách. Dále bylo také zjišťováno, zda se výše volební podpory liší napříč velikostními kategoriemi obcí. V případě prezidentských voleb byla provedena korelační analýza i mezi volebními výsledky prezidentských kandidátů v roce 2018 a politických stran v roce 2017.

10.1 Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2016

Tab. 9: Korelace výsledků politických stran v roce 2016 a socioekonomických ukazatelů

	ANO	ČSSD	KSČM	Koalice pro Ol. kraj	STAN + ProOl	ODS	SPD + SPO
Primér	-0,018	0,080	0,140	-0,032	-0,085	-0,022	0,073
Sekundér	-0,166	-0,096	0,134	0,028	0,130	-0,002	0,020
Podnikatelé	0,056	0,018	-0,137	0,005	-0,002	-0,091	0,029
Bez náboženské víry	0,133	-0,038	0,062	-0,319	0,109	0,099	-0,042
Věřící, hlásící se k církvi	-0,122	-0,076	-0,115	0,420	-0,077	-0,089	-0,063
Věřící, hlásící se k římskokatolické církvi	-0,116	-0,074	-0,130	0,431	-0,080	-0,075	-0,086
Věřící, nehlásící se k církvi	0,012	-0,005	-0,042	0,070	0,014	-0,090	-0,042
Neuvedeno (náboženská víra)	-0,035	0,194	0,103	-0,175	-0,068	0,020	0,198
Základní vzdělání	-0,081	0,181	0,184	-0,189	0,019	-0,008	0,041
Střední bez maturity	-0,067	0,047	0,167	0,011	0,021	-0,091	0,019
Střední s maturitou	0,042	-0,195	-0,202	0,144	0,014	0,049	0,005
Vysokoškolské vzdělání	0,142	-0,069	-0,221	0,066	-0,058	0,112	-0,133
65+ let	0,064	0,095	0,046	-0,101	0,017	-0,003	0,004

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Při srovnání výsledků politických stran v roce 2016 s daty ze SLDB 2021 se ukázala souvislost pouze mezi věřícími a nevěřícími u Koalice pro Olomoucký kraj, jejíž součástí byly strany KDU-ČSL a SZ. V případě věřících jde o pozitivní korelaci, u nevěřících se jedná o negativní korelaci.

V bakalářské práci autorky (2020) byly taktéž porovnány výsledky politických stran z roku 2016 se socioekonomickými ukazateli. V daném případě, ale data vycházela ze SLDB 2011. I zde se ukázala pozitivní korelace u věřících a Koalice pro Olomoucký kraj. Navíc však bylo možné pozorovat i záporné hodnoty korelačních koeficientů v případě KSČM a voličů se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním.

Tab. 10: Volební podpora politických stran v roce 2016 podle velikostních skupin obcí

Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro jednotlivé strany (v %)						
	ANO	ČSSD	KSČM	Koalice pro Ol. kraj	STAN + ProOl	ODS	SPD + SPO
Méně než 500	20,5	13,8	12,5	14,5	11,9	6,0	7,1
501 až 1000	22,1	12,4	12,3	12,7	13,5	5,3	7,3
1001 až 2000	22,9	14,4	11,3	11,2	8,7	7,3	7,5
2001 až 5000	22,7	13,8	12,1	11,2	11,4	6,6	7,5
5001 až 10000	21,4	14,9	14,1	9,8	8,7	6,9	6,8
10001 a více	25,5	13,3	10,2	9,8	7,6	8,9	7,0

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Pakliže se podíváme na to, ve kterých velikostních kategoriích měly politické strany nejnižší a nejvyšší zisky, zjistíme, že nejméně rovnoměrně rozložená je volební podpora STAN + ProOlomouc. Nejvyššího procentuálního zisku dosahovala tato koalice v obcích s 501 až 1000 obyvateli, naopak nejméně ve větších městech. Rozdíl mezi těmito velikostními kategoriemi činil 5,9 procentních bodů.

ANO mělo v těchto volbách vyšší podporu ve větších městech stejně tak i ODS. Na druhé straně KSČM a Koalice pro Olomoucký kraj měly vyšší podporu v menších obcích do 500 obyvatel. Velmi podobných zisků dosáhla napříč všemi velikostními kategoriemi koalice SPD + SPO.

10.2 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2017

Tab. 11: Korelace výsledků politických stran v roce 2017 a socioekonomických ukazatelů

	ANO	SPD	ODS	KSČM	Piráti	KDU-ČSL	ČSSD	STAN	TOP 09
Primér	-0,009	0,023	-0,182	0,251	-0,191	0,051	0,093	-0,127	-0,078
Sekundér	0,074	-0,032	-0,270	0,157	-0,111	0,122	-0,016	0,079	-0,330
Podnikatelé	-0,202	0,040	0,279	-0,127	0,030	-0,082	-0,046	0,041	0,390
Bez náboženské víry	0,252	0,123	0,175	0,016	0,268	-0,648	-0,055	0,101	0,172
Věřící, hlásící se k církvi	-0,207	-0,274	-0,207	-0,110	-0,227	0,788	0,014	-0,060	-0,156
Věřící, hlásící se k římskokatolické církvi	-0,233	-0,289	-0,188	-0,108	-0,211	0,802	0,017	-0,071	-0,141
Věřící, nehlásící se k církvi	-0,143	0,149	0,062	-0,116	0,031	0,106	-0,082	-0,056	0,088
Neuvedeno (náboženská víra)	-0,024	0,165	0,007	0,213	-0,105	-0,230	0,113	-0,048	-0,083
Základní vzdělání	0,148	0,153	-0,187	0,269	-0,172	-0,183	0,065	-0,073	-0,153
Střední bez maturity	0,037	0,147	-0,460	0,417	-0,302	0,081	0,090	0,000	-0,421
Střední s maturitou	-0,076	-0,237	0,308	-0,419	0,209	0,145	-0,088	0,107	0,235
Vysokoškolské vzdělání	-0,115	-0,215	0,465	-0,433	0,330	0,037	-0,057	-0,023	0,435
65+ let	0,147	-0,069	-0,130	0,123	-0,180	0,005	0,129	-0,038	-0,139

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

V roce 2017 postoupilo do skrutinia 9 politických subjektů, tedy nejvyšší počet ve zkoumaném období. U většiny z nich se ukázala korelace s některým ze socioekonomických ukazatelů. Vůbec nejsilnější pozitivní korelaci (0,802) je možné vidět u KDU-ČSL a věřících, hlásících se k římskokatolické církvi. Záporná korelace pak u této strany vyšla u nevěřících. Lze tedy předpokládat, že v tomto roce intenzita volební podpory KDU-ČSL v obcích Olomouckého kraje do velké míry odpovídala prostorovému rozmístění věřícího obyvatelstva.

Nejčastěji však byla volba politické strany spjata s dosaženou úrovní vzdělání. Lidé se středním vzděláním bez maturity spíše preferovali volbu KSČM, zatímco ODS, Piráti a TOP 09 si jejich podporu nejspíše nezískali. V případě osob se středoškolským vzděláním s maturitou naopak nastává pozitivní korelace u strany ODS a negativní u KSČM. Patrně největší vliv mělo na výběr strany vysokoškolské vzdělání. Pozitivní korelační koeficienty ukazují, že se tito voliči nejspíše rozhodli pro volbu ODS, TOP 09 nebo Pirátů. Na druhé straně negativní korelace u KSČM ukazuje, že tato strana jejich hlasy nezískala.

Na rozhodnutí volit TOP 09 mohlo mít vliv nejen dosažené vzdělání, ale i odvětví, ve kterém jsou voliči zaměstnaní. Pozitivní závislost lze pozorovat v případě podnikatelů (tj. zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných), kteří se pravděpodobně rozhodli podpořit tuto stranu. Kdežto lidé pracující v sekundárním sektoru nejspíše hlasovali pro jiný politický subjekt, což ukazuje středně silná negativní korelace (-0,330).

Tab. 12: Volební podpora politických stran v roce 2017 podle velikostních skupin obcí

Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro jednotlivé strany (v %)								
	ANO	SPD	ODS	KSČM	Piráti	KDU-ČSL	ČSSD	STAN	TOP 09
Méně než 500	30,6	14,5	6,2	11,1	6,6	12,0	7,3	4,7	1,9
501 až 1000	32,1	13,4	6,9	10,1	7,4	10,8	6,8	5,5	2,1
1001 až 2000	32,4	13,8	8,1	9,3	7,6	9,1	7,1	5,1	2,5
2001 až 5000	32,0	13,7	8,2	9,0	8,5	7,2	7,5	5,5	2,9
5001 až 10000	32,4	13,9	8,3	9,9	8,2	7,8	8,0	3,5	2,5
10001 a více	30,7	13,2	10,6	7,6	9,6	6,9	7,7	3,7	4,3

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Při pohledu na tab. 12 se ukazuje, že politické subjekty, které v těchto volbách skončily na prvních dvou místech, tedy ANO a SPD, měly podobně vysokou volební podporu napříč velikostními kategoriemi obcí. U třetí ODS už však lze pozorovat, že její zisky rostly s velikostí obce. Opačný průběh se ukázal u KSČM, která dosáhla vyšší podpory v obcích do 500 obyvatel, a naopak ve větších městech ztrácela. Avšak nejvíce byla velikostí obce poznamenána KDU-ČSL, která měla nejvyšší podporu (12,0 %) mezi voliči v malých obcích, zatímco ve větších městech byly její zisky o 5,1 procentních bodů nižší. Stejně jako u ODS měla podobně vzestupnou tendenci též podpora Pirátů a TOP 09, kteří měli vyšší podporu ve větších městech.

10.3 Volba prezidenta ČR 2018

Tab. 13: Korelace výsledků prezidentských kandidátů v roce 2018 a socioekonomických ukazatelů

	M. Zeman	J. Drahoš	P. Fischer	M. Hilšer	M. Horáček	M. Topolánek
Primér	0,322	-0,236	-0,112	-0,059	-0,099	-0,075
Sekundér	0,093	-0,101	0,014	-0,078	-0,090	-0,226
Podnikatelé	-0,191	0,173	0,042	0,099	0,159	0,260
Bez náboženské víry	0,092	0,019	-0,348	-0,030	0,140	0,091
Věřící, hlásící se k církvi	-0,258	0,059	0,491	0,009	-0,102	-0,070
Věřící, hlásící se k římskokatolické církvi	-0,268	0,070	0,504	0,016	-0,107	-0,057
Věřící, nehlásící se k církvi	-0,041	0,068	-0,036	0,087	-0,025	0,110
Neuvedeno (náboženská víra)	0,288	-0,164	-0,199	-0,005	-0,060	-0,096
Základní vzdělání	0,409	-0,255	-0,291	-0,173	-0,109	-0,038
Střední bez maturity	0,414	-0,370	-0,150	-0,081	-0,244	-0,344
Střední s maturitou	-0,451	0,334	0,264	0,149	0,159	0,205
Vysokoškolské vzdělání	-0,544	0,434	0,278	0,145	0,230	0,268
65+ let	0,185	-0,150	-0,109	-0,031	-0,061	-0,104

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

U jediných prezidentských voleb zkoumaných v této práci se u kandidátů postupujících do 2. kola ukázala nejvyšší korelace s ukazateli týkající se dosaženého vzdělání. Lidé se základním vzděláním a středním bez maturity volili spíše Miloše Zemana. Negativní vliv však mělo střední vzdělání bez maturity na volbu Jiřího Drahoše a také Mirka Topolánka. Tito kandidáti měli vyšší podporu u voličů s vysokoškolským vzděláním, v případě Mirka Topolánka se ale ukázala pouze slabá korelace (0,268). Pro Jiřího Drahoše s vyšší pravděpodobností hlasovali také voliči se středoškolským vzděláním s maturitou. U Miloše Zemana se kromě vzdělání ukázala souvislost také s jedním z odvětví, ve kterém jsou lidé zaměstnáni. V tomto případě se ukázala pozitivní korelace u osob pracujících v primárním sektoru.

Silná pozitivní korelace vychází u Pavla Fischera a věřících, především katolíků, což mohlo být ovlivněno tím, že byl jedním z kandidátů, kteří se označili za praktikující věřící (Guryčová, 2017). U Marka Hilšera provedená korelační analýza neukázala významnou souvislost s danými socioekonomickými ukazateli. V případě Michala Horáčka lze pozorovat slabou negativní korelaci (-0,244) u voličů se středním vzděláním bez maturity.

Korelační analýzu prezidentských kandidátů se socioekonomickými ukazateli provedla ve své bakalářské práci i Odrážková (2019), která pracovala s daty ze SLDB 2011. I zde se potvrdila středně silná korelace Jiřího Drahoše s voliči s úplným středoškolským a vysokoškolským vzděláním. U voličů s tímto vzděláním se taktéž ukázala negativní korelace s volbou Miloše Zemana. Naopak u osob se základním a středním vzděláním bez maturity dosahovaly korelační koeficienty pouze slabých hodnot. U ukazatelů týkajících se náboženské víry se ve zmíněné práci neukázala souvislost se žádným z kandidátů.

Tab. 14: Korelace výsledků prezidentských kandidátů v roce 2018 a politických stran v roce 2017

	ANO	SPD	ODS	KSČM	Piráti	KDU-ČSL	ČSSD	STAN	TOP 09
M. Zeman	0,404	0,413	-0,409	0,498	-0,280	-0,314	0,117	-0,122	-0,368
J. Drahoš	-0,269	-0,195	0,477	-0,351	0,234	0,175	0,042	0,142	0,370
P. Fischer	-0,284	-0,314	0,119	-0,243	0,118	0,559	-0,093	0,113	0,192
M. Hilšer	0,018	-0,045	0,107	-0,025	0,194	-0,024	-0,010	0,015	0,059
M. Horáček	0,068	-0,094	0,157	-0,192	0,241	-0,018	-0,035	0,046	0,155
M. Topolánek	-0,025	-0,091	0,379	-0,245	0,150	-0,072	0,017	0,008	0,231

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

U prezidentských kandidátů byla provedena korelační analýza i s výsledky politických stran, které v roce 2017 získaly zastoupení v Poslanecké sněmovně PČR. V případě Miloše Zemana lze vidět, že jeho výsledky vykazaly pozitivní či negativní korelaci s výsledky 6 z 9 politických subjektů. Hlasy obdržel od voličů ANO, SPD a KSČM. Nejvyšší podporu mu pravděpodobně vyjádřili voliči komunistů, na což ukazuje silná korelace (0,498). Na druhé straně voliči ODS, KDU-ČSL a TOP 09 se volbě tohoto kandidáta spíše vyhýbali.

Voliče ODS si získal především Jiří Drahoš a Mirek Topolánek. Za to voliči KSČM pro tyto kandidáty spíše nehlasovali, což ukazuje středně silná korelace (−0,351) u Jiřího Drahoše a slabá korelace (−0,245) u Mirka Topolánka. Slabou korelaci (−0,243) lze pozorovat také u Pavla Fischera. Ten si naopak získal voliče KDU-ČSL, což dokazuje silná pozitivní korelace (0,559).

Tab. 15: Volební podpora prezidentských kandidátů v roce 2018 podle velikostních skupin obcí

Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro jednotlivé kandidáty (v %)					
	M. Zeman	J. Drahoš	P. Fischer	M. Hilšer	M. Horáček	M. Topolánek
Méně než 500	49,3	20,9	10,3	7,7	6,4	2,9
501 až 1000	47,9	21,0	10,3	7,7	7,5	3,3
1001 až 2000	47,0	22,0	9,7	8,5	7,3	3,4
2001 až 5000	46,1	21,9	10,2	8,2	7,9	3,4
5001 až 10000	47,4	21,8	8,7	8,2	7,9	3,7
10001 a více	42,3	24,1	11,2	8,2	7,9	4,2

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Vítězný kandidát Miloš Zeman získal v 1. kole nadprůměrnou podporu v malých obcích do 500 obyvatel. Nižšího zisku dosáhl pouze ve větších městech. Opačně tomu bylo u Jiřího Drahoše, který obdržel mírně vyšší zisky ve větších městech, zatímco v ostatních velikostních kategoriích lehce ztrácel. V případě třetího Pavla Fischera dochází k menší ztrátě u obcí s 5001 až 10 000 obyvateli. Zisky Marka Hilšera byly vyrovnané napříč všemi velikostními kategoriemi. V případě Michala Horáčka a Mirka Topolánka pak dochází ke ztrátám v obcích do 500 obyvatel.

10.4 Volby do Evropského parlamentu 2019

Tab. 16: Korelace výsledků politických stran v roce 2019 a socioekonomických ukazatelů

	ANO	Piráti	SPD	ODS	KDU-ČSL	STAN+TOP 09	KSČM
Primér	0,045	-0,175	0,080	-0,169	0,044	-0,150	0,194
Sekundér	0,000	-0,076	0,002	-0,152	0,153	-0,089	0,073
Podnikatelé	-0,107	-0,025	-0,008	0,221	0,008	0,118	-0,160
Bez náboženské víry	0,182	0,211	0,136	0,164	-0,560	0,212	0,064
Věřící, hlásící se k církvi	-0,204	-0,142	-0,275	-0,152	0,684	-0,174	-0,095
Věřící, hlásící se k římskokatolické církvi	-0,219	-0,152	-0,304	-0,133	0,702	-0,156	-0,084
Věřící, nehlásící se k církvi	-0,102	-0,034	0,097	0,117	0,060	-0,082	-0,095
Neuvedeno (náboženská víra)	0,073	-0,114	0,170	-0,092	-0,189	-0,040	0,093
Základní vzdělání	0,167	-0,127	0,183	-0,140	-0,164	-0,131	0,134
Střední bez maturity	0,021	-0,235	0,102	-0,308	0,148	-0,217	0,287
Střední s maturitou	-0,071	0,193	-0,193	0,211	0,081	0,232	-0,279
Vysokoškolské vzdělání	-0,141	0,262	-0,214	0,345	-0,034	0,185	-0,225
65+ let	0,144	-0,239	0,010	-0,082	-0,011	-0,181	0,140

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Ve volbách do Evropského parlamentu se ukázala středně silná korelace s některým ze socioekonomických ukazatelů pouze u tří stran. SPD ztrácela v obcích s vyšším počtem věřících, kteří se hlásí k římskokatolické církvi, což naznačuje středně silná negativní korelace (-0,304). Naopak tito voliči se přikláněli k volbě KDU-ČSL, což ukazuje velmi silná pozitivní korelace (0,702). Poslední strana, u které se ukázala souvislost s nějakým socioekonomickým ukazatelem, byla ODS. V tomto případě korelační koeficienty ukazují, že lidé se středním vzděláním bez maturity tuto stranu pravděpodobně nevolili, ale získala si hlasy voličů s vysokoškolským vzděláním.

Tab. 17: Volební podpora politických stran v roce 2019 podle velikostních skupin obcí

Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro jednotlivé strany (v %)						
	ANO	Piráti	SPD	ODS	KDU-ČSL	STAN+TOP 09	KSČM
Méně než 500	22,8	9,9	11,5	8,5	14,6	7,7	9,5
501 až 1000	23,0	11,0	11,0	9,1	13,0	8,4	9,0
1001 až 2000	23,5	11,1	11,4	10,3	10,8	9,2	8,3
2001 až 5000	24,1	11,5	11,4	11,0	9,3	9,8	7,9
5001 až 10000	26,3	10,5	12,4	9,8	8,8	6,8	8,5
10001 a více	24,5	12,7	11,9	12,3	7,2	9,8	7,1

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

V evropských volbách 2019 se u hnutí ANO opět ukazuje, že má vyrovnanou volební podporu napříč velikostními kategoriemi obcí. To samé do jisté míry platí i pro Piráty, SPD a ODS. Naopak k velkým výkyvům dochází ve volební podpoře KDU-ČSL, která získala v malých obcích do 500 obyvatel o 5,2 procentních bodů více, než kolik činil její výsledek v kraji. Výrazně vysoká je i podpora v obcích s 501 až 1000 obyvateli, na druhé straně ve velkých městech lehce ztrácela. Koalice STAN + TOP 09 dosahovala o něco nižších zisků v obcích do 500 obyvatel. V případě KSČM docházelo pouze k malým odchylkám ve prospěch menších obcí, kde byl zisk KSČM nepatrně vyšší.

10.5 Volby do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2020

Tab. 18: Korelace výsledků politických stran v roce 2020 a socioekonomických ukazatelů

	ANO	Piráti+STAN	Spojenci	ODS	SPD
Primér	0,199	-0,183	-0,002	-0,136	0,005
Sekundér	0,051	-0,008	-0,004	-0,027	-0,056
Podnikatelé	-0,142	0,164	0,037	0,028	-0,009
Bez náboženské víry	0,195	0,208	-0,463	0,160	0,062
Věřící, hlásící se k církvi	-0,224	-0,150	0,594	-0,171	-0,218
Věřící, hlásící se k římskokatolické církvi	-0,224	-0,138	0,600	-0,176	-0,254
Věřící, nehlásící se k církvi	-0,115	-0,085	0,117	0,043	0,156
Neuvedeno (náboženská víra)	0,090	-0,072	-0,237	-0,016	0,175
Základní vzdělání	0,302	-0,192	-0,222	-0,046	0,108
Střední bez maturity	0,280	-0,187	-0,064	-0,216	0,027
Střední s maturitou	-0,341	0,172	0,243	0,158	-0,082
Vysokoškolské vzdělání	-0,326	0,231	0,152	0,181	-0,182
65+ let	0,229	-0,196	-0,061	-0,035	-0,077

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

V krajských volbách 2020 dosáhli nejvyšších korelačních koeficientů Spojenci u věřících, zejména těch, kteří se hlásí k římskokatolické církvi. Na druhé straně nevěřící lidé tuto koalici pravděpodobně nevolili. Z předchozích korelačních analýz lze předpokládat, že jsou hodnoty těchto korelačních koeficientů ovlivněny přítomností KDU-ČSL v koalici. Na rozdíl od předchozích voleb se nyní poprvé ukázala souvislost mezi volbou ANO a některým ze socioekonomických ukazatelů. Lze pozorovat středně silnou pozitivní korelaci (0,302) u osob se základním vzděláním, tito voliči se tedy pravděpodobně rozhodli volit tuto stranu. Naopak lidé s vysokoškolským a středoškolským vzděláním s maturitou dávali ve větší míře přednost jiným stranám, než je ANO.

Tab. 19: Volební podpora politických stran v roce 2020 podle velikostních skupin obcí

Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro jednotlivé strany (v %)				
	ANO	Piráti+STAN	Spojenci	ODS	SPD
Méně než 500	28,2	17,6	21,1	7,7	7,9
501 až 1000	27,2	19,3	19,9	8,1	7,9
1001 až 2000	27,6	19,3	18,3	10,3	7,7
2001 až 5000	28,7	20,5	17,5	9,4	7,4
5001 až 10000	27,7	18,0	15,9	9,1	7,6
10001 a více	26,0	19,9	18,1	11,9	8,0

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Politické subjekty, které v krajských volbách 2020, skončily na prvních dvou místech, dosahovaly vyrovnaných zisků napříč velikostními kategoriemi. U koalice Piráti + STAN lze vidět nepatrně nižší zisky v obcích do 500 obyvatel. Podobně na tom byla i ODS, která měla menší zisky také v této kategorii obcí. Nejvíce rovnoměrnou podporu lze pozorovat u SPD, kdy největší odchylka dosahovala pouze 0,5 procentního bodu od krajského výsledku.

U KDU-ČSL v předchozích volbách, kdy kandidovala samostatně, docházelo k velkým výkyvům volební podpory napříč velikostními kategoriemi. V těchto volbách byli lidovci součástí koalice Spojení, která sice také získala vyšší podporu v obcích do 500 obyvatel, ale rozdíl oproti krajskému výsledku už nebyl tak dramatický.

10.6 Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2021

Tab. 20: Korelace politických stran v roce 2021 a socioekonomických ukazatelů

	ANO	SPOLU	Piráti+STAN	SPD
Primér	0,127	-0,219	-0,186	0,166
Sekundér	0,082	-0,107	-0,078	0,002
Podnikatelé	-0,229	0,239	0,085	-0,072
Bez náboženské víry	0,110	-0,203	0,198	0,024
Věřící, hlásící se k církvi	-0,129	0,355	-0,133	-0,199
Věřící, hlásící se k římskokatolické církvi	-0,145	0,382	-0,131	-0,238
Věřící, nehlásící se k církvi	-0,066	0,034	-0,062	0,118
Neuvedeno (náboženská víra)	0,055	-0,253	-0,093	0,228
Základní vzdělání	0,277	-0,324	-0,181	0,139
Střední bez maturity	0,281	-0,330	-0,347	0,220
Střední s maturitou	-0,319	0,394	0,259	-0,199
Vysokoškolské vzdělání	-0,334	0,416	0,365	-0,313
65+ let	0,212	-0,096	-0,176	-0,116

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

V posledních volbách do Poslanecké sněmovny PČR se u každého politického subjektu ukázala jistá korelace mezi jeho volebním výsledkem a některou ze socioekonomických charakteristik. Nejvyšší korelace (0,416) se projevila mezi volbou koalice SPOLU a vysokoškolským vzděláním. Tento ukazatel dosáhl středně vysoké korelace (0,365) i u volby koalice Piráti + STAN. Lze tedy předpokládat, že voliči s vysokoškolským vzděláním hlasovali pro jednu z těchto koalic. Na tuto skutečnost ukazuje také středně vysoká korelace (-0,334 a -0,313) tohoto ukazatele u hnutí ANO a SPD.

U koalice SPOLU nepozorujeme určitou souvislost jen mezi lidmi s vysokoškolským vzděláním, ale všemi ukazateli týkající se úrovně dosaženého vzdělání. Zatímco v případě středoškolského vzdělání s maturitou je tento korelační koeficient pozitivní, u základního vzdělání a středního bez maturity je negativní.

U ukazatelů týkajících se náboženské víry se ukázala pozitivní korelace mezi koalicí SPOLU a věřícími, hlásícími se k římskokatolické církvi. Z výsledků předchozích korelačních analýz se lze tedy domnívat, že tato souvislost odkazuje zejména na voliče KDU-ČSL, kteří jsou z velké míry tvořeni věřícími.

Tab. 21: Volební podpora politických stran v roce 2021 podle velikostních skupin obcí

Obce s počtem obyvatel	Podíl hlasů pro jednotlivé strany (v %)			
	ANO	SPOLU	Piráti+STAN	SPD
Méně než 500	30,9	23,1	10,3	13,6
501 až 1000	30,8	23,2	10,6	13,4
1001 až 2000	30,9	23,6	11,4	12,6
2001 až 5000	30,8	23,6	12,0	12,1
5001 až 10000	30,8	21,9	11,4	12,9
10001 a více	28,4	26,2	13,9	11,5

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování

Při pohledu na tabulku zobrazující volební podporu jednotlivých politických subjektů v závislosti na velikostní skupině obcí nelze v případě většiny z nich pozorovat příliš průkazné rozdíly. ANO mělo mírně nižší podporu ve větších městech, zatímco ve zbývajících velikostních kategoriích byla volební podpora velmi vyrovnaná. Koalice SPOLU a Piráti + STAN měly naopak mírně vyšší zisky ve velkých městech, kdežto v malých městech a obcích ztrácely.

11. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zanalyzovat výsledky vybraných voleb v Olomouckém kraji, které proběhly v období let 2016–2021. Z porovnání dat o volební účasti zkoumaných voleb vycházejí pro obyvatele Olomouckého kraje jako nejatraktivnější prezidentské volby spolu se sněmovními, následovány volbami krajskými a až na konci se nacházejí eurovolby.

Analýzou vývoje území volební podpory se ukázalo, že těžiště voličské podpory se ve zkoumaném období u většiny stran mění jen velmi pozvolna a mezi volbami 1. a 2. řádu nelze pozorovat příliš zásadní změny v rozložení jader volební podpory. Pozorované změny měly spíše charakter „kolísání“ kolem poměrně ustáleného území volební podpory. Snad jedinou výraznou výjimku lze spatřovat ve volební podpoře ANO v krajských volbách 2016, která se velmi lišila od následujících voleb, což lze pravděpodobně připsat tomu, že v tomto typu voleb kandidovalo ANO poprvé, a tudíž ještě jeho volba nemusela být geograficky ukotvena. Jistou proměnlivost v prostorových vzorcích lze pozorovat také u ODS. Ta se ale nejvíce může být závislá na řádu voleb a souvisí tak pravděpodobně s jinými faktory.

Na základě vymezení území volební podpory v jednotlivých volbách lze, s výjimkou roku 2016, za voličské jádro ANO označit okresy Jeseník, Šumperk a Přerov. Vyšší podporu mělo hnutí i na východě Šternberska a je možné sledovat postupný nárůst obcí v jádru na Prostějovsku. Jádra ČSSD se v roce 2016 a 2017 soustředí do oblasti Konicka, Litovelska a severu Prostějovska. Součástí je i město Prostějov. U KDU-ČSL je podpora pevně zakotvena ve čtyřech SO ORP: Konice, Zábřeh, Lipník nad Bečvou a Hranice. V krajských volbách se přidává ještě i město Olomouc, což může být vlivem volebních koalic, jež byli lidovci součástí. Podpora SPD se nejsilněji koncentruje na Prostějovsku. Vyšší podporu lze sledovat i na jihu Přerovska a v SO ORP Šumperk a Lipník nad Bečvou. Srovnáním území volební podpory bylo možné zjistit, že nejvíce podobná jsou si jádra ANO a SPD.

U zbývajících stran je možné sledovat větší proměnlivost v prostorovém rozložení volební podpory, ta však nemusí být jednoznačně daná řádem voleb, ale vliv mohly mít jiné faktory. ODS měla v období let 2016–2019 stabilně podporu ve městě Olomouc, avšak v krajských volbách 2020 se v jádru volební podpory nenachází. To bylo patrně ovlivněno tím, že zde vysokých zisků dosáhli Spojenci, ANO a koalice Piráti + STAN, zatímco podpora ODS byla výrazně nižší. Místo toho se v tomto roce podpora soustředí do měst

Uničov, Šternberk a Přerov. Pro Piráty je klíčová podpora ve městě Olomouc. Starostové získávají svou podporu v okresech Jeseník a Šumperk. Při společné kandidatuře obdržely tyto strany největší podporu v Olomouci, součástí jádra je i Mohelnicko. V krajských volbách 2020 se přidává i Zábřežsko, naopak ve sněmovních volbách 2021 je podpora výraznější na Hranicku, Uničovsku a Litovelsku. Vzhledem k tomu, že tyto strany společně kandidovaly zatím jen dvakrát, lze očekávat, že ke stabilizaci voličské podpory dojde teprve v následujících letech.

Posuny ve voličské přízni vládních stran kopírovaly trendy na celorepublikové úrovni. Vliv řádu voleb se ukazuje pouze u hnutí ANO. V průběhu zkoumaného období se sice v Olomouckém kraji žádná politická strana nepodařilo přerušit řetězec vítězství hnutí ANO, jeho volební podpora však nebyla stabilní. Pohybovala se v rozpětí 23,8–31,4 % a byla vždy silnější v prvořadých volbách. U KSČM a ČSSD měla výše volební podpory sestupnou tendenci po celou dobu sledovaného období. Zatímco výsledky ANO byly účastí ve vládě poznamenané jen nižší intenzitou volební podpory, ČSSD postupně ztratila schopnost zajistit si zisk alespoň 5 % hlasů. To samé lze do jisté míry pozorovat i u KSČM, která sice nebyla součástí vlády, ale byla ochotná ji tolerovat.

Ve volbách 1. řádu mělo kromě ANO silnější podporu i hnutí SPD. Naopak v druhořadých volbách se více dařilo Pirátům, a to ať už kandidovali samostatně nebo v koalici se STAN. Zisky ODS měly v letech 2016–2019 vzestupnou tendenci nehledě na řád voleb, ale v krajských volbách 2020 už byl tento zisk nižší než v předcházející rok.

Ve zkoumaném období proběhly i jedny prezidentské volby. Ty skončily přesvědčivým vítězstvím Miloše Zemana. Jeho jádra volební podpory se rozkládala napříč Olomouckým krajem, menší podporu zaznamenal zejména v obcích na Olomoucku a v okolí měst Zábřeh a Hranice. Podpora Jiřího Drahoše se soustředila především do Olomouce. Korelační analýza ukázala, že k volbě Zemana se v 1. kole přiklonili zejména voliči ANO, SPD a KSČM. Na druhé straně Drahoš si získal podporu především u voličů ODS a TOP 09.

Z korelačních analýz vyplynulo, že pomocí zvolených socioekonomických ukazatelů lze nejlépe vysvětlit faktory ovlivňující volbu KDU-ČSL a koalic jež byla součástí. U všech zkoumaných voleb se potvrdila spojitost lidovců s věřícími, především s katolíky. Nejsilnější korelace (0,788, resp. 0,802) se u nich ukázala ve sněmovních volbách 2017. Zároveň se u této

strany ve volbách, kdy kandidovala samostatně projevila výrazně vyšší podpora v menších obcích, což ukazuje na spíše venkovský charakter podpory lidovců.

Socioekonomické ukazatele však nedokázaly vysvětlit prostorové vzorce u všech politických stran. Lze tedy předpokládat, že na prostorovou variabilitu ve volebních výsledcích měly vliv i jiné příčiny. Tou může být například různě vysoká popularita osob na kandidátních listinách v různých oblastech kraje, což například naznačují udělené preferenční hlasy voličů STAN na Zábřezsku a jihu Šumperska. Zároveň se však lze domnívat, že důkladnější metodou, než je korelační analýza by bylo možné dospět k jiným výsledkům.

12. SUMMARY

The aim of this master's thesis was to analyse the electoral behaviour of the inhabitants of the Olomouc Region. By defining the cores of electoral support for the political parties in the elections studied, it was possible to determine in which parts of the region their strong voter bases are located. The core of electoral support is an area where a given political party had the strongest electoral support and received there 50% of the total number of votes it received in a given election. Using correlation analysis, it examined whether selected socio-economic indicators could influence voters' behaviour.

A comparison of the voter turnout for the selected elections shows that the voter turnout in the presidential elections together with the Chamber of Deputies elections was much higher than in the elections to the Olomouc Regional Assembly and the elections to the European Parliament.

The analysis of the development of the cores of electoral support shows that the change of spatial distribution of electoral support in the Olomouc Region is occurring very slowly for most of the parties and in the case of second-order elections, we cannot observe significant changes in the spatial distribution of the cores of electoral support. The changes observed in the spatial distribution of the municipalities that are part of the cores of electoral support were more in the nature of 'fluctuations' around a quite stable area of electoral support. Perhaps the only notable exception is the electoral support for the ANO party in the 2016 Olomouc Regional Assembly elections, which was very different from the following elections. This may be due to the fact that the ANO party was running for the first time in this type of elections and therefore its spatial patterns may have just been developing. Some variability in spatial patterns can also be observed for the Civic Democratic Party. However, this does not seem to depend on whether the elections are first- or second-order and is therefore likely to be related to other factors.

The districts of Jeseník, Šumperk and Přerov can be identified as the core of electoral support of the ANO party, except for the 2016 elections. The ANO party also gained votes in the eastern part of the Šternberk region, and a gradual increase in support can be observed in the Prostějov region. In 2016 and 2017, the areas with a strong Social Democratic voter base are the Konice region, the Litovel region and the north of the Prostějov region. The city

of Prostějov is also part of the core of electoral support. The Konice region, the Zábřeh region, the Lipník nad Bečvou region and the Hranice region are four main areas of electoral support for the Christian Democrats. In the Olomouc Regional Assembly elections, the city of Olomouc was also a part of the core of electoral support, which may be due to the electoral alliances that the Christian Democrats were part of. The Freedom and Direct Democracy Party gained votes mainly in the Prostějov region. It also had strong support in the Šumperk region, the Lipník and Bečvou region and in the municipalities in the south of the Přerov region. A comparison of the cores of electoral support shows that the cores of ANO and the Freedom and Direct Democracy Party are the most similar.

For the remaining parties, more variability in the spatial distribution of electoral support can be observed, but this may not be due to whether these are first- or second-order elections, but it may have been influenced by other factors. The Civic Democratic Party had stable support in the city of Olomouc in the years 2016–2019, but in the 2020 elections, the city of Olomouc is not a part of the core of electoral support. This was probably influenced by the fact that other parties gained strong support there, while support for the Civic Democratic Party was significantly lower. In 2020, the party gained strong support mainly in the cities of Uničov, Šternberk and Přerov.

The Czech Pirate Party gained votes mainly in the city of Olomouc. Mayors and Independents gained support in the districts of Jeseník and Šumperk. The Pirates and Mayors electoral alliance gained the most support in the city of Olomouc and the Mohelnice region. In the 2020 elections, the Zábřeh region is also a part of the core of electoral support for this electoral alliance, while in the 2021 elections, it is the Hranice region, the Uničov region and the Litovel region where the Pirates and Mayors electoral alliance gained rather strong support. Given that these parties have run together only twice so far, it is expected that the stabilisation of the spatial patterns of electoral support will only occur in the coming years.

Shifts in electoral support for the government parties have followed trends at the national level. The effect of the first- or second-order elections is only visible in the case of the ANO party. Although no political party in the Olomouc Region managed to break the winning streak of the ANO party, its electoral support was not stable. It fluctuated

between 23.8–31.4% and was always stronger in the first-order elections. The Communist Party and the Social Democrats continued to suffer from a decline in voter support. While the ANO party's results were only affected by a lower intensity of electoral support due to its participation in the government, the Social Democrats gradually lost their ability to meet the 5% voting threshold. The same applies to some extent to the Communist Party, which was not part of the coalition government, but provided parliamentary support to Andrej Babiš's Second Cabinet.

The Freedom and Direct Democracy Party also had stronger support in the first-order elections. On the contrary, the Czech Pirate Party was more successful in the second-order elections, regardless of whether it ran into the elections standalone or as part of the Pirates and Mayors electoral alliance. The gains of the Civic Democratic Party were on an upward trajectory in the years 2016–2019. However, its share of the vote declined in the 2020 elections.

The 2018 presidential elections ended with a convincing victory for Miloš Zeman. He gained support throughout the Olomouc Region, with a lower level of electoral support in the cities of Olomouc, Zábřeh and Hranice and the surrounding municipalities. Jiří Drahoš gained support mainly in the city of Olomouc. The results of the correlation analysis show that voters of the ANO party, the Freedom and Direct Democracy Party and the Communist Party probably voted mainly for Miloš Zeman. On the other hand, Jiří Drahoš gained support mainly from the voters of the Civic Democratic Party and the TOP 09 party.

The results of the correlation analysis show that the selected socio-economic indicators can best explain the level of electoral support for the Christian Democrats and the electoral alliances they were part of. The analysis shows a strong positive correlation between casting a vote for the Christian Democrats and voters who claimed to belong to the Roman Catholic Church in the 2021 Census. At the same time, the party enjoys higher support in small municipalities, indicating the rather rural character of the support for the Christian Democrats. However, socio-economic indicators could not explain the spatial patterns for all political parties. It can therefore be assumed that other causes had an impact on the spatial distribution of electoral support. For example, the popularity of the candidates on the ballot paper may vary in different areas of the Olomouc Region.

13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

AKTUALNE.cz. *V evropských volbách kandiduje 39 uskupení, ministerstvo vyřadilo jen jednu stranu* [online]. Praha: Economia, 2019 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z:

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/volby-do-evropskeho-parlamentu/v-evropskych-volbach-bude-soutezit-39-uskupeni-ministerstvo/r~ae170b2e57af11e998d70cc47ab5f122/>

AKTUALNE.cz. *Přehledně: Všechny kraje už mají vedení. Starostové a ODS získali čtyři hejtmany* [online]. Praha: Economia, 2020 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z:

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/kdo-bude-vladnout-v-krajich/r~a972e660070811ebb408ac1f6b220ee8/>

ARCDATA PRAHA. *ArcČR 500: Digitální geografická databáze 1 : 500 000* [online]. Verze 3.3.

Praha: Arcdata Praha, 2016 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z:

<http://download.arcdata.cz/data/ArcCR500-3.3-windows-installer.exe>

BALÍK, Stanislav, Vít HLOUŠEK, Jan HOLZER, a kol. *Od Palackého k Babišovi: česká politika 19. až 21. století*. Brno: Dokořán, 2019. ISBN 978-80-7363-968-6.

BERNARD, Josef, Tomáš KOSTELECKÝ a Martin ŠIMON. Existují prostorové kontextové vlivy na volební chování i v relativně nacionalizovaném stranickém systému? Příklad Česka.

Geografie. Praha: Česká geografická společnost, 2014, **119**(3), 240-258.

BOUCHALOVÁ, Lucie. *Analýza výsledků voleb do krajského zastupitelstva Olomouckého kraje*. Olomouc, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie. Vedoucí práce RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

BRUNER, Štěpán a Jan PAVEC. *Volby 2016: Máme šanci být v koalici ve většině krajů, míní Sobotka* [online]. e15.cz. Praha: Czech News Center, 2016 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z:

<https://www.e15.cz/domaci/volby-2016-mame-sanci-byt-v-koalici-ve-vetsine-kraju-mini-sobotka-1323641>

BUREŠ, Jan, a kol. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4283-0.

CABADA, Ladislav. *Volby do Evropského parlamentu jako volby druhého řádu: reflexe voleb v nových členských zemích EU ze středovýchodní Evropy*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1718-6.

Cesta Česka k přímé volbě prezidenta [film]. Režie Ladislav CMÍRAL a Pavel SCHRÖTTER. ČR: Česká televize, 2023 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/11412378947-90-ct24/223411058130113/cast/956754/>

CT24.cz. *Lidovci jdou do voleb v koalici se Starosty. Musí získat nejméně 10 procent hlasů* [online]. CT24.cz. Praha: Česká televize, 2017 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2132439-lidovci-jdou-do-voleb-v-koalici-se-starosty-musi-ziskat-nejmene-10-procent-hlasu>

CT24.cz. *ODS, TOP 09 a KDU-ČSL půjdou do voleb společně. Chtějí je vyhrát* [online]. Praha: Česká televize, 2020 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3215797-ods-top-09-a-kdu-csl-pujdou-do-voleb-spolecne-chteji-je-vyhrat>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Metody pro přepočítání hlasů na mandáty* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021a [cit. 2023-01-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Podrobný popis způsobu rozdělování mandátů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021b [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: https://www.volby.cz/opendata/ps2021/RozdelovaniMandatuPS2021_Popis.pdf

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Sčítání lidu, domů a bytů 2021* [online]. In: Veřejná databáze. Praha: Český statistický úřad, 2021c [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://volby.cz/>

ČTK. *Tomio Okamura nebude kandidovat do Evropského parlamentu. Bojí se, že by byl zvolen* [online]. Reflex.cz. Praha: Czech News Center, 2019 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/volby-volby-do-evropskeho-parlamentu/93880/tomio-okamura-nebude-kandidovat-do-evropskeho-parlamentu-boji-se-ze-by-byl-zvolen.html>

DE VAUS, David. *Surveys in Social Research*. 5th edition. Crows Nest: Allen & Unwin, 2002. ISBN 1865086118.

EIBL, Otto, Miloš GREGOR, a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2019. ISBN 978-80-7325-476-6.

EIBL, Otto a Michal PINK, a kol. *Krajské volby 2016*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8927-3.

EUROSKOP a ČTK. *Volební účast v evropských volbách byla nejvyšší od roku 1994* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2019 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/2019/05/27/volebni-ucast-v-evropskych-volbach-byla-nejvyssi-od-roku-1994/>

FIALA, Petr, Ondřej KRUTÍLEK a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 3., aktualizované, rozšířené a doplněné vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2018. ISBN 978-80-7325-450-6.

FIELD, Kenneth. *Thematic Mapping: 101 Inspiring Ways to Visualise Empirical Data*. Redlands: Esri Press, 2022. ISBN 9781589485570.

FŇUKAL, Miloš. *Politická geografie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3900-6.

FREIRE, André. Second Order Elections and Electoral Cycles in Democratic Portugal. *South European Society and Politics*. 2003, **9**(3), 54-79. ISSN 1360-8746.

GREGOR, Miloš a Petr DVOŘÁK. Vývoj politických stran a jejich postavení v letech 2013 až 2017. In: EIBL, Otto, Miloš GREGOR, a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2019. ISBN 978-80-7325-476-6.

GREGORY, Derek, et al., ed. *The Dictionary of Human Geography*. 5th edition. Wiley-Blackwell, 2009. ISBN 978-1-405-13288-6.

GURYČOVÁ, Kristýna. *Anketa mezi prezidentskými kandidáty: kdo věří v Boha a kdo je proti sňatkům homosexuálů?* [online]. Praha: Český rozhlas, 2017. [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/prezidentske-volby-2018-anketa-nabozenstvi-homosexualove-tradice-jiri-drahos_1712230600_kno

HÁJEK, Jan. Krajské volby v ČR: Volby druhého řádu?. *Politické vědy*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2020, **23**(1), 142-177. ISSN 1335-2741.

HÁJEK, Lukáš a Kamil ŠVEC. *Analýza: Od KSČM odešla řada voličů k Okamurově SPD. Hlavně lidé bez práce* [online]. CT24.cz. Praha: Česká televize, 2017 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2281705-analyza-od-kscm-odesla-rada-volicu-k-okamurove-spd-hlavne-lide-bez-prace>

HAVLIGEROVÁ, Jana a Martin ČABAN. *Ohlédnutí za prezidentskými volbami: zlom nastal roku 2008* [online]. e15.cz. Praha: Czech News Center, 2018 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/volby/prezidentske-volby-2018/ohljednuti-za-prezidentskymi-volbami-zlom-nastal-roku-2008-1342081>

HAVLÍK, Vlastimil a Petr VODA. The Rise of New Political Parties and Re-Alignment of Party Politics in the Czech Republic. *Acta Politologica*. Praha: Univerzita Karlova, 2016, **8**(2), 119-144. ISSN 1803-8220.

HENDL, Jan, a kol. *Základy matematiky, logiky a statistiky pro sociologii a ostatní společenské vědy v příkladech*. 3., doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova, 2022. ISBN 978-80-246-5400-3.

HIX, Simon a Michael MARSH. Punishment or Protest? Understanding European Parliament Elections. *The Journal of Politics*. Chicago: Southern Political Science Association, 2007, **69**(2), 495-510.

HLOUŠEK, Vít. Přímá volba prezidenta: český kontext. In: NOVÁK, Miroslav a Miloš BRUNCLÍK. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech - Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008. ISBN 978-80-7363-179-6.

CHARVÁT, Jakub. Volby a volební systémy v České republice. In: BUREŠ, Jan, a kol. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4283-0.

CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4700-2.

CHARVÁT, Jakub a Petr JUST. *Krise politického stranictví a noví straniční aktéři v české politice*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016. ISBN 978-80-87956-47-2.

CHARVÁT, Jakub a Pavel MAŠKARINEC. *Volby do Evropského parlamentu v Česku v roce 2019: stále ještě druhořadé volby?* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2020. ISBN 978-80-7325-502-2.

iDNES.cz. *ANO bere voliče ČSSD a komunistům, příznivci pravice se vrací k ODS* [online]. Praha: Mafra, 2016 [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/analyza-ano-ubira-volice-cssd-a-kscm.A161102_204050_domaci_san

iDNES.cz *První povolební pád hejtmana, Koštu v Olomouci nahradil poslanec Okleštěk* [online]. Praha: Mafra, 2017 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/odvolavani-hejtmana-olomoucky-kraj-oto-kosta-ladislav-oklestek-hnuti-ano.A170227_084544_olomouc-zpravy_stk

iDNES.cz a ČTK. *Co volby, to porážka. ČSSD má obrovský problém, varují politologové* [online]. Praha: Mafra, 2019 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/evropsky-parlament/2019/cssd-volby-do-evropskeho-parlamentu.A190527_011029_volby-ep2019_linv

JEHLIČKA, Petr a Luděk SÝKORA. Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920-1990). *Sborník České geografické společnosti*. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, 1991, **96**(2), 81-95.

JUST, Petr. *Proč ČSSD v krajských volbách propadla? Může za to odchod voličů k ANO i neznámí lídři kandidátek* [online]. Štorkán Martin. Praha: Český rozhlas, 2020 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/cssd-krajske-volby-2020-jan-hamacek_2010040703_sto

KDU.cz. *Dnes byla podepsaná společná kandidátka hnutí STAN, KDU-ČSL a SNK-ED pro podzimní krajské volby ve Středočeském kraji* [online]. Praha: KDU-ČSL, 2020 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/aktualne/zpravy/dnes-byla-podepsana-spolecna-kandidatka-hnuti-stan>

KLÉZL, Tomáš. *ANO získá nejvíc poslanců, ač nevyhrálo. Babiš přitom změnu přepočtu hlasů kritizoval* [online]. Praha: *Economia*, 2021 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/ano-ziska-nejvic-poslancu-ac-nevyhralo-babis-pritom-zmenu-pr/r~9f7e755c29bc11ec98380cc47ab5f122/>

KOPEČEK, Lubomír. *Paradoxy a důsledky volby prezidenta* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2018 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/vite/10080-paradoxy-a-dusledky-prime-volby>

KOSTELECKÝ, Tomáš, Renáta MIKEŠOVÁ, Markéta POLÁKOVÁ, a kol. *Koho volí Vaši sousedé? Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2014. ISBN 978-80-7330-246-7.

KOSTELECKÝ, Tomáš, Renáta MIKEŠOVÁ, Markéta POLÁKOVÁ, a kol. *Geografie výsledků parlamentních voleb: prostorové vzorce volebního chování v Česku 1992-2013*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2015. ISBN 978-80-7330-284-9.

KOUBEK, Jiří. *Volební chování českých velkoměst v historické perspektivě se zaměřením na výsledky sociální demokracie a levice*. Praha: Masarykova demokratická akademie, 2019. ISBN 978-80-87348-49-9.

KOUTNÍK, Ondřej. *KSČM dává ruce pryč od vlády. Opozice však nechce pustit do hry Zemana* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kscm-dava-ruce-pryc-od-vlady-opozice-vsak-nechce-pustit-do-hry-zemana-150580>

KUBANT, Vít. *Nejvyšší účast ve sněmovních volbách od roku 1998. O vítězi voleb rozhodlo více než 65 % voličů* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/snemovni-volby-2021-volby-do-snemovny-volebni-ucast-pocet-hlasu_2110091847_vtk

KUNŠTÁT, Daniel. *Za rudou oponou: komunisté a jejich voliči po roce 1989*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. ISBN 978-80-7419-143-5.

LEBEDA, Tomáš. *ČSSD zlomila vaz spolupráce s ANO. Strana potřebuje silného lídra, míní politolog Lebeda* [online]. Petra Jansová. Praha: Czech News Center, 2019 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/volby/volby-do-evropskeho-parlamentu-2019/cssd-zlomila-vaz-spoluprace-s-ano-strana-potrebuje-silneho-lidra-mini-politolog-lebeda-1359232>

LEBEDA, Tomáš. *„Vyšší spravedlnosti“ se podle Lebedy ve volbách nedosáhlo. „Jedna zkušenost nestačí,“ říká Rychetský* [online]. Kristýna Guryčová. Praha: Český rozhlas, 2021 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/volby-prepocet-hlasu-na-mandaty-hnuti-ano-spolu-lebeda-rychetsky-novy-system_2110150500_kno

LEBEDA, Tomáš. *Prezidentské volby táhnou. Povolební mapa může připomínat tu minulou* [online]. Michal Janko a Irena Honsnejmanová. Praha: Vltava Labe Media, 2023 [cit. 2023-

04-04]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/prezidentske-volby/prezident-volby-2023-hrad-ucast-zeman-drahos-pavel-babis-nerudova-fischer-basta.html>

LINEK, Lukáš. *Kam se ztratili voliči? Vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990–2010*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013. ISBN 978-80-7325-314-1.

MAHDALOVÁ, Kateřina. *Babiš se sám připravil o vládu, ukazují data* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2021 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kam-se-presunuli-volici-babis-vyluxoval-sve-mozne-spojence-177494>

MAŇÁK, Vratislav. *Sázka na hrdost. Starostové vstupují do sněmovny* [online]. CT24.cz. Praha: Česká televize, 2017 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2280769-sazka-na-hrdost-starostove-vstupuji-do-snemovny>

MAŠKARINEC, Pavel. *Volební geografie Libereckého kraje 1992–2010: voličské chování z pohledu explorační prostorové analýzy dat (ESDA)*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2014. ISBN 978-80-7325-344-8.

MAŠKARINEC, Pavel. The rise of new populist political parties in Czech parliamentary elections between 2010 and 2017: the geography of party replacement. *Eurasian Geography and Economics*. London: Taylor & Francis, 2019, **60**(5), 511-547.

MEDIAN. *Prezidentský panel 2018 - odhad účasti a podpory kandidátů ve skupinách voličů* [online]. Praha: Median, 2018 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2018/01/MEDIAN_PANEL_Prezidenti_SKUPINY_VOLICU_v09.pdf

MIKEŠOVÁ, Renáta. Vliv lokálního prostředí na volební chování v Česku. *Geografie*. Praha: Česká geografická společnost, 2019, **124**(4), 411-432.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 44/17, publikován pod č. 49/2021 Sb., [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2021/Pl_US_44_17_vcetne_disentu.pdf

ODRÁŽKOVÁ, Tereza. *Analýza výsledků českých prezidentských voleb v Olomouckém kraji v roce 2018*. Olomouc, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie. Vedoucí práce RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

PINK, Michal, a kol. *Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy, proměny*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2012. ISBN 978-80-7325-287-8.

PROKOP, Daniel, Jakub KOMÁREK a Nina FABŠÍKOVÁ. *Analýza volebního chování ve sněmovních volbách 2021* [online]. Praha: PAQ Research, 2021 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.paqresearch.cz/post/analyza_volby_2021

RAMBOUSKOVÁ, Michaela. *ODS, KDU-ČSL a TOP 09 jdou do voleb jako koalice SPOLU. Daly 17 slibů* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2020 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ods-kdu-csl-a-top-09-jsou-do-voleb-jako-koalice-spolu-133025>

REIF, Karlheinz. Reflections: European elections as member state second-order elections revisited. *European Journal of Political Research*, 1997, **31**(1-2), 115-124.

REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT. Nine second-order national elections – A conceptual framework for the analysis of European election results. *European Journal of Political Research*. Amsterdam: Elsevier Scientific Publishing Company, 1980, **8**(1), 3-44. ISSN 0304-4130.

SEZEMSKÝ, Jiří. *Rok Fialovy vlády: Válka, zdražování i problém STAN* [online]. Praha: Forum24.cz, 2022 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/rok-fialovy-vlady-valka-zdravovani-i-problem-stanu/>

Seznam Zprávy a ČTK. *Eurovolby v Česku vyhrál Babiš, úspěch slaví také Okamura. ČSSD propadla* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2019 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/evropa-si-voli-751-zastupcu-do-evropskeho-parlamentu-72566>

SCHMITT, Hermann. The European Parliament Elections of June 2004: Still Second-Order? *West European Politics*, 2005, **28**(3), 650-679.

SOKOLSKA, Ina. Evropský parlament: volební postupy [online]. Evropský parlament, 2022 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/21/evropsky-parlament-volebni-postupy>

SVAČINOVÁ, Petra. Poučení z chyb Úsvitu: Svoboda a přímá demokracie. In: KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji! Političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-7485-173-5.

ŠARADÍN, Pavel. Analýza volební podpory ČSSD a ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR. In: NĚMEC, Jan a Markéta ŠŮSTKOVÁ, ed. *III. kongres českých politologů: Olomouc 8.–10. 9. 2006*. Praha: Česká společnost pro politické vědy, 2006.

ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1876-6.

ŠÁROVEC, Daniel. Krajské volby 2016 a nové politické strany v České republice. *Central European Journal of Politics*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2017, **3**(2), 1-25. ISSN 2464-479X.

ŠÁROVEC, Daniel. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2021 : dvě hnutí vs. dvě koalice*. In: ŽAC, Matúš, DUDINSKÝ, Vladislav a Anna POLAČKOVÁ (eds.). *Budúcnosť Európy:*

Zborník príspevkov. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2022, s. 85-95. ISBN 978-80-555-2937-0.

ŠEDO, Jakub. Jak proběhly prezidentské volby 2018. In: ŠEDO, Jakub, a kol. *České prezidentské volby v roce 2018: jiný souboj, stejný vítěz*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2019. ISBN 978-80-7325-470-4.

ŠEDO, Jakub, a kol. *České prezidentské volby v roce 2018: jiný souboj, stejný vítěz*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2019. ISBN 978-80-7325-470-4.

ŠKOP, Michal. Pohyby voličů 1. kolo → 2. kolo [online]. In: PÁNEK, Jiří. *Výsledky prezidentských voleb opět očima politologa s mapou*. Olomouc: GISportal.cz, 2018 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://gisportal.cz/vysledky-prezidentskych-voleb-opet-ocima-politologa-s-mapou/>

ŠVEC, Kamil a Aleš LIGAS. *Na přepočtu hlasů na mandáty se letos projeví nový volební systém. Cílí na větší proporčnost* [online]. Praha: CT24.cz, 2021 [cit. 2023-01-04]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3380750-na-prepocetu-hlasu-na-mandaty-se-letos-projevi-novy-volebni-system-cili-na-vetsi>

ŠVEC, Kamil a Michal ŠMUCR. *Analýza: SPOLU zvítězilo na počet hlasů, ANO na počet mandátů. Proč ten rozdíl?* [online]. Praha: CT24.cz, 2021 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3383990-analyza-spolu-zvitezilo-na-pocet-hlasu-ano-na-pocet-mandatu-proc-ten-rozdil>

TAUBEROVÁ, Daniela. *Vítězové v kraji? Kromě ANO i lidovci a Starostové. Poražení? Piráti* [online]. Praha: Vltava Labe Media, 2021 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/olomoucky-kraj-volby-vysledky-ano-spolu-kducsl-pirati-starostove-2021.html

TAYLOR, Peter James a Ronald John JOHNSTON. *Geography of Elections*. Harmondsworth: Penguin Books, 1979.

VLÁDA ČR. *Přímá volba prezidenta* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/prima-volba-prezidenta--78534>

VODA, Petr. Volby do Poslanecké sněmovny 2017 a volební geografie. In: EIBL, Otto, Miloš GREGOR, a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2019. ISBN 978-80-7325-476-6.

VOŽENÍLEK, Vít, a kol. *Atlas voleb do Zastupitelstva Olomouckého kraje 2000, 2004 a 2008*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. M.A.P.S. (Maps and Atlas Product Series). ISBN 978-80-244-2300-5.

WIRNITZER, Jan a Jan TVRDOŇ. *Babiš i opozice dostali návod, jak za rok uspět. Unikátní model ukázal, čím voliči teď zůstali doma* [online]. Praha: Deník N, 2020 [cit. 2023-02-14].

Dostupné z: <https://denikn.cz/460785/babis-i-opozice-dostali-navod-jak-za-rok-uspet-unikatni-model-ukazal-ci-volici-ted-zustali-doma/>

Zákon č. 247 ze dne 30. října 1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 1995, částka 65, s. 3529-3554. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2876>

Zákon č. 130 ze dne 12. dubna 2000 Sb. o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 38, s. 1783-1799. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>.

Zákon č. 62 ze dne 4. března 2003 Sb. o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2003, částka 25, s. 953-973. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4109>

Zákon č. 275 ze dne 22. srpna 2012 Sb. o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 95, s. 3554-3582. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=24608>

Zákon č. 189 ze dne 29. dubna 2021, kterým se mění zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2021, částka 80, s. 1585-1600. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3913>